

KWESTIONARIUSZ OBSERWACJI AKTYWNOŚCI DZIECKA KOŃCZĄCEGO EDUKACJĘ PRZEDSZKOLNĄ W ZAKRESIE PRZYGOTOWANIA DO SZKOŁY – ZAŁOŻENIA, POMIAR, ZASTOSOWANIE

SKRINING ROZWOJU MAŁEGO DZIECKA (SRMD)

Radosław Piotrowicz • Małgorzata Walkiewicz-Krutak • Katarzyna Wereszka

WYDAWNICTWO AKADEMII PEDAGOGIKI SPECJALNEJ
im. Marii Grzegorzewskiej

KWESTIONARIUSZ OBSERWACJI AKTYWNOŚCI
DZIECKA KOŃCZĄCEGO EDUKACJĘ PRZEDSZKOLNĄ
W ZAKRESIE PRZYGOTOWANIA DO SZKOŁY –
ZAŁOŻENIA, POMIAR, ZASTOSOWANIE

SKRINING ROZWOJU MAŁEGO DZIECKA (SRMD)

Radosław Piotrowicz • Małgorzata Walkiewicz-Krutak • Katarzyna Wereszka

WYDAWNICTWO AKADEMII PEDAGOGIKI SPECJALNEJ
im. Marii Grzegorzewskiej

Recenzenci

dr hab. Dorota Podgórska-Jachnik, prof. UŁ
dr hab. Agnieszka Dłużniewska, prof. APS

Projekt okładki

Grażyna Adamska

Redakcja

Nikola Dybciak

Korekta

Klaudia Kulmińska

Kwestionariusz opracowany w ramach zadania w dziedzinie nauczania o charakterze naukowo-wdrożeniowym, polegającego na przygotowaniu materiałów metodycznych i szkoleniowych w zakresie monitorowania rozwoju dziecka w wieku 3–6 lat na podstawie obserwacji funkcjonalnej prowadzonej podczas codziennych aktywności w przedszkolu z wykorzystaniem narzędzia skala rozwoju małego dziecka (SRMD).

Zadanie finansowane z dotacji Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Umowa: MEN/2025/DEW/383

**Minister
Edukacji**

Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej

rok założenia 1922

Copyright by Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej

Warszawa 2026

Uznanie autorstwa – Użycie Niekommercyjne 4.0 Polska

e-ISBN 978-83-68700-20-6

Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej

02-353 Warszawa, ul. Szczęśliwicka 40

tel. 22 589 36 45

e-mail: wydawnictwo@aps.edu.pl

Skład i łamanie: Grafini DTP

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	5
1. Skrining rozwoju dziecka kończącego edukację przedszkolną z wykorzystaniem Kwestionariusza SRMD – założenia teoretyczne, struktura narzędzia i znaczenie dla gotowości szkolnej	9
1.1. Założenia i cele	9
1.2. Struktura kwestionariusza	10
Profil funkcjonalny dziecka	12
Algorytm postępowania i oceny dziecka z wykorzystaniem Kwestionariusza SRMD dla dzieci kończących edukację przedszkolną	12
Algorytm postępowania krok po kroku	15
2. Proces i wyniki walidacji Kwestionariusza SRMD dla dzieci kończących edukację przedszkolną	18
2.1. Struktura kwestionariusza oraz zakres danych do badań walidacyjnych ...	18
2.2. Opis grupy respondentów	22
2.3. Analiza na poziomie pozycji	24
Pozycje z obszaru <i>Uczenie się i stosowanie wiedzy</i>	24
Pozycje z obszaru <i>Ogólne zadania i obowiązki</i>	40
Pozycje z obszaru <i>Porozumiewanie się</i>	44
Pozycje z obszaru <i>Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna</i>	49
Pozycje z obszaru <i>Dbanie o siebie</i>	52
Pozycje z obszaru <i>Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie</i>	56
Pozycje z obszaru <i>Życie domowe</i>	57
Pozycje z obszaru <i>Edukacja przedszkolna</i>	57
Pozycje z obszaru <i>Życie w społeczności lokalnej</i>	58
Wnioski	59
2.4. Analiza na poziomie obszarów	63
Obszar <i>Uczenie się i stosowanie wiedzy</i>	63
Obszar <i>Ogólne zadania i obowiązki</i>	64
Obszar <i>Porozumiewanie się</i>	65
Obszar <i>Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna</i>	66
Obszar <i>Dbanie o siebie</i>	67
Obszar <i>Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie</i>	68
Obszar <i>Życie domowe</i>	69
Obszar <i>Edukacja przedszkolna</i>	69
Obszar <i>Życie w społeczności lokalnej</i>	70
Profil końcowy	70
2.5. Porównania międzygrupowe ze względu na płeć	71
2.6. Analiza poziomów wsparcia	73
Poziom wsparcia – obszar <i>Uczenie się i stosowanie wiedzy</i>	73

Poziom wsparcia – obszar <i>Ogólne zadania i obowiązki</i>	75
Poziom wsparcia – obszar <i>Porozumiewanie się</i>	76
Poziom wsparcia – obszar <i>Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna</i>	77
Poziom wsparcia – obszar <i>Dbanie o siebie</i>	78
Poziom wsparcia – obszar <i>Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie</i>	79
Poziom wsparcia – obszar <i>Życie domowe</i>	79
Poziom wsparcia – obszar <i>Edukacja przedszkolna</i>	80
Poziom wsparcia – obszar <i>Życie w społeczności lokalnej</i>	80
Profil końcowy – poziom wsparcia	81
2.7. Podsumowanie badań walidacyjnych	82
3. SRMD a ocena gotowości szkolnej – korelacja badań empirycznych z obszarami i kategoriami SRMD	84
4. SRMD jako narzędzie funkcjonalnej oceny gotowości szkolnej	91
5. Rola nauczyciela klasy I–III w tranzycji dziecka z przedszkola do szkoły na podstawie danych z SRMD	93
Podsumowanie	95
Bibliografia	97

WPROWADZENIE

Przejęcie z edukacji przedszkolnej do szkolnej jest jednym z kluczowych momentów w rozwoju edukacyjnym i psychospołecznym dziecka. Piotr Wiliński (2005) określił go wydarzeniem przełomowym i krytycznym – rozpoczynającym nowy etap rozwoju dziecka. Na to, jak dziecko poradzi sobie z wyzwaniami rzeczywistości szkolnej, mają wpływ zarówno warunki edukacji szkolnej, jak i jego osiągnięcia rozwojowe. Szkoła staje się nie tylko instytucją wychowawczą i kształcącą, lecz także miejscem, w którym dziecko nawiązuje i rozwija interakcje z rówieśnikami oraz dorosłymi. Dlatego jego przejście z przedszkola do szkoły jest procesem wymagającym szczególnej uważności ze strony nauczycieli i rodziców/opiekunów oraz odpowiedniego przygotowania do roli ucznia. Rozpoczęcie edukacji szkolnej wiąże się ze zmianą środowiska fizycznego i społecznego, rozkładu dnia, form aktywności oraz oczekiwań wobec dziecka.

Z perspektywy współczesnej pedagogiki i psychologii rozwojowej coraz większego znaczenia nabierają potrzeby zapewnienia ciągłości oddziaływań edukacyjnych i wspierających rozwój dziecka na etapie szkolnym oraz odejścia od tradycyjnego, selekcyjnego rozumienia gotowości szkolnej na rzecz podejścia funkcjonalnego i rozwojowego. W tradycyjnym podejściu psychologii rozwojowej obecne było pojęcie dojrzałości szkolnej zdefiniowane przez Stefana Szumana jako:

osiągnięcie przez dzieci takiego poziomu rozwoju fizycznego, społecznego i psychicznego, który czyni je wrażliwymi i podatnymi na systematyczne nauczanie i wychowanie w klasie pierwszej szkoły podstawowej (1962, s. 24).

Według tej koncepcji sprostanie oczekiwaniom szkolnym wymaga przede wszystkim odpowiedniego poziomu dojrzałości wyższych funkcji korowych, które odpowiadają za rozwój intelektualny i emocjonalno-społeczny, ale również właściwego poziomu rozwoju koordynacji ruchowej, uwagi dowolnej i zdolności koncentrowania się dziecka (Stefańska-Klar, 2005).

Współcześnie wskazuje się perspektywę interakcyjną, zakładającą wzajemny wpływ na siebie czynników biologicznych, psychologicznych i społecznych, w której gotowość nie jest jedynie cechą czy kompetencją dziecka związaną z poziomem dojrzałości biologicznej jego organizmu, ale także pokazuje, jak w soczewce,

środowisko, w którym dziecko się rozwijało i aktualnie funkcjonuje – rodzinę, dotychczasowe instytucje edukacyjne, szkołę, sąsiedztwo i szersze otoczenie społeczne (Brzezińska, Czub, 2015, s. 16).

Analiza gotowości dziecka do optymalnego funkcjonowania w instytucji edukacyjnej powinna uwzględniać cztery wzajemnie powiązane komponenty:

- 1) gotowość dziecka w stosunku do wymagań i stylu funkcjonowania instytucji;
- 2) gotowość instytucji w stosunku do zasobów dziecka i jego dotychczasowej ścieżki rozwoju;
- 3) możliwości i kompetencje rodziny w stosunku do wymagań zmiany, jaka ją czeka w związku z pójściem dziecka do szkoły;
- 4) okazje do rozwoju, w tym do poszerzania posiadanych zasobów, jakie tworzyły kiedyś dziecku i jego rodzinie i tworzą teraz społeczność lokalna oraz szersze środowisko społeczne, w tym oferta instytucji państwowych (Brzezińska, Czub, 2015, s. 16).

Pamela C. High (2008), opisując te same komponenty gotowości szkolnej, sprecyzowała ich zakres. Zdaniem autorki gotowość samego dziecka definiowana jest poprzez:

- dobre samopoczucie fizyczne i rozwój motoryczny, w tym stan zdrowia, wzrost oraz ewentualne występowanie niepełnosprawności;
- rozwój społeczny i emocjonalny, w tym umiejętność czekania na swoją kolej, umiejętność współpracy, empatię i umiejętność wyrażania własnych emocji;
- podejście do nauki, w tym entuzjazm, ciekawość, temperament, kulturę i wartości;
- rozwój językowy, w tym słuchanie, mówienie i zakres słownictwa, a także umiejętności czytania i pisania, rozumienie opowieści oraz procesy pisanie i rysowanie;
- wiedzę ogólną i funkcje poznawcze, w tym kojarzenie dźwięków z literami, znajomość relacji przestrzennych i pojęć liczbowych.

Z kolei gotowość szkoły do przyjęcia dzieci wyraża się według High (2008) m.in. poprzez:

- ułatwianie płynnego przejścia między domem a szkołą;
- dążenie do ciągłości między programami wczesnej opieki i edukacji przedszkolnej a edukacją w szkole podstawowej;
- stosowanie wysokiej jakości nauczania i odpowiedniego tempa nauczania;
- zrozumienie, że nauka odbywa się w kontekście relacji;
- wykazywanie zaangażowania w sukces każdego dziecka poprzez świadomość potrzeb poszczególnych dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami;
- prowadzenie działań, które wzmacniają osiągnięcie sukcesów szkolnych przez dzieci;
- zmianę praktyk i programów, jeśli nie przynoszą one korzyści dzieciom.

Wsparcie rodziny i społeczności przyczyniające się do gotowości dziecka do podjęcia nauki powinno być udzielane poprzez:

- kompleksową opiekę zdrowotną, optymalne odżywianie i codzienną aktywność fizyczną, tak aby dzieci rozpoczynały naukę w dobrostanie fizycznym i psychicznym;
- dostęp do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej;
- codzienne poświęcanie przez rodziców czasu na pomoc dziecku w nauce;
- wsparcie rodziców w wychowywaniu i edukacji dzieci (High, 2008).

Zdaniem Renaty Michalak (2022) gotowość szkolną można uznać za miernik jakości zmian, jakie zachodziły podczas rozwoju dziecka do czasu podjęcia przez nie edukacji formalnej. Według autorki gotowość szkolna może stanowić wskaźnik jakości wsparcia, które dziecko otrzymywało, i warunków, w jakich przebiegał jego rozwój.

W tym kontekście ważną kwestię stanowi zapewnienie ciągłości monitorowania rozwoju dziecka oraz spójności działań wspierających pomiędzy przedszkolem a szkołą. Szczególną rolę może tu odgrywać Skryning Rozwoju Małego Dziecka (SRMD) – kwestionariusz obserwacji aktywności dziecka kończącego edukację przedszkolną w zakresie przygotowania do szkoły, który stanowi narzędzie wczesnej oceny funkcjonalnej rozwoju dziecka w obszarach kluczowych dla adaptacji szkolnej. Kwestionariusz ten dla dzieci kończących edukację przedszkolną pełni istotną funkcję w procesie tranzycji edukacyjnej, dostarczając uporządkowanych funkcjonalnych informacji o poziomie aktywności, uczestnictwa oraz kompetencjach dziecka w obszarach kluczowych dla podjęcia nauki szkolnej. Profil funkcjonalny opracowany na podstawie SRMD może stanowić punkt wyjścia do dalszej pracy edukacyjnej i wspierającej w klasach I–III szkoły podstawowej.

Zasadniczą wartością Kwestionariusza SRMD w procesie przejścia do szkoły jest ukierunkowanie na obserwację funkcjonowania dziecka w naturalnych sytuacjach, a nie na ocenę jedynie jego potencjału poznawczego czy wiedzy deklaratywnej. Kwestionariusz pomaga poznać realne możliwości dziecka w zakresie samoregulacji, komunikacji, relacji społecznych, uczenia się oraz radzenia sobie z wymaganiami środowiskowymi. Dane dotyczące funkcjonowania dziecka mają zasadnicze znaczenie dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, którzy na początku pracy z dzieckiem nie dysponują jeszcze pogłębioną wiedzą o jego potrzebach i stylu funkcjonowania.

W praktyce edukacyjnej profil funkcjonalny dziecka opracowany na zakończenie edukacji przedszkolnej może znaleźć zastosowanie jako dokument wspierający planowanie adaptacji szkolnej. Umożliwia on identyfikację obszarów wymagających szczególnej uwagi już od pierwszych tygodni nauki w klasie I, a także wskazuje zasoby i mocne strony dziecka, które mogą być wykorzystane w procesie uczenia się i budowania poczucia kompetencji szkolnych.

Kontynuacją funkcjonalnego podejścia do oceny dziecka na etapie edukacji wczesnoszkolnej jest zastosowanie Kwestionariusza Szkolnej Oceny Funkcjonalnej (KSZOF) w klasach I–III. KSZOF pozwala na systematyczne monitorowanie aktywności i uczestnictwa ucznia w warunkach szkolnych, z uwzględnieniem zmieniających się wymagań edukacyjnych, społecznych i organizacyjnych. Zastosowanie obu narzędzi – SRMD i KSZOF – tworzy spójny model oceny ciągłej,

obejmujący okres od przedszkola do pierwszych lat nauki szkolnej. Istotny element tego modelu stanowi możliwość porównywania profilu funkcjonalnego uzyskanego na etapie przedszkolnym z wynikami szkolnej oceny funkcjonalnej. Pozwala to na analizę dynamiki rozwoju dziecka, identyfikację obszarów postępu oraz tych, w których trudności się utrzymują lub nasilają w nowych warunkach edukacyjnych. Taka perspektywa umożliwi odejście od jednorazowej oceny gotowości szkolnej na rzecz procesu ciągłego monitorowania i dostosowywania wsparcia do aktualnych potrzeb ucznia.

W przypadku dzieci, u których w wyniku przeprowadzenia oceny za pomocą SRMD zidentyfikowano umiarkowane lub znaczne trudności rozwojowe, przekazanie informacji do szkoły i kontynuacja oceny funkcjonalnej z wykorzystaniem KSZOF sprzyja wcześniejszemu wdrażaniu działań wspierających. Może to obejmować modyfikację metod pracy dydaktycznej, organizację środowiska klasy, współpracę ze specjalistami oraz – w razie potrzeby – uruchomienie różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Z perspektywy systemowej wykorzystanie SRMD i KSZOF w procesie tranzycji edukacyjnej sprzyja budowaniu spójnego modelu wsparcia dziecka i rodziny. Ujednolicony język opisu funkcjonowania dziecka, oparty na obserwacji aktywności i uczestnictwa, ułatwia współpracę pomiędzy nauczycielami przedszkola i szkoły, specjalistami oraz rodzicami. Jednocześnie wzmacnia rolę szkoły jako środowiska odpowiedzialnego nie tylko za realizację treści programowych, lecz także za wspieranie rozwoju dziecka w wymiarze emocjonalnym, społecznym i funkcjonalnym.

1. SKRINING ROZWOJU DZIECKA KOŃCZĄCEGO EDUKACJĘ PRZEDSZKOLNĄ Z WYKORZYSTANIEM KWESTIONARIUSZA SRMD – ZAŁOŻENIA TEORETYCZNE, STRUKTURA NARZĘDZIA I ZNACZENIE DLA GOTOWOŚCI SZKOLNEJ

1.1. Założenia i cele

Kwestionariusz SRMD dla dzieci kończących edukację przedszkolną zamyka pakiet kwestionariuszy obserwacji przeznaczonych dla dzieci od szóstego miesiąca do rozpoczęcia edukacji szkolnej¹. Kwestionariusz stanowi zestawienie kompetencji rozwojowych kluczowych dla procesu uczenia się na tym etapie. Wyniki obserwacji uzyskanych za pomocą kwestionariusza mogą być punktem wyjścia do planowania działań wspierających rozwój dziecka oraz jego rodzinę w okresie przejścia z edukacji przedszkolnej do edukacji szkolnej. Kwestionariusz jest narzędziem służącym do przeprowadzenia ukierunkowanej obserwacji, bazującym na funkcjonalnym modelu oceny rozwoju dziecka. Został zaprojektowany z myślą o całościowej ocenie aktywności i uczestnictwa dziecka w kontekście przygotowania do podjęcia nauki w szkole. Służy do systematycznego monitorowania poziomu rozwoju oraz identyfikacji potencjalnych potrzeb, możliwości oraz trudności adaptacyjnych, edukacyjnych i społecznych dzieci kończących wychowanie przedszkolne, zarówno rozwijających się typowo, jak i należących do grupy podwyższonego ryzyka problemów szkolnych lub objętych wcześniejszym wsparciem specjalistycznym na etapie przejścia z edukacji przedszkolnej do szkolnej.

Zastosowanie Kwestionariusza SRMD to strategiczne działanie o charakterze przesiewowym, którego cel stanowi całościowa ocena funkcjonowania dziecka w odniesieniu do wymagań rozwojowych i edukacyjnych kolejnego etapu kształcenia.

Kwestionariusz SRMD ukierunkowany jest na ocenę kluczowych kompetencji warunkujących gotowość dziecka do podjęcia nauki w szkole, w szczególności takich obszarów, jak: reagowanie na bodźce i sygnały płynące z otoczenia (zwłaszcza społeczne), koncentracja uwagi, motywacja do działania i podejmowania aktywności, inicjowanie i podtrzymywanie interakcji, naśladowanie, współdzielenie uwagi, zabawa funkcjonalna, samokontrola i samoregulacja. Kompetencje te stanowią

¹ Pakiet kwestionariuszy Skrining Rozwoju Małego Dziecka (SRMD) dla dzieci w okresie wczesnego i średniego dzieciństwa został opisany w publikacji Gajdzicy i in. (2025).

fundament uczenia się i stosowania wiedzy, komunikowania się, samodzielności, niezależności oraz społecznego funkcjonowania dziecka w środowisku szkolnym.

Wykorzystanie Kwestionariusza SRMD umożliwia uruchomienie działań skierowanych zarówno do dziecka, jak i jego środowiska rodzinnego oraz edukacyjnego. Działania te mają na celu rozpoznanie potencjału i uzdolnień dziecka, dostosowanie procesu edukacyjnego do jego indywidualnych potrzeb i predyspozycji, a także ograniczenie ryzyka niepowodzeń szkolnych, które mogą negatywnie wpływać na funkcjonowanie dziecka i jakość życia całej rodziny.

Zastosowanie Kwestionariusza SRMD pozwala na:

- monitorowanie poziomu rozwoju i funkcjonowania dziecka kończącego edukację przedszkolną, w tym dziecka z grupy ryzyka, w celu zapewnienia mu optymalnych warunków do osiągnięcia kompetencji niezbędnych na etapie edukacji szkolnej;
- weryfikację obserwowanych trudności rozwojowych w odniesieniu do całościowego profilu funkcjonowania dziecka oraz – w przypadku ich potwierdzenia – podjęcie decyzji o pogłębionej, wielospecjalistycznej ocenie funkcjonalnej;
- analizę postępów rozwojowych dziecka z rozpoznanymi zaburzeniami rozwoju oraz ewaluację skuteczności dotychczasowych działań wspierających i terapeutycznych;
- planowanie ciągłości wsparcia na etapie przejścia dziecka z przedszkola do szkoły.

Zadania realizowane z użyciem Kwestionariusza SRMD obejmują:

1. wczesne rozpoznanie indywidualnych możliwości psychofizycznych dziecka, jego potrzeb oraz ewentualnych trudności lub dysfunkcji rozwojowych;
2. określenie indywidualnego profilu rozwojowego dziecka kończącego edukację przedszkolną;
3. identyfikację mocnych stron dziecka oraz obszarów wymagających wsparcia;
4. analizę wpływu potrzeb i zachowań dziecka oraz kontekstu środowiska na proces nabywania kluczowych kompetencji szkolnych;
5. zaplanowanie spójnego procesu wspomaganie rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym i edukacyjnym, którego celem jest wspieranie adaptacji szkolnej, włączenie społeczne oraz przeciwdziałanie ryzyku wykluczenia.

1.2. Struktura kwestionariusza

Kwestionariusz SRMD dla dzieci kończących edukację przedszkolną ma strukturę wielowymiarową, która opiera się na obszarach rozwoju i funkcjonowania zgodnych z podejściem funkcjonalnym oraz Międzynarodową Klasyfikacją Funkcjonowania i Niepełnosprawności (International Classification of Functioning, Disability and Health). Każdy obszar obejmuje kategorie aktywności, które ocenia się na podstawie obserwacji zachowania dziecka w naturalnych sytuacjach dnia codziennego podczas zabawy, zajęć dydaktycznych, czynności samoobsługowych

i interakcji społecznych. Każda kategoria zawiera zestaw wskaźników obserwacyjnych ocenianych dychotomicznie (*TAK/NIE*), co umożliwia obliczenie wskaźników ilościowych i procentowych oraz stworzenie profilu funkcjonalnego dziecka.

Obszary i kategorie oceny

Kwestionariusz obejmuje następujące obszary rozwoju i funkcjonowania:

1. *Uczenie się i stosowanie wiedzy* – obszar ten uwzględnia szeroki zakres kompetencji poznawczych warunkujących uczenie się, w tym: celowe posługiwanie się zmysłami (wzrokiem, słuchem, dotykiem), naśladowanie i uczenie się przez działanie z przedmiotami, przyswajanie informacji i języka, powtarzanie i przyswajanie pojęć, uczenie się czytania, pisania i liczenia, skupienie i ukierunkowywanie uwagi, myślenie, rozwiązywanie problemów oraz podejmowanie decyzji. Obszar *Uczenie się i stosowanie wiedzy* umożliwia ocenę poziomu gotowości poznawczej dziecka do podjęcia nauki szkolnej oraz identyfikację ewentualnych trudności w zakresie funkcji bazowych (takich jak percepcja wzrokowa i słuchowa, uwaga, pamięć, koordynacja wzrokowo-ruchowa) oraz funkcji wyższych (takich jak myślenie przyczynowo-skutkowe, rozumowanie, planowanie, rozwiązywanie problemów i operowanie wiedzą).
2. *Ogólne zadania i obowiązki* – obszar dotyczący funkcjonowania dziecka w strukturze dnia i organizacji aktywności, w tym: podejmowania i kończenia zadań, realizowania dziennego rozkładu zajęć, kierowania własnym zachowaniem, radzenia sobie ze stresem i obciążeniami emocjonalnymi. Obszar *Ogólne zadania i obowiązki* odzwierciedla poziom samoregulacji, dojrzałości emocjonalnej i adaptacji do wymagań środowiska edukacyjnego.
3. *Porozumiewanie się* – obejmuje kompetencje komunikacyjne dziecka: odbieranie komunikatów werbalnych i niewerbalnych, mówienie, śpiewanie, tworzenie komunikatów niewerbalnych, prowadzenie rozmowy i dialogu społecznego. Ocena w obszarze *Porozumiewanie się* pozwala określić funkcjonalną sprawność komunikacyjną dziecka w relacjach z dorosłymi i rówieśnikami.
4. *Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna* – dotyczy motoryki dużej i małej: zmiany pozycji ciała, przemieszczania się, chodzenia i innych form lokomocji, manipulowania przedmiotami, precyzyjnego używania rąk oraz koordynacji wzrokowo-ruchowej. Obszar ten jest kluczowy dla oceny gotowości dziecka do podejmowania czynności szkolnych wymagających sprawności manualnej i grafomotorycznej.
5. *Dbanie o siebie* – uwzględnia samoobsługę i troskę o zdrowie: higienę osobistą, korzystanie z toalety, ubieranie się, jedzenie i picie, sygnalizowanie potrzeb fizjologicznych i emocjonalnych.
6. *Wzajemne kontakty i relacje społeczne* – obszar ten dotyczy funkcjonowania dziecka w relacjach: inicjowania i podtrzymywania kontaktów, rozpoznawania i regulowania emocji, współdziałania w grupie, przestrzegania norm społecznych.
7. *Życie domowe, Edukacja przedszkolna i Życie w społeczności lokalnej* – w ramach tych obszarów ocenia się wypełnianie przez dziecko obowiązków domowych,

realizację rocznego przygotowania przedszkolnego oraz uczestnictwo w życiu społecznym i rekreacji.

Profil funkcjonalny dziecka

Na podstawie zebranych danych tworzony jest profil funkcjonalny dziecka przedstawiający poziom aktywności w poszczególnych obszarach i kategoriach. Profil ten umożliwia:

- identyfikację mocnych stron;
- wskazanie obszarów wymagających wsparcia;
- analizę spójności rozwoju;
- planowanie dalszych działań edukacyjnych i wspierających.

Profil ma charakter opisowo-ilościowy i powinien zostać poddany analizie zespołowej (nauczyciel, specjalista, rodzic).

Analiza wyników SRMD opiera się na:

- liczbie uzyskanych odpowiedzi *TAK* w każdej kategorii;
- przeliczeniu wyników na wskaźniki procentowe;
- przypisaniu poziomów funkcjonowania (kwalifikatorów);
- porównaniu wyników między obszarami.

Wyniki nie mają charakteru diagnostycznego w sensie klinicznym, lecz stanowią podstawę do:

- podejmowania decyzji o dalszej obserwacji;
- skierowania dziecka na pogłębioną ocenę funkcjonalną;
- planowania wsparcia na etapie adaptacji szkolnej;
- zapewnienia ciągłości działań między przedszkolem a szkołą.

Profil funkcjonalny dziecka opracowany na podstawie SRMD może być punktem wyjścia do:

- planowania indywidualnych form wsparcia w przedszkolu;
- modyfikowania metod pracy dydaktycznej i wychowawczej;
- prowadzenia rozmów z rodzicami opartych na konkretnych, obserwowalnych danych;
- skierowania dziecka na pogłębioną ocenę funkcjonalną lub specjalistyczną, jeśli wyniki skriningu wskazują taką potrzebę.

Algorytm postępowania i oceny dziecka z wykorzystaniem Kwestionariusza SRMD dla dzieci kończących edukację przedszkolną

Kwestionariusz SRMD dla dzieci kończących edukację przedszkolną opiera się na ocenie funkcjonalnej aktywności dziecka w kluczowych obszarach jego rozwoju i codziennego funkcjonowania. Ocena dokonywana jest na podstawie

systematycznej obserwacji zachowań dziecka w naturalnych sytuacjach edukacyjnych, społecznych i samoobsługowych.

Struktura oceny

W Kwestionariuszu SRMD:

- oceniane są obszary aktywności dziecka;
- w każdym obszarze wyodrębnione są kategorie aktywności;
- każda kategoria obejmuje zestaw obserwowalnych zachowań charakterystycznych dla dziecka na etapie kończenia edukacji przedszkolnej.

Obserwacja dotyczy zachowań dziecka określonych w arkuszu i odnosi się do normatywnych oczekiwań rozwojowych dla tego etapu edukacyjnego.

Skala ocen

Każde obserwowane zachowanie oceniane jest w skali dychotomicznej:

- *TAK* (1 pkt) – dziecko przejawia zachowanie zgodne z normą rozwoju; podejmuje i realizuje określoną aktywność w sposób adekwatny do wieku i sytuacji;
- *NIE* (0 pkt) – dziecko nie przejawia zachowania zgodnego z normą rozwoju; wymaga wsparcia w danej aktywności, a ocena wskazuje trudności mogące świadczyć o nieprawidłowościach w jego funkcjonowaniu.

Oceny dokonuje się poprzez zaznaczenie znakiem *X* odpowiedniego pola przy każdym zachowaniu.

Algorytm obliczania wyników

Proces obliczania wyników przebiega według następujących etapów:

1. Każdemu zachowaniu przypisywana jest ocena *TAK* (1 pkt) lub *NIE* (0 pkt).
2. Po ocenie wszystkich zachowań w danej kategorii:
 - sumuje się liczbę uzyskanych punktów;
 - oblicza się wskaźnik procentowy według wzoru:
$$\text{wskaźnik procentowy} = \frac{\text{liczba uzyskanych punktów}}{\text{liczba wszystkich ocenianych zachowań}} \times 100 \{\text{wskaźnik procentowy}\}.$$

Po dokonaniu oceny we wszystkich kategoriach i obszarach wyniki cząstkowe (liczba punktów i wskaźnik procentowy) przenoszone są do arkusza zbiorczego wyników. Arkusz zbiorczy stanowi jednocześnie profil funkcjonalny dziecka.

Interpretacja wyników – kwalifikatory

Na podstawie uzyskanych wyników (wskaźnika procentowego aktywności dziecięcych na *TAK*) określa się kwalifikator zgodnie z tabelą zamieszczoną w Kwestionariuszu. Kwalifikator wskazuje zakres kompetencji rozwojowych dziecka oraz

obszary aktywności wymagające wsparcia ze strony rodzica, opiekuna, nauczyciela lub specjalisty, a także definiuje proponowany poziom wsparcia:

- a) **96–100% – kwalifikator 0:** Oznacza, że dziecko posiada kompetencje i umiejętności charakterystyczne dla swojej grupy wiekowej.
- b) **75–95% – kwalifikator 1 (poziom wsparcia 1):** Oznacza, że dziecko znajduje się w procesie nabywania umiejętności i rozwijania kompetencji potrzebnych do rozpoczęcia nauki szkolnej. W wielu sytuacjach radzi sobie dobrze i dysponuje podstawami umożliwiającymi podjęcie edukacji w klasie I. Jednocześnie w części aktywności może jeszcze potrzebować wsparcia osoby dorosłej – większej liczby powtórzeń, dodatkowego czasu na wykonanie zadania, spokojniejszego tempa pracy, uporządkowanej przestrzeni lub krótkiej podpowiedzi ułatwiającej rozpoczęcie bądź zakończenie działania. Dlatego istotna jest uważna obserwacja dziecka oraz planowe organizowanie sytuacji sprzyjających dalszemu rozwojowi. Prezentowany poziom funkcjonowania pozwala na rozpoczęcie edukacji szkolnej.
- c) **51–74% – kwalifikator 2 (poziom wsparcia 2):** Oznacza, że dziecko doświadcza umiarkowanych trudności rozwojowych. Wyniki SRMD wskazują na nierównomierny profil rozwoju – obok obszarów, w których dziecko funkcjonuje dobrze, widoczne są trudności mogące wpływać na gotowość do rozpoczęcia nauki w klasie I. Wskazana jest uważna, intensywniejsza obserwacja funkcjonowania dziecka oraz zaplanowanie działań wspierających, wzmacniających umiejętności istotne dla uczenia się. Zaleca się przeprowadzenie pogłębionej obserwacji aktywności oraz określenie sfery najbliższego rozwoju z wykorzystaniem kwestionariuszy SRMD dla dzieci w wieku 4–5 lat (przy wskaźniku 51–74%). Wskazane aktywności stanowią podstawę do aranżacji przestrzeni i ćwiczenia konkretnych umiejętności zgodnie ze sferą najbliższego rozwoju. Konieczne jest również udzielenie rodzinie wsparcia przez zespół specjalistów adekwatnie do obszaru trudności – w formie instruktażu postępowania w codziennych sytuacjach, wskazówek oraz ćwiczeń wspomagających rozwój. Zasadna jest konsultacja w poradni psychologiczno-pedagogicznej w celu ustalenia najkorzystniejszych rozwiązań dotyczących rozpoczęcia edukacji szkolnej oraz doboru odpowiednich form pomocy. Analiza wyników w poszczególnych obszarach może wskazywać na potrzebę pogłębionej diagnozy i wdrożenia dodatkowych oddziaływań edukacyjnych lub specjalistycznych – realizowanych zarówno w placówce (przedszkolu lub szkole), jak i poza nią. W uzasadnionych przypadkach wsparcie może wymagać udziału dodatkowej osoby wspierającej (np. nauczyciela współorganizującego kształcenie, pomocy nauczyciela lub innego pracownika).
- d) **5–50% – kwalifikator 3 (poziom wsparcia 3):** Oznacza, że dziecko zmagają się ze znacznymi trudnościami rozwojowymi i może wymagać intensywnego, specjalistycznego wsparcia. Wyniki kwestionariusza SRMD wskazują na istotne trudności w obszarach kluczowych dla gotowości szkolnej. Obserwowane deficyty mogą znacząco utrudniać adaptację do wymagań edukacyjnych oraz

funkcjonowanie w grupie rówieśniczej bez zapewnienia systematycznej, planowej pomocy. Rekomenduje się objęcie dziecka regularnym wsparciem specjalistycznym ukierunkowanym na rozwijanie zaburzonych funkcji. Konieczne jest dostosowanie wymagań edukacyjnych, wydłużenie czasu pracy, dzielenie zadań na etapy, stałe wzmacnianie motywacji oraz nauka strategii radzenia sobie z emocjami. Niezbędna jest ścisła współpraca z rodzicami. Zalecana jest pogłębiona diagnoza oraz konsultacja w poradni psychologiczno-pedagogicznej w celu podjęcia decyzji dotyczącej realizacji obowiązku szkolnego w najbardziej adekwatnej formie kształcenia oraz ustalenia kierunków terapii i wsparcia. Ważne jest także ukierunkowanie rodziców na włączenie dziecka w proces specjalistycznego wsparcia, w tym przeprowadzenie pogłębionej oceny funkcjonalnej oraz w razie potrzeby diagnozy medycznej, w celu wykluczenia lub potwierdzenia rozpoznania klinicznego zgodnie z obowiązującą klasyfikacją zaburzeń. Dziecko wymaga kompleksowego, wielospecjalistycznego postępowania psychopedagogicznego i medycznego.

- e) 0–4% – **kwalifikator 4 (poziom wsparcia 4)**: Oznacza, że dziecko doświadcza bardzo poważnych trudności rozwojowych i wymaga pilnego, kompleksowego, wielospecjalistycznego oddziaływania medycznego oraz terapeutycznego. Niezbędne jest ukierunkowanie rodziców na jak najszybsze włączenie dziecka w system specjalistycznego wsparcia, w tym przeprowadzenie pogłębionej oceny funkcjonalnej oraz diagnozy medycznej – adekwatnie do potrzeb i stanu zdrowia – w celu ustalenia lub wykluczenia rozpoznania klinicznego. Zalecana jest konsultacja w poradni psychologiczno-pedagogicznej w celu podjęcia decyzji dotyczącej realizacji obowiązku szkolnego w najbardziej odpowiedniej formie kształcenia oraz określenia kierunków terapii i wsparcia.

Algorytm postępowania krok po kroku

Krok 1. Obserwacja dziecka

Systematyczna obserwacja funkcjonowania dziecka w naturalnych sytuacjach, tj. podczas:

- zajęć dydaktycznych;
- zabawy swobodnej i kierowanej;
- czynności samoobsługowych;
- interakcji społecznych.

Krok 2. Zapis wyników obserwacji w Kwestionariuszu SRMD

Dla każdego obszaru aktywności wyodrębniono kategorie aktywności: każda kategoria zawiera zachowania dziecięce podlegające obserwacji.

Skala oceny:

- TAK = 1 pkt (zachowanie zgodne z normą rozwoju);
- NIE = 0 pkt (zachowanie nieobecne/trudności w zachowaniu).

Odpowiedź zaznacza się znakiem X.

Krok 3. Obliczanie wyników cząstkowych

Dla każdej kategorii aktywności:

- zsumowanie punktów ($TAK = 1$ pkt);
- obliczenie wskaźnika procentowego: $(\text{suma punktów}/\text{liczba ocenianych zachowań}) \times 100$.

Krok 4. Zestawienie wyników ze wszystkich ocenianych obszarów

- przeniesienie wyników do arkusza zbiorczego;
- opracowanie profilu funkcjonalnego dziecka na podstawie:
 - liczby punktów;
 - wskaźników procentowych dla poszczególnych obszarów.

Krok 5. Przypisanie kwalifikatora na podstawie wskaźnika procentowego prawidłowych zachowań

Kwalifikator	Zakres	Interpretacja
0	96%–100%	Brak trudności
1	75%–95%	Nieznaczne trudności
2	51%–74%	Umiarkowane trudności
3	5%–50%	Znaczne trudności
4	0%–4%	Skrajnie duże trudności

Krok 6. Określenie poziomu wsparcia (WWR)

Kwalifikator	Zalecany poziom wsparcia
0	Wsparcie nie jest wymagane
1	Nieznaczne wsparcie
2	Umiarkowane wsparcie
3–4	Znaczące wsparcie

Krok 7. Decyzja o dalszym postępowaniu

- jeśli kwalifikator = 0–1: monitorowanie rozwoju, bieżące wsparcie podczas zajęć w przedszkolu, w klasie w szkole podstawowej;
- jeśli kwalifikator = 2: zaplanowanie działań wspierających, konsultacje ze specjalistami;
- jeśli kwalifikator = 3–4: skierowanie na pogłębioną ocenę funkcjonalną, decyzja o włączeniu wsparcia specjalistycznego, ewentualna diagnostyka specjalistyczna/medyczna.

Krok 8. Współpraca i wdrożenie działań

- współpraca z rodzicami;
- działania zespołu specjalistów;

- plan wsparcia dziecka i rodziny;
- monitorowanie efektów.

Krok 9. Ciągłość wsparcia – przejście do szkoły

- przekazanie profilu funkcjonalnego do szkoły;
- planowanie wsparcia na starcie edukacji szkolnej;
- zapewnienie ciągłości oddziaływań edukacyjnych i terapeutycznych.

2. PROCES I WYNIKI WALIDACJI KWESTIONARIUSZA SRMD DLA DZIECI KOŃCZĄCYCH EDUKACJĘ PRZEDSZKOLNĄ

2.1. Struktura kwestionariusza oraz zakres danych do badań walidacyjnych

W badaniu wykorzystano kwestionariusz obserwacji aktywności dziecka kończącego edukację przedszkolną w zakresie przygotowania do szkoły. Narzędzie obejmuje dziewięć obszarów: *Uczenie się i stosowanie wiedzy*, *Ogólne zadania i obowiązki*, *Porozumiewanie się*, *Aktywność ruchową, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualną*, *Dbanie o siebie*, *Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie*, *Życie domowe*, *Edukację przedszkolną* oraz *Życie w społeczności lokalnej*. W dalszej części przedstawiono charakterystyki każdego z ww. obszarów.

Uczenie się i stosowanie wiedzy

Obszar obejmuje korzystanie ze zmysłów (patrzenie, słuchanie, dotykanie) w celu poznawania otoczenia, naśladowanie dorosłych i rówieśników oraz uczenie się przez działanie i zabawę z przedmiotami. Obszar ten dotyczy również przyswajania informacji, języka i mowy, powtarzania oraz stopniowego rozumienia pojęć. Uwzględnia także rozwijanie umiejętności czytania, pisania i liczenia, nabywanie nowych sprawności oraz skupianie i ukierunkowywanie uwagi. W tym obszarze mieszczą się też pierwsze formy myślenia przyczynowo-skutkowego, rozwiązywanie prostych problemów oraz podejmowanie decyzji adekwatnych do sytuacji.

Ogólne zadania i obowiązki

Obszar uwzględnia podejmowanie i wykonywanie pojedynczych zadań oraz realizowanie dziennego rozkładu zajęć w przedszkolu i w domu. Dotyczy także samodzielnej organizacji własnej aktywności, doprowadzania rozpoczętych czynności do końca, a także dostosowywania się do ustalonych zasad i poleceń dorosłych. Obszar ten obejmuje również kierowanie własnym zachowaniem, radzenie sobie z drobnymi trudnościami i stresem oraz podejmowanie wysiłku mimo pojawiających się niepowodzeń.

Porozumiewanie się

Obszar obejmuje rozumienie i przekazywanie informacji w formie werbalnej i niewerbalnej. Dotyczy odbierania wypowiedzi ustnych (poleceń, pytań, opowiadań), rozpoznawania gestów, mimiki i innych sygnałów niewerbalnych oraz adekwatnego reagowania na nie. W tym obszarze mieszczą się mówienie – formułowanie wypowiedzi zrozumiałych dla otoczenia, opowiadanie, zadawanie pytań – a także śpiewanie i spontaniczne wyrażanie siebie za pomocą ruchu czy gestów. Porozumiewanie się to również umiejętność uczestniczenia w rozmowie: słuchanie innych, czekanie na swoją kolej, odpowiadanie na pytania oraz podejmowanie prostych dialogów z dorosłymi i rówieśnikami.

Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna

W tym obszarze mieszczą się sprawne zmienianie i utrzymywanie podstawowych pozycji ciała (leżenie, siad, klęk, stanie), samodzielne przemieszczanie się w przestrzeni oraz bezpieczne funkcjonowanie w różnych miejscach (w sali, w terenie, na korytarzu, na placu zabaw). Obszar ten dotyczy także podnoszenia i przenoszenia przedmiotów oraz używania rąk i ramion – zarówno ruchów dużych grup mięśniowych, jak i precyzyjnych (np. manipulowania zabawkami, narzędziami plastycznymi, przyborami do rysowania i pisanie). Uwzględnia również różne formy lokomocji, takie jak chodzenie, bieganie, skakanie czy wspinanie się, stanowiące podstawę aktywnego uczestniczenia dziecka w zabawach ruchowych i codziennych sytuacjach życiowych.

Dbanie o siebie

Obszar obejmuje codzienne czynności związane z zaspokajaniem podstawowych potrzeb i utrzymaniem higieny osobistej. Dotyczy samodzielnego mycia się i pielęgnowania poszczególnych części ciała, korzystania z toalety oraz właściwego reagowania na potrzeby fizjologiczne. W tym obszarze mieszczą się również ubieranie i rozbieranie się, dobieranie odpowiednich do pogody części garderoby oraz samodzielne picie i jedzenie. Obszar uwzględnia ponadto troskę o własne zdrowie i dobrostan – sygnalizowanie złego samopoczucia, stosowanie się do zaleceń dorosłych (np. dotyczących odpoczynku, ubioru, bezpieczeństwa) oraz podejmowanie prostych działań sprzyjających dobremu samopoczuciu fizycznemu i psychicznemu.

Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie

Obszar dotyczy utrzymywania i kontrolowania kontaktów z innymi ludźmi w sposób odpowiedni do danej sytuacji i akceptowalny społecznie. Obejmuje zabawę z innymi, nawiązywanie i kończenie kontaktów, kontrolowanie zachowań w relacjach, nawiązywanie kontaktów stosownie do pełnionych ról społecznych i zachowywanie dystansu w relacjach społecznych.

Życie domowe

Obszar uwzględnia dbanie o swoje miejsce, wykonywanie prac w domu – codziennych czynności i zadań domowych. Obejmuje zaspokajanie potrzeb życiowych, sprzątanie i inne prace domowe, dbanie o własne i cudze przedmioty gospodarstwa domowego oraz pomaganie innym.

Edukacja przedszkolna

Obszar dotyczy uczenia się na początkowym poziomie zorganizowanego kształcenia, zaplanowanego głównie w celu wprowadzenia dziecka do środowiska szkolnego lub przygotowania go do obowiązkowego nauczania przez nabywanie umiejętności w warunkach opieki dziennej lub warunkach zbliżonych.

Życie w społeczności lokalnej

W tym obszarze mieszczą się rekreacja i organizacja czasu wolnego, tj. udział w życiu społeczności lokalnej (np. w uroczystościach, spotkaniach) oraz w różnych zabawach (nieformalnych i zorganizowanych), a także zwiedzanie, turystyka, podróżowanie dla przyjemności, uczęszczanie na zajęcia rozwijające zainteresowania.

Kwestionariusz użyty w badaniu zawierał łącznie 226 pozycji, w tym: 109 w obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy*, 21 w obszarze *Ogólne zadania i obowiązki*, 33 w obszarze *Porozumiewanie się*, 23 w obszarze *Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna*, 23 w obszarze *Dbanie o siebie*, 10 w obszarze *Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie*, dwie w obszarze *Życie domowe*, trzy w obszarze *Edukacja przedszkolna* oraz dwie w obszarze *Życie w społeczności lokalnej*. W każdym obszarze wyodrębniono szczegółowe kategorie, w ramach których oceniano zachowanie dziecka na podstawie pozycji opisujących typowe sytuacje dnia codziennego (zob. tabelę 1).

Tabela 1. Obszary, kategorie i liczba pozycji w kwestionariuszu użytym w badaniu

Obszar	Kategoria	Liczba pozycji
Uczenie się i stosowanie wiedzy	Patrzenie	12
	Słuchanie	17
	Celowe posługiwanie się innymi zmysłami	3
	Naśladowanie, uczenie się przez działanie z przedmiotami	8
	Przyswajanie informacji, języka i mowy	8
	Powtarzanie	4
	Przyswajanie pojęć	13
	Uczenie się czytania	8
	Uczenie się pisania	10

2.1. STRUKTURA KWESTIONARIUSZA ORAZ ZAKRES DANYCH DO BADAŃ WALIDACYJNYCH

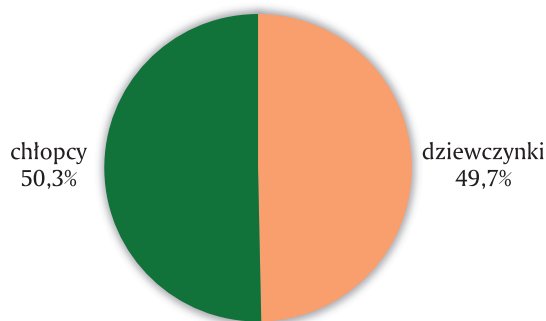
Obszar	Kategoria	Liczba pozycji
	Uczenie się liczenia	6
	Skupianie i ukierunkowywanie uwagi	6
	Myślenie	7
	Nabywanie umiejętności i rozwiązywanie problemów	3
	Podjęmowanie decyzji	4
Ogólne zadania i obowiązki	Podjęmowanie pojedynczego zadania	4
	Realizowanie dziennego rozkładu zajęć, kierowanie własnym zachowaniem	12
	Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi	5
Porozumiewanie się	Porozumiewanie się – odbieranie – wiadomości ustne	8
	Porozumiewanie się – odbieranie – wiadomości niewerbalne	5
	Mówienie	6
	Śpiewanie	3
	Tworzenie wiadomości niewerbalnych	2
	Rozmowa	9
Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna	Zmienianie podstawowej pozycji ciała, utrzymywanie pozycji ciała, przemieszczanie się	6
	Podnoszenie i przenoszenie przedmiotów oraz poruszanie nimi	4
	Chodzenie, inne sposoby poruszania się, poruszanie się w różnych miejscach	7
	Precyzyjne używanie ręki, używanie rąk i ramion	6
Dbanie o siebie	Mycie się, pielęgnowanie poszczególnych części ciała	5
	Korzystanie z toalety	3
	Ubieranie się	5
	Jedzenie i picie	4
	Troska o własne zdrowie	6
Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie	Podstawowe i złożone kontakty międzyludzkie	10
Życie domowe	Dbanie o swoje miejsce, wykonywanie prac domowych	2
Edukacja przedszkolna	Edukacja przedszkolna	3
Życie w społeczności lokalnej	Rekreacja i organizacja czasu wolnego	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie Kwestionariusza SRMD dla dzieci kończących edukację przedszkolną.

2.2. Opis grupy respondentów

Badaniem objęto 449 dzieci z terenu całej Polski. Struktura płci była zrównoważona: 49,7% respondentów stanowiły dziewczynki ($N = 223$), a 50,3% – chłopcy ($N = 226$). Zdecydowana większość badanych (97,3%) urodziła się w 2018 r., pozostałe odnotowane roczniki (2017, 2019, 2020, 2022) reprezentowane były marginalnie. Badania zostały przeprowadzone w okresie od czerwca do września 2025 r.

Wykres 1. Płeć badanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Badane dzieci pochodziły z różnych województw, przy czym najliczniej reprezentowane były następujące województwa: małopolskie (26,7%), warmińsko-mazurskie (19,6%), mazowieckie (13,1%), pomorskie (11,1%) oraz łódzkie (9,4%). Pozostałe województwa (śląskie, podkarpackie, wielkopolskie, kujawsko-pomorskie, podlaskie, lubelskie, lubuskie, zachodniopomorskie) były reprezentowane w mniejszych odsetkach, co zapewniło jednak zróżnicowanie regionalne próby.

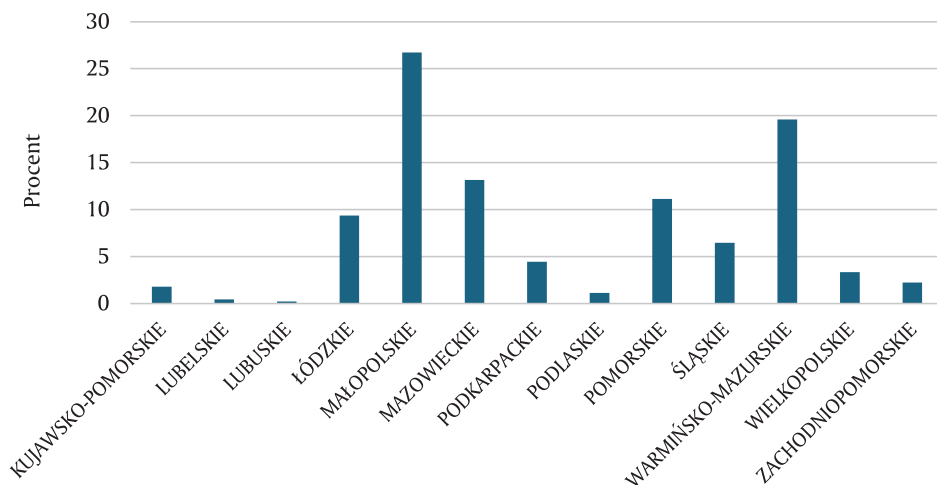
Jeśli chodzi o miejsce zamieszkania badanych dzieci, to 35,9% z nich mieszkało na wsi ($N = 161$), 28,7% – w małych miastach do 20 tys. mieszkańców ($N = 129$), 8,7% – w miastach od 20 do 50 tys. mieszkańców ($N = 39$), 7,3% – w miastach średniej wielkości od 50 do 100 tys. mieszkańców ($N = 33$), a 19,4% – w dużych miastach powyżej 100 tys. mieszkańców ($N = 87$). Oznacza to, że w próbie dominowały dzieci z obszarów wiejskich oraz mniejszych ośrodków miejskich, jednak obecna była także grupa dzieci z dużych miast.

Niemal wszyscy respondenci (97,8%) zadeklarowali narodowość polską, a 2% badanych – ukraińską. W jednym przypadku narodowość nie została wskazana.

Do dalszych analiz włączono 428 dzieci polskiej narodowości urodzonych w 2018 r. Decyzja ta miała charakter metodologiczny. Po pierwsze, obecność pozostałych roczników (2017, 2019 i młodszych) była śladowa, co uniemożliwia rzetelne wnioskowanie statystyczne dla tych grup. Po drugie, zakwalifikowanie dzieci w różnym wieku kalendarzowym mogłoby wprowadzać dodatkową wariację związaną z dojrzewaniem, niemającą związku z badanymi zmiennymi. Po trzecie,

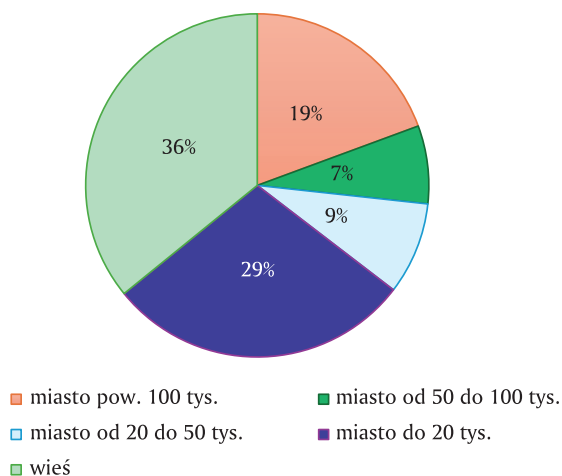
pojedyncze dzieci o innej narodowości mogły mieć inne doświadczenia językowe i edukacyjne, co stanowiłoby potencjalne źródło zakłóceń. Ograniczenie grupy do najczęściej występującego rocznika 2018 i narodowości polskiej zwiększa jednorodność próby oraz wewnętrzną trafność prowadzonych analiz.

Wykres 2. Zróżnicowanie regionalne próby badawczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Wykres 3. Wielkość miejscowości zamieszkania respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Struktura płci w ww. grupie była praktycznie zrównoważona: 49,8% badanych stanowiły dziewczynki ($N = 213$), a 50,2% – chłopcy ($N = 215$). Dzieci pochodziły z różnych regionów Polski, przy czym najliczniej reprezentowane były

województwa: małopolskie (25,9%), warmińsko-mazurskie (19,9%), mazowieckie (13,3%), pomorskie (11,4%) i łódzkie (9,3%). Mniejszy, lecz zauważalny udział miały województwa: śląskie (6,1%), podkarpackie (4,7%), wielkopolskie (3,5%), zachodniopomorskie (2,3%), kujawsko-pomorskie (1,9%), podlaskie (1,2%) i lubelskie (0,5%). Dzięki temu zachowano szerokie zróżnicowanie regionalne próby. 35,5% badanych dzieci mieszkało na wsi, 28,7% – w małych miastach do 20 tys. mieszkańców, 8,9% – w miastach od 20 do 50 tys. mieszkańców, 7% – w miastach średniej wielkości (od 50 do 100 tys. mieszkańców), a 19,9% – w dużych miastach powyżej 100 tys. mieszkańców. W próbie dominują zatem dzieci ze wsi i mniejszych ośrodków miejskich, jednak obecna jest również istotna grupa dzieci z dużych miast.

2.3. Analiza na poziomie pozycji

W badaniach przyjęto założenie, że pozycje uwzględnione w dalszych analizach powinny opisywać umiejętności typowe dla większości dzieci w danym wieku, a jednocześnie pozwalać na wyłonienie grupy dzieci potencjalnie zagrożonej trudnościami. W tym celu dla każdego stwierdzenia obliczono odsetek dzieci, u których dane zachowanie zostało potwierdzone (częstość odpowiedzi wskazujących obecność konkretnej umiejętności).

Za kryterium włączenia pozycji do dalszych analiz przyjęto odsetek potwierdzeń mieszczący się w przedziale 85–100%. Oznacza to, że daną umiejętność posiada przynajmniej ok. 85% dzieci, a brakuje jej najwyżej ok. 15% badanych. Taki próg jest zbliżony do klasycznej granicy jednego odchylenia standardowego poniżej normy (ok. 15–16% najniższych wyników w rozkładzie normalnym) wykorzystywanej w narzędziach przesiewowych do wyodrębniania dzieci z podwyższonym ryzykiem trudności. Tak sformułowane kryterium łączy wymóg wysokiej częstości występowania (typowy dla narzędzia przesiewowego) z prostą, czytelną zasadą opartą na koncepcji jednego odchylenia standardowego jako granicy zwiększonego ryzyka.

Pozycje z obszaru *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

Kategoria *Patrzeć*

Każda z 12 pozycji z kategorii *Patrzeć* spełniła kryterium włączenia. Częstość potwierdzeń (*TAK*) dla poszczególnych pozycji wahała się od 92,8% do 99,5%. Najwyższy odsetek potwierdzeń odnotowano m.in. dla stwierdzeń opisujących obserwowanie otoczenia i zachodzących w nim zmian (99,3%), przyglądanie się osobom i ich zachowaniu (99,1%) oraz zaglądnienie do pudełek w celu sprawdzenia, co się w nich znajduje (99,5%). Najniższą częstość, choć wciąż bardzo wysoką, uzyskały pozycje dotyczące nieprzejawiania zachowań wskazujących trudności z widzeniem (92,8%) i utrudniającego funkcjonowanie, np. oglądania przedmiotów ze zbyt bliskiej odległości (94,2%). Szczegółowe wyniki zostały zaprezentowane w tabeli 2.

Tabela 2. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Patrzeć* w obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko obserwuje to, co dzieje się wokół niego, zauważa zmiany w otoczeniu.	425	99,3	Spełnione
2	Dziecko przygląda się osobom, ich mimice i gestom, rozpoznaje osoby i ich zachowanie.	424	99,1	Spełnione
3	Dziecko przygląda się przedmiotom, obrazkom, symbolom graficznym (piktogramom, literom, cyfrom). Rozpoznaje je (np. wskazuje, nazywa).	423	98,8	Spełnione
4	Dziecko zauważa różnice i podobieństwa na obrazkach i w symbolach. Różnicuje barwy, kształty, wielkość i położenie obiektów na obrazkach.	425	99,3	Spełnione
5	Dziecko wyodrębnia z tła wskazane figury, obiekty w obrazach.	422	98,6	Spełnione
6	Dziecko wyodrębnia w szeregu symbole graficzne według wzoru, np. figury, litery, cyfry. Zwraca uwagę na położenie, obrót symboli i ich wielkość.	421	98,4	Spełnione
7	Dziecko patrzy na to, co robi podczas czynności dydaktycznych, np. układania wzorów/rytmów, składania obrazka z kilku elementów w całość, rysowania, pisania, lepienia, a także zabaw ruchowych oraz czynności samoobsługowych.	421	98,4	Spełnione
8	Dziecko zagląda do pudełka lub patrzy przez otwór, by zobaczyć, co znajduje się w środku (np. zabawa z kalejdoskopem). Ustalona jest dominacja oka.	426	99,5	Spełnione
9	Dziecko w odpowiedzi na przesuwanie obiektu (np. ołówka) przed jego oczami od prawej strony do lewej i odwrotnie śledzi płynnym ruchem oczu przesuwany obiekt i nie porusza przy tym głową.	417	97,4	Spełnione
10	Dziecko w odpowiedzi na przysuwanie do czubka jego nosa małego obiektu z odległości ok. 30 cm ustawia oczy zbieżnie (oczy przesuwały się symetrycznie i płynnie coraz bliżej nosa).	412	96,3	Spełnione

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
11	Dziecko w codziennej aktywności nie przejawia zachowań, które świadczą o trudnościach z widzeniem, takich jak mrużenie i/lub pocieranie oczu, unikanie patrzenia na obrazki, niezauważanie przedmiotów, częste potykanie się o przeszkody, szybkie męczenie się podczas patrzenia.	397	92,8	Spełnione
12	Dziecko w codziennej aktywności nie przejawia zachowań, które utrudniają funkcjonowanie, takich jak zbyt długie wpatrywanie się w przedmioty lub obrazki, oglądanie przedmiotów lub obrazków z bardzo bliskiej odległości (pochylenie się, przybliżanie ich do oczu).	403	94,2	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria Słuchanie

Zgodnie z przyjętym kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK) do dalszej analizy zakwalifikowano 15 z 17 pozycji w kategorii *Słuchanie*. Częstość potwierdzeń dla tych pozycji wahała się od 91,6% do 99,3%. Najwyższe odsetki uzyskały stwierdzenia dotyczące rozpoznawania i nazywania różnych dźwięków z otoczenia (99,3%), adekwatnego reagowania na dźwięki ze środowiska, takie jak dzwonek, muzyka czy alarm (99,3%), a także powtarzania ciągu słów (99,1%) oraz angażowania się w zabawy słuchowe (98,1%). Najniższe częstości, choć nadal wysokie, dotyczyły pozycji odnoszących się do łączenia wypowiedzianych głosek w proste słowa (91,6%) oraz rozpoznawania różnic brzmieniowych między wyrazami (92,8%). Dwa stwierdzenia: uważne słuchanie wypowiedzi bez rozpraszania się (82,7%) oraz identyfikowanie głosek w różnych pozycjach w wyrazie (81,8%), nie osiągnęły progu 85%, zatem wyłączono je z dalszych analiz w ramach narzędzia przesiewowego. Szczegółowe wyniki przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Słuchanie* w obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela, rówieśników, innych osób z otoczenia – nie rozprasza się, nie przerywa.	354	82,7	Niespełnione

2.3. ANALIZA NA POZIOMIE POZYCJI

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
2	Dziecko wykazuje zainteresowanie wypowiedziami innych dzieci, np. odpowiada na pytania, komentuje, zadaje pytania.	407	95,1	Spełnione
3	Dziecko rozpoznaje źródło dźwięków. Rozróżnia i nazywa różne dźwięki, np. odgłosy zwierząt, instrumenty muzyczne, odgłosy z otoczenia.	425	99,3	Spełnione
4	Dziecko adekwatnie nasłuchuje, gdy dorosły lub rówieśnik mówi do niego szeptem, głośno, zmienia intonację i tempo mówienia.	411	96,0	Spełnione
5	Dziecko powtarza ciąg dźwięków: samogłoski, sylaby.	419	97,9	Spełnione
6	Dziecko powtarza ciąg słów określających przedmioty, czynności, cechy.	424	99,1	Spełnione
7	Dziecko łączy wypowiedziane głoski w proste słowa (np. <i>k-o-t</i> → <i>kot</i>).	392	91,6	Spełnione
8	Dziecko łączy wypowiedziane sylaby w proste słowa (np. <i>do-mek</i> → <i>domek</i>).	411	96,0	Spełnione
9	Dziecko słucha historii i wierszy oraz je opowiada, śpiewa piosenki.	412	96,3	Spełnione
10	Dziecko potrafi wskazać, czy dwa słowa brzmią tak samo, czy inaczej, np. <i>paczka</i> – <i>kaczka</i> .	397	92,8	Spełnione
11	Dziecko identyfikuje głoski na początku, na końcu lub w środku wyrazu.	350	81,8	Niespełnione
12	Dziecko słyszy różnice w intonacji wypowiedzi wskazującej na pytanie czy oznajmienie.	412	96,3	Spełnione
13	Dziecko potrafi powtórzyć usłyszaną informację lub instrukcję, np. zapamiętuje kolejne etapy zadania.	402	93,9	Spełnione
14	Dziecko angażuje się w zabawy słuchowe – np. rozpoznaje dźwięki, rymy, rytmy.	420	98,1	Spełnione

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
15	Dziecko reaguje adekwatnie na dźwięki z otoczenia, np. dźwięk dzwonka, muzyki, alarmu.	425	99,3	Spełnione
16	Dziecko nie przejawia zachowań świadczących o nadwrażliwości słuchowej w codziennej aktywności, które mogą utrudniać mu funkcjonowanie, takich jak zakrywanie uszu w odpowiedzi na dźwięki otoczenia, nadmierne unikanie hałasu.	397	92,8	Spełnione
17	Dziecko nie przejawia zachowań świadczących o niedowrażliwości słuchowej w codziennej aktywności, które mogą utrudniać mu funkcjonowanie, takich jak zbyt długie nasłuchiwanie, fascynacje wybranymi dźwiękami, zbyt głośne mówienie.	405	94,6	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria Celowe postępowanie się innymi zmysłami

Zgodnie z przyjętym kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK) wszystkie trzy pozycje pozostały w narzędziu. Częstość potwierdzeń wahała się od 91,8% do 98,6%. Najwyższy odsetek dotyczył badania przedmiotów i ich adekwatnego dotykania bez przejawów nad- lub niedowrażliwości dotykowej (98,6%) oraz prawidłowego trzymania przyborów do pisania i rysowania (98,4%). Nieco niższy wynik, choć wciąż wysoki, uzyskała pozycja dotycząca kontrolowania siły nacisku podczas rysowania i kolorowania (91,8%). Dokładne dane zaprezentowano w tabeli 4.

Tabela 4. Częstości odpowiedzi na pozycję z kategorii *Celowe postępowanie się innymi zmysłami* w obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko bada przedmioty, dotyka ich adekwatnie do ich struktury, kształtu. Nie unika dotyku ani nie przejawia cech nadwrażliwości lub niedowrażliwości dotykowej.	422	98,6	Spełnione

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
2	Dziecko trzyma w dłoni przybory do pisania i rysowania oraz adekwatnie się nimi posługuje.	421	98,4	Spełnione
3	Dziecko kontroluje siłę nacisku podczas rysowania i kolorowania.	393	91,8	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria Naśladowanie, uczenie się przez działanie z przedmiotami

Każda z ośmiu pozycji z tej kategorii spełniła kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK). Częstość odpowiedzi TAK była bardzo wysoka i mieściła się w przedziale 95,1%–99,5%. Najwyższe odsetki potwierdzeń odnotowano dla pozycji opisujących naśladowanie rysowania wzorów, figur i liter (99,5%) oraz uczenie się nowych zadań przez bezpośrednie naśladownictwo (99,1%). Bardzo wysokie częstości uzyskały również pozycje dotyczące naśladowania sekwencji ruchów na sobie i w przestrzeni (98,1%), odwzorowywania kompozycji płaskich i przestrzennych z wykorzystaniem klocków, mozaik czy patyczków (98,1%) oraz powtarzania prostych, 3-elementowych rytmów (98,8%). Nieco niższe wartości, ale nadal bardzo wysokie, uzyskały pozycje opisujące odgrywanie ról w małych formach teatralnych (95,1%), wykorzystywanie w zabawie układanek i gier dydaktycznych (96%) oraz kreatywną zabawę, tworzenie nowych obiektów i nadawanie im nazw (96,3%).

Tabela 5. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Naśladowanie, uczenie się przez działanie z przedmiotami* w obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko na polecenie naśladuje sekwencję ruchów na sobie i w przestrzeni.	420	98,1	Spełnione
2	Dziecko odgrywa role w małych formach teatralnych.	407	95,1	Spełnione
3	Dziecko naśladuje rysowanie wzorów, figur, liter.	426	99,5	Spełnione
4	Dziecko naśladuje – odwzorowuje tworzenie kompozycji płaskich i przestrzennych z wykorzystaniem np. figur geometrycznych, klocków, patyczków. Zwraca uwagę na położenie i obrót elementów.	420	98,1	Spełnione

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
5	Dziecko powtarza wystukany przez dorosłego prosty, 3-elementowy rytm.	423	98,8	Spełnione
6	Dziecko uczy się nowych zadań przez bezpośrednie naśladownictwo.	424	99,1	Spełnione
7	Dziecko wykorzystuje w zabawie układowanki, karty do gry, gry dydaktyczne (zabawy logiczne).	411	96,0	Spełnione
8	Dziecko bawi się kreatywnie. Tworzy nowe obiekty, nadaje im nazwy i opowiada o nich (zabawa symboliczna).	412	96,3	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria Przystawianie informacji, języka i mowy

Każda z ośmiu pozycji spełniła warunek pozostania w narzędziu. Częstość odpowiedzi TAK w tej kategorii mieściła się w przedziale 90,9%–97,2%. Najwyższy odsetek potwierdzeń uzyskała pozycja dotycząca zainteresowania otoczeniem i zdobywania informacji poprzez zadawanie pytań adekwatnie do sytuacji (97,2%), a także umiejętność opowiadania o tym, co się wydarzyło i czego dziecko się nauczyło (97%). Bardzo wysokie częstości (powyżej 95%) odnotowano również dla pozycji dotyczących poprawnego formułowania pytań (95,1%), opowiadania o treści opowieści, tekstu, obrazka czy wiersza (95,6%) oraz dokańczania rozpoczętych wypowiedzi w sposób logiczny i poprawny (95,3%). Nieco niższe wskaźniki, choć nadal bardzo wysokie, uzyskały pozycje opisujące włączanie się w opowieść innej osoby (90,9%), odtwarzanie historii lub sekwencji wydarzeń (93,2%) oraz budowanie spójnej narracji na podstawie 3–4 obrazków (91,4%).

Tabela 6. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii Przystawianie informacji, języka i mowy w obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko jest zainteresowane otoczeniem, zdobywa informacje, zadaje spontanicznie pytania o przedmioty, osoby, działania, cechy, przeznaczenie adekwatnie do sytuacji (werbalnie lub niewerbalnie).	416	97,2	Spełnione
2	Dziecko poprawnie formułuje pytania.	407	95,1	Spełnione

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
3	Dziecko potrafi opowiedzieć o tym, co się wydarzyło, czego się nauczyło.	415	97,0	Spełnione
4	Dziecko potrafi opowiedzieć, o czym jest np. tekst, wiersz, co przedstawia obrazek.	409	95,6	Spełnione
5	Dziecko włącza się do opowieści innej osoby.	389	90,9	Spełnione
6	Dziecko w wypowiedzi potrafi odtworzyć historię, sekwencję wydarzeń.	399	93,2	Spełnione
7	Dziecko dokańcza wypowiedź typu: „Lubię grać w piłkę, bo...”; „Gdy pada deszcz, to...”. Tworzy logiczne i poprawne zakończenie wypowiedzi.	408	95,3	Spełnione
8	Dziecko na podstawie 3–4 obrazków potrafi opowiedzieć prostą historię, buduje spójną narrację, opierając się na treści obrazków.	391	91,4	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria Powtarzanie

Zgodnie z przyjętym kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK) wszystkie cztery pozycje pozostały w narzędziu. Częstość odpowiedzi TAK w tej kategorii była bardzo wysoka i mieściła się w przedziale 93,9%–98,6%. Najwyższy odsetek potwierdzeń uzyskała pozycja opisująca odtwarzanie treści z podstawy programowej, których dziecko wcześniej się uczyło (98,6%), a także pozycja dotycząca odtwarzania po czasie sekwencji czynności ruchowych, technicznych i samoobsługowych (98,1%). Nieco niższe wartości, jednak wciąż bardzo wysokie, odnotowano dla pozycji dotyczących recytowania wiersza lub rymowanki i gestykulacji (93,9%) oraz powtarzania sekwencji 4–5 słów (93,9%).

Tabela 7. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii Powtarzanie w obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko odtwarza treści z podstawy programowej, których wcześniej się uczyło.	422	98,6	Spełnione
2	Dziecko recytuje wiersz lub rymowankę, gestykulując.	402	93,9	Spełnione

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
3	Dziecko powtarza sekwencję 4–5 słów.	402	93,9	Spełnione
4	Dziecko odtwarza po czasie sekwencje czynności ruchowych, technicznych, samoobsługowych, których wcześniej się uczyło.	420	98,1	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria Przystawianie pojęć

Każda z 13 pozycji spełniła kryterium włączenia, co wskazuje, że opisują one umiejętności typowe dla większości dzieci w badanej grupie wiekowej. Częstość odpowiedzi TAK mieściła się w przedziale 88,1%–100%. Najwyższy odsetek potwierżeń (100%) odnotowano dla pozycji opisujących rozumienie i stosowanie pojęć określających ilość (*dużo, mało, mniej, więcej* itp.), a także kojarzenie części ciała z ich funkcją i adekwatne używanie ich w sytuacji zadaniowej. Bardzo wysokie wartości (powyżej 97%) uzyskały także pozycje dotyczące przyswajania treści tematycznych z zakresu wiedzy o świecie (99,1%), rozumienia pojęć rozmiaru (99,8%), podobieństwa i przeciwieństwa (99,8%), kształtów (97,4%), długości (97,7%), orientacji w przestrzeni i schematu ciała (97,7%) oraz grupowania obiektów w kategorii (98,6%). Nieco niższe częstości, choć wciąż bardzo wysokie, dotyczyły pozycji opisujących analizowanie sytuacji i przewidywanie, co może się zdarzyć, na podstawie historyjki obrazkowej (93,5%), rozumienie czytanych tekstów (95,1%) oraz opisywanie obiektów z użyciem określeń koloru, kształtu, wielkości i funkcji (96,7%).

Tabela 8. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii Przystawianie pojęć w obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko przyswaja treści tematyczne z zakresu wiedzy o świecie na temat ludzi i przyrody zgodnie z podstawą programową.	424	99,1	Spełnione
2	Dziecko rozumie i wykorzystuje pojęcia określające rozmiary obiektów (<i>duży, mały, średni, większy, mniejszy</i> itp.).	427	99,8	Spełnione
3	Dziecko rozumie i wykorzystuje pojęcia określające kształty (<i>okrągły, kwadratowy, trójkątny, prostokątny</i>).	417	97,4	Spełnione

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
4	Dziecko rozumie i wykorzystuje pojęcia określające ilość (<i>dużo, mało, mniej, więcej</i> itp.).	428	100,0	Spełnione
5	Dziecko rozumie i wykorzystuje pojęcia określające długość (<i>długi, krótki, średniej długości, dłuższy niż, krótszy niż</i> itp.).	418	97,7	Spełnione
6	Dziecko rozumie i wykorzystuje pojęcia czasu (godziny) i pojęcia kalendarzowe (dni tygodnia).	377	88,1	Spełnione
7	Dziecko rozumie i wykorzystuje pojęcia podobieństwa (<i>taki sam</i>) i przeciwieństwa (<i>różnią się</i>).	427	99,8	Spełnione
8	Dziecko rozumie pojęcia odnoszące się do schematu ciała i orientacji w przestrzeni. Potrafi wskazać na sobie i na drugiej osobie części ciała i kierunki (<i>góra – dół, przód – tył</i>).	418	97,7	Spełnione
9	Dziecko kojarzy części ciała z funkcją i potrafi adekwatnie używać ich w sytuacji zadaniowej.	428	100,0	Spełnione
10	Dziecko grupuje obiekty w kategorii. Uwzględnia cechy i funkcje obiektów.	422	98,6	Spełnione
11	Dziecko analizuje sytuacje w otoczeniu oraz na podstawie historyjki obrazkowej potrafi określić, co może się zdarzyć.	400	93,5	Spełnione
12	Dziecko rozumie czytane mu teksty (potrafi je opowiedzieć).	407	95,1	Spełnione
13	Dziecko podczas opisywania obiektów używa określeń dotyczących kolorów, kształtów, wielkości i funkcji.	414	96,7	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria *Uczenie się czytania*

Zgodnie z przyjętym kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK) każda z ośmiu pozycji pozostała w narzędziu. Częstość odpowiedzi TAK mieściła się w przedziale 85,3%–99,1%. Najwyższe odsetki potwierdzeń odnotowano dla pozycji opisujących odczytywanie po kolei obrazków/symboli ułożonych pionowo (99,1%) oraz w szeregu (98,8%), co świadczy o powszechnej sprawności w zakresie śledzenia i interpretowania prostych sekwencji wizualnych. Bardzo wysokie były również częstości dotyczące odczytywania (opowiadania) historyjek obrazkowych

(95,6%), dzielenia wyrazów na sylaby i składania sylab w wyraz (96,3%) oraz czytania zdań obrazkowo-wyrazowych (90,7%). Nieco niższe wyniki, choć nadal wysokie, uzyskały pozycje odnoszące się do zainteresowania literami, tekstem i książkami (89%) oraz łączenia głosek w proste słowa (90%). Najniższa częstość – 85,3% – dotyczyła różnicowania głosek w słowach o podobnym brzmieniu. Można sugerować, że umiejętność ta jest wśród dzieci bardziej zróżnicowana, ale nadal spełnia kryterium typowości dla narzędzia przesiewowego.

Tabela 9. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Uczenie się czytania* w obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko wykazuje zainteresowanie literami, tekstem, książkami.	381	89,0	Spełnione
2	Dziecko odczytuje kolejno obrazki, symbole ułożone w szeregu.	423	98,8	Spełnione
3	Dziecko odczytuje kolejno obrazki, symbole w ułożeniu jeden pod drugim.	424	99,1	Spełnione
4	Dziecko odczytuje (opowiada) historyjki obrazkowe.	409	95,6	Spełnione
5	Dziecko dzieli wyraz na sylaby i składa sylaby w wyraz.	412	96,3	Spełnione
6	Dziecko łączy głoski w proste słowa (np. <i>k-o-t</i> → <i>kot</i>).	385	90,0	Spełnione
7	Dziecko różnicuje głoski w słowach o podobnym brzmieniu (np. <i>k</i> i <i>g</i> , <i>p</i> i <i>b</i>).	365	85,3	Spełnione
8	Dziecko czyta zdania obrazkowo-wyrazowe, np. „To jest...”.	388	90,7	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria *Uczenie się pisania*

Dziewięć z 10 pozycji spełniło kryterium włączenia – jedna pozycja nie osiągnęła wymaganego progu. Częstość odpowiedzi TAK mieściła się w przedziale 83,2%–99,5%. Najwyższe odsetki potwierdzeń odnotowano dla pozycji dotyczących odwzorowywania pojedynczych figur geometrycznych (99,5%), łączenia punktów linią według wzoru (99,1%) oraz odwzorowywania liter i cyfr (98,8%), co wskazuje bardzo wysoki poziom opanowania tych umiejętności w badanej grupie. Wysokie częstości (powyżej 93%) uzyskały także pozycje opisujące zainteresowanie zabawami graficznymi (95,8%), prawidłowy chwyt narzędzia pisarskiego (94,2%), odwzorowywanie złożonych wzorów (94,2%), płynne kreślenie linii prostych, falistych i łamanych (93,2%), utrzymywanie kierunku pisania w linii (93,2%)

oraz ustaloną jednostronną jednorodną lateralizację (92,1%). Najniższy odsetek potwierdzeń – 83,2% – uzyskała pozycja dotycząca rysowania wzorów ze słuchu (dyktando kresek) z wykorzystaniem pojęć orientacji przestrzennej. Ze względu na to została ona wykluczona z dalszych analiz.

Tabela 10. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Uczenie się pisania* w obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko wykazuje zainteresowanie zabawami graficznymi: kolorowaniem, rysowaniem, modelowaniem.	410	95,8	Spełnione
2	Dziecko prawidłowo chwyta kredki, ołówki, długopisy i poprawnie posługuje się nimi.	403	94,2	Spełnione
3	Dziecko odwzorowuje litery, cyfry (np. na kartce, tablicy, tacy z piaskiem, mąką itp.).	423	98,8	Spełnione
4	Dziecko odwzorowuje pojedyncze figury geometryczne: koło, kwadrat, prostokąt, trójkąt, romb.	426	99,5	Spełnione
5	Dziecko odwzorowuje złożone wzory składające się z nakładających się figur.	403	94,2	Spełnione
6	Dziecko łączy punkty linią według wzoru.	424	99,1	Spełnione
7	Dziecko rysuje wzory ze słuchu podczas dyktanda kresek. Stosuje pojęcia orientacji przestrzennej na kartce.	356	83,2	Niespełnione
8	Dziecko kreśli płynnie linie proste, faliste, łamane.	399	93,2	Spełnione
9	Dziecko podczas rysowania i pisania mieści się w wyznaczonej linii, zachowuje właściwy kierunek pisania.	399	93,2	Spełnione
10	Dziecko ma ustaloną jednostronną jednorodną lateralizację.	394	92,1	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria *Uczenie się liczenia*

Wszystkie sześć pozycji z tej kategorii spełniło warunek pozostania w narzędziu. Częstość odpowiedzi TAK mieściła się w przedziale 94,9%–99,8%. Najwyższy odsetek potwierdzeń odnotowano dla pozycji opisującej liczenie obiektów (99,8%),

co świadczy o tym, że niemal każde dziecko z badanej grupy potrafi liczyć. Bardzo wysokie były również częstości dla pozycji dotyczących różnicowania błędnego i prawidłowego liczenia (98,1%), wyznaczania wyniku dodawania i odejmowania z ewentualnym wykorzystaniem palców lub zbiorów zastępczych (97,4%), ustalania równoliczności dwóch zbiorów oraz posługiwania się liczebnikami porządkowymi (97,4%), a także rozumienia i stosowania pojęć *tyle, tyle samo, więcej, mniej, o tyle więcej, o tyle mniej* itp. (98,1%). Najniższa częstość, jednak wciąż wysoka, dotyczyła pozycji związanej z rozumieniem istoty pomiaru długości i znajomością prostych sposobów mierzenia (94,9%), co może wynikać z nieco większej złożoności tej umiejętności.

Tabela 11. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Uczenie się liczenia* w obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko liczy obiekty.	427	99,8	Spełnione
2	Dziecko odróżnia błędne liczenie od prawidłowego.	420	98,1	Spełnione
3	Dziecko wyznacza wynik dodawania i odejmowania (może pomagać sobie liczeniem na palcach lub na innych zbiorach zastępczych).	417	97,4	Spełnione
4	Dziecko ustala równoliczność dwóch zbiorów, a także posługuje się liczebnikami porządkowymi.	417	97,4	Spełnione
5	Dziecko wie, na czym polega pomiar długości, i zna proste sposoby mierzenia: mierzenie krokami, stopa za stopą.	406	94,9	Spełnione
6	Dziecko rozumie i stosuje pojęcia <i>tyle, tyle samo, więcej, mniej, o tyle więcej, o tyle mniej</i> itp.	420	98,1	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria *Skupianie i ukierunkowywanie uwagi*

Każda z sześciu pozycji spełniła kryterium włączenia. Częstość odpowiedzi TAK mieściła się w przedziale 85%–97,7%. Najwyższe odsetki potwierdzeń odnotowano dla pozycji opisujących kierowanie uwagi na rówieśników (97,7%), skupienie się na zadaniu wykonywanym w grupie (96,5%), a także uczestniczenie w zabawach z regułami i respektowanie ich (94,2%). Nieco niższe częstości, choć nadal spełniające kryterium włączenia, uzyskały pozycje dotyczące utrzymywania uwagi i koncentracji przez kilka minut bez rozpraszania się (85%) oraz skupienia się na zadaniu wskazanym przez opiekuna, również wtedy, gdy nie jest ono interesujące (85,5%).

Tabela 12. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Skupianie i ukierunkowywanie uwagi* w obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko utrzymuje uwagę i koncentrację przez określony czas, np. pracuje skupione przez kilka minut bez rozpraszania się lub przeszkadzania innym.	364	85,0	Spełnione
2	Dziecko kieruje uwagę na osobę prowadzącą zajęcia – utrzymuje kontakt wzrokowy.	407	95,1	Spełnione
3	Dziecko kieruje uwagę na rówieśników.	418	97,7	Spełnione
4	Dziecko kieruje uwagę na zadanie wskazane przez opiekuna, również wówczas, kiedy nie jest ono dla niego interesujące.	366	85,5	Spełnione
5	Dziecko kieruje uwagę na zadanie, które wykonuje w grupie.	413	96,5	Spełnione
6	Dziecko uczestniczy w zabawach z regułami, strukturą działania i celem (np. w zabawie w berka, grze w klasy, grze planszowej), akceptuje wcześniej ustalone reguły, respektuje je.	403	94,2	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria Myślenie

Zgodnie z przyjętym kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK) wszystkie siedem pozycji pozostało w narzędziu. Częstość odpowiedzi TAK mieściła się w przedziale 90,2%–99,1%. Najwyższe odsetki potwierdzeń odnotowano dla pozycji opisujących określanie funkcji przedmiotów (99,1%) oraz wskazywanie obiektu, który nie pasuje do danej grupy (99,1%). Świadczy to o dobrej sprawności badanych dzieci w zakresie rozumienia przeznaczenia obiektów i ich klasyfikacji. Bardzo wysoka była także częstość dla pozycji dotyczącej domyślenia się dalszego ciągu historii lub wydarzeń (97,2%) oraz uzasadniania doboru przedmiotów i tworzenia kolekcji (95,8%). Nieco niższe wartości, jednak wciąż wysokie, dotyczyły rozwiązywania zagadek słuchowych i rebusów (93,7%) oraz wymyślania zabaw i nadawania innym ról (93,2%). Najniższy odsetek potwierdzeń (90,2%) uzyskała pozycja odnosząca się do uzasadniania własnego wyводу, oceny skutków działań i odpowiadania na pytania typu „Co by było, gdyby...?”, co może wynikać z większej złożoności tych umiejętności. Bez względu na to jednak pozycja ta nadal znajduje się powyżej progu typowości dla narzędzia przesiewowego.

Tabela 13. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Myślenie* w obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko domyśla się, jaki będzie ciąg dalszy historii, wydarzeń.	416	97,2	Spełnione
2	Dziecko określa, co można zrobić z danym przedmiotem, do czego może on służyć.	424	99,1	Spełnione
3	Dziecko potrafi uzasadnić dobór przedmiotów z różnych kategorii tematycznych (np. piłka, but, samochód). Tworzy kolekcje.	410	95,8	Spełnione
4	Dziecko potrafi wskazać, określić obiekt, który nie pasuje do danej grupy.	424	99,1	Spełnione
5	Dziecko rozwiązuje zagadki słuchowe, rebusy. Identyfikuje przedmioty, obiekty na podstawie opisu ich cech, funkcji i swoich skojarzeń („Jest to podobne do...”).	401	93,7	Spełnione
6	Dziecko potrafi wymyślić zabawę (zadanie) i zaproponować ją innym, potrafi nadać innym role.	399	93,2	Spełnione
7	Dziecko potrafi uzasadnić swój wywód (dlaczego jest tak, a nie inaczej). Dziecko potrafi ocenić skutki swoich działań. Potrafi udzielić odpowiedzi na postawiony problem typu: „Co by było, gdyby...?”.	386	90,2	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria Nabywanie umiejętności i rozwiązywanie problemów

Wszystkie trzy pozycje spełniły kryterium włączenia. Częstość odpowiedzi TAK mieściła się w przedziale 89,3%–95,8%. Najwyższy odsetek potwierdzeń dotyczył pozycji opisującej uczenie się samodzielnego wykonywania nowych zadań poprzez stosowanie różnych strategii (95,8%), co świadczy o tym, że większość dzieci aktywnie obserwuje i samodzielnie dochodzi do rozwiązania. Bardzo wysoka była także częstość dla pozycji dotyczącej zwracania się o pomoc, zadawania pytań i korzystania z podpowiedzi werbalnej (94,4%) – odzwierciedla to umiejętność adaptacyjnego poszukiwania wsparcia. Najniższy odsetek (89,3%), ale nadal wysoki, uzyskała pozycja odnosząca się do podejmowania ponownych prób rozwiązania problemu mimo niepowodzenia, co wskazuje, że wytrwałość i konsekwencja w działaniu są nieco bardziej zróżnicowane wśród badanych dzieci, lecz nadal typowe dla większości z nich.

Tabela 14. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Nabywanie umiejętności i rozwiązywanie problemów w obszarze Uczenie się i stosowanie wiedzy*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko uczy się samodzielnego wykonywania nowych zadań, wykorzystując różne strategie nauki, obserwacji innych, samodzielnego dochodzenia do wiedzy.	410	95,8	Spełnione
2	Dziecko uczy się wykonywania nowych zadań poprzez zwracanie się o pomoc do innych i zadawanie pytań. Potrafi skorzystać z wypowiedzi werbalnej.	404	94,4	Spełnione
3	Dziecko samodzielnie podejmuje kolejną próbę rozwiązania problemu, gdy za pierwszym razem się to nie udało. Próbuje ponownie wykonać zadanie mimo niepowodzenia, nie rezygnuje od razu.	382	89,3	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria *Podjęcie decyzji*

Zgodnie z przyjętym kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK) wszystkie cztery pozycje pozostały w narzędziu. Częstość odpowiedzi TAK mieściła się w przedziale 91,1%–97,9%. Najwyższy odsetek potwierdzeń uzyskano dla pozycji opisujących samodzielne podejmowanie decyzji o rodzaju zabawy w czasie wolnym (97,9%) oraz określanie własnych preferencji, dokonywanie wyboru i jego uzasadnianie (97,4%). Świadczy to o wysokim poziomie sprawczości i samoświadomości w podejmowaniu decyzji. Bardzo wysokie częstości odnotowano również dla pozycji dotyczącej konsekwentnego uczestniczenia w wybranej aktywności przez określony czas (95,8%). Najniższy odsetek, choć wciąż wysoki, dotyczył pozycji odnoszącej się do oceny skutków dokonanego wyboru, np. zadowolenia z efektu swojej pracy (91,1%), co może odzwierciedlać większe zróżnicowanie wśród dzieci w zakresie refleksyjności i samooceny.

Tabela 15. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Podjęcie decyzji* w obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko potrafi określić, co chce. Potrafi dokonać wyboru i go uzasadnić.	417	97,4	Spełnione
2	Dziecko samodzielnie podejmuje decyzję o rodzaju zabawy w czasie wolnym.	419	97,9	Spełnione

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
3	Dziecko po dokonaniu wyboru aktywności konsekwentnie w niej uczestniczy przez określony czas.	410	95,8	Spełnione
4	Dziecko potrafi ocenić skutki dokonanego wyboru, np. potrafi powiedzieć, czy jest zadowolone z efektu swojej pracy („Podoba mi się mój rysunek”), wyciąga wnioski z podjętej decyzji („Następnym razem wybiorę inną układankę, ta była za trudna”), potrafi przyznać się do błędu, przeprasza za swoje zachowanie.	390	91,1	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Podsumowanie obszaru *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

W obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy* przeanalizowano łącznie 109 pozycji, z czego 106 spełniło kryterium włączenia. Pozostałe trzy pozycje nie zakwalifikowały się do dalszych analiz:

- w kategorii *Sluchanie*: „Dziecko uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela, rówieśników, innych osób z otoczenia – nie rozprasza się, nie przerywa” – odsetek odpowiedzi TAK wyniósł 82,7%; „Dziecko identyfikuje głoski na początku, na końcu lub w środku wyrazu” – odsetek odpowiedzi TAK wyniósł 81,8%;
- w kategorii *Uczenie się pisania*: „Dziecko rysuje wzory ze słuchu podczas dyktanda kreskek. Stosuje pojęcia orientacji przestrzennej na kartce” – odsetek odpowiedzi TAK wyniósł 83,2%.

Wszystkie pozostałe pozycje mieściły się w przedziale 85%–100% odpowiedzi TAK i zostały utrzymane w narzędziu jako typowe wskaźniki funkcjonowania dzieci w badanej grupie wiekowej.

Pozycje z obszaru *Ogólne zadania i obowiązki*

Kategoria *Podjęcie pojedynczego zadania*

Zgodnie z przyjętym kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK) wszystkie cztery pozycje pozostały w narzędziu. Odsetek odpowiedzi TAK wahał się od 91,1% do 98,4%. Najwyższe wartości uzyskano dla pozycji dotyczących samodzielnej organizacji przestrzeni do zabawy i zajęć dydaktycznych oraz organizowania czasu wolnego (po 98,4%), natomiast najniższe – jednak wciąż wysokie – dla pozycji opisującej inicjowanie działań w grupie z jednoczesnym przestrzeganiem ustalonych zasad (91,1%). Wzorec ten wskazuje, że większość dzieci w badanej grupie potrafi samodzielnie planować i podejmować zadania oraz kończyć je zgodnie z oczekiwaniami.

Tabela 16. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Podjęwanie pojedynczego zadania w obszarze Ogólne zadania i obowiązki*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko samodzielnie organizuje sobie przestrzeń do zabawy lub zajęć dydaktycznych (np. do czytania, rysowania, liczenia, zabaw ruchowych, samoobsługi).	421	98,4	Spełnione
2	Dziecko organizuje sobie czas wolny. Podejmuje działania samo lub w grupie.	421	98,4	Spełnione
3	Dziecko przygotowuje miejsce, inicjuje działania w grupie zgodnie z ustalonymi w niej zasadami, np. przestrzega zasad zabawy, współpracuje z innymi, angażuje innych, nie narusza ustalonych reguł.	390	91,1	Spełnione
4	Dziecko podejmuje proste i złożone zadania oraz kończy ich realizację.	409	95,6	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria *Realizowanie dziennego rozkładu zajęć, kierowanie własnym zachowaniem*

Każda z 12 pozycji spełniła kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK), a odsetek potwierdzeń mieścił się w przedziale 87,6%–98,6%. Najwyższe częstości (powyżej 97%) dotyczyły m.in. orientacji w schemacie dnia, wykonywania codziennych obowiązkowych czynności oraz dostosowywania się do planu dnia. Niższe wartości, choć nadal wysokie, uzyskano dla pozycji opisujących rozpoczynanie i kończenie zadań bez wielokrotnego przypominania, czekanie na swoją kolej, dostosowywanie zachowania do sytuacji oraz adekwatne zachowanie w relacjach z dorosłymi i rówieśnikami (87,6%–88,8%). Wyniki sugerują, że dzieci na ogół dobrze radzą sobie z codziennymi obowiązkami i regulacją zachowania, choć niektóre wymagania (cierpliwe czekanie, stałe dostosowywanie się do reguł społecznych) są dla części badanych bardziej wymagające.

Tabela 17. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Realizowanie dziennego rozkładu zajęć, kierowanie własnym zachowaniem w obszarze Ogólne zadania i obowiązki*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko orientuje się w schemacie dnia w przedszkolu/domu. Potrafi zaplanować daną czynność zgodnie z rozkładem dnia.	421	98,4	Spełnione

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
2	Dziecko dostosowuje się do aktywności zgodnie ze schematem dnia w przedszkolu.	419	97,9	Spełnione
3	Dziecko rozumie i akceptuje konieczne modyfikacje planu dnia, spowodowane bieżącymi potrzebami i wydarzeniami.	411	96,0	Spełnione
4	Dziecko adaptuje się do nowego miejsca i nowej osoby.	419	97,9	Spełnione
5	Dziecko wykonuje polecenia innych osób dotyczące uczestniczenia w podstawowych codziennych czynnościach i obowiązkach.	415	97,0	Spełnione
6	Dziecko rozpoczyna i kończy zadania zgodnie z poleceniem, np. po usłyszeniu polecenia samodzielnie przystępuje do pracy i kończy ją bez wielokrotnego przypominania.	377	88,1	Spełnione
7	Dziecko potrafi wykonać zadania w kolejności i w ograniczonym czasie.	390	91,1	Spełnione
8	Dziecko wykonuje codzienne obowiązkowe czynności w przedszkolu.	422	98,6	Spełnione
9	Dziecko potrafi czekać na swoją kolej, np. w trakcie zabawy zespołowej lub podczas rozmowy w grupie nie przerywa innym, czeka, aż nadejdzie jego kolej.	380	88,8	Spełnione
10	Dziecko dostosowuje swoje zachowanie do sytuacji społecznej, np. mówi ciszej w trakcie pracy indywidualnej.	380	88,8	Spełnione
11	Dziecko zachowuje się adekwatnie w relacjach z dorosłymi i rówieśnikami, np. stosuje zwroty grzecznościowe, nie obraża innych, nie przerywa dorosłym.	375	87,6	Spełnione
12	Dziecko przejawia inicjatywę w organizowaniu swojego czasu lub zadań.	414	96,7	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi

Zgodnie z kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK) dwie spośród pięciu pozycji pozostały w narzędziu. Odsetki odpowiedzi TAK wahały się od 78,7% do 89,5%. Kryterium włączenia spełniły pozycje dotyczące:

- sygnalizowania i nazywania własnego nastroju, lęku i stresu (86,7%);
- kontrolowania złości lub frustracji bez przejawiania agresji wobec innych lub siebie (89,5%).

Wykluczone pozycje opisywały zachowania relatywnie trudniejsze:

- podejmowanie konstruktywnych prób radzenia sobie ze stresem i emocjami (82,7%);
- adekwatne zachowanie w sytuacjach rywalizacji lub porażki (83,4%);
- utrzymywanie aktywności i zaangażowania w grupie w trudnych sytuacjach (78,7%).

Tabela 18. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi* w obszarze *Ogólne zadania i obowiązki*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko sygnalizuje i nazywa swój nastrój, lęk, stres. Dziecko potrafi opowiedzieć o tym, co jest dla niego trudne.	371	86,7	Spełnione
2	Dziecko podejmuje próby radzenia sobie ze stresem, emocjami w trudnych sytuacjach, np. mówi do siebie „Spróbuję jeszcze raz” lub robi przerwę, by się uspokoić, zamiast krzyczeć czy płakać, prosi o pomoc.	354	82,7	Niespełnione
3	Dziecko potrafi kontrolować złość lub frustrację – nie przejawia agresji wobec innych dzieci ani wobec siebie.	383	89,5	Spełnione
4	Dziecko zachowuje się adekwatnie w sytuacjach rywalizacji lub porażki (np. akceptuje przegraną w grze).	357	83,4	Niespełnione
5	Dziecko nie wycofuje się z grupy podczas trudnych sytuacji – pozostaje aktywne i zaangażowane.	337	78,7	Niespełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Podsumowanie obszaru *Ogólne zadania i obowiązki*

W obszarze *Ogólne zadania i obowiązki* przeanalizowano łącznie 21 pozycji w trzech następujących kategoriach: *Podejmowanie pojedynczego zadania*, *Realizowanie dziennego rozkładu zajęć*, *kierowanie własnym zachowaniem* oraz *Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi*. Zgodnie z przyjętym kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK) 18 pozycji pozostało w narzędziu, natomiast trzy pozycje – wszystkie z kategorii *Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi* – zostały wykluczone:

- „Dziecko podejmuje próby radzenia sobie ze stresem, emocjami w trudnych sytuacjach, np. mówi do siebie *Spróbuję jeszcze raz* lub robi przerwę, by się uspokoić, zamiast krzyczeć czy płakać, prosi o pomoc” – 82,7% odpowiedzi TAK;

- „Dziecko zachowuje się adekwatnie w sytuacjach rywalizacji lub porażki (np. akceptuje przegraną w grze)” – 83,4% odpowiedzi TAK;
- „Dziecko nie wycofuje się z grupy podczas trudnych sytuacji – pozostaje aktywne i zaangażowane” – 78,7% odpowiedzi TAK.

Pozycje z obszaru Porozumiewanie się

Kategoria Porozumiewanie się – odbieranie – wiadomości ustne

Zgodnie z kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK) wszystkie pozycje zostały w narzędziu. Odsetek odpowiedzi TAK mieścił się w przedziale 94,4%–99,8%. Najwyższe wartości uzyskano dla pozycji dotyczących rozumienia złożonych instrukcji zadaniowych (99,8%) oraz reagowania na proste i bardziej rozbudowane prośby (99,3%–99,5%). Nieco niższe odsetki, choć wciąż bardzo wysokie, uzyskały pozycje odnoszące się do adekwatnej reakcji na komunikaty hamujące, takie jak „Stop”; „Poczekaj na swoją kolej” (94,4%), oraz rozpoznawania żartu i zdenerwowania po tonie głosu (95,6%).

Tabela 19. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii Porozumiewanie się – odbieranie – wiadomości ustne w obszarze Porozumiewanie się

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko słucha komunikatów opiekuna, nauczyciela i rówieśników.	423	98,8	Spełnione
2	Dziecko reaguje na proste komunikaty (2–3 słowa), np. „Usiądź na krześle”.	426	99,5	Spełnione
3	Dziecko odpowiada lub wykonuje odpowiednie działanie, gdy słyszy prośby typu „Proszę, podnieś rękę”; „Proszę, podaj mi piłkę”.	425	99,3	Spełnione
4	Dziecko adekwatnie reaguje na polecenia typu „Stop”; „Poczekaj na swoją kolej”.	404	94,4	Spełnione
5	Dziecko rozumie komunikaty zawierające instrukcję wykonania zadania, np. „Podejdź do stolika, weź kredki i kartkę, narysuj dom”.	427	99,8	Spełnione
6	Dziecko rozumie, co ma zrobić, gdy polecenie zawiera warunek lub więcej informacji, np. „Kiedy skończysz rysować, odłóż kredki na miejsce”.	423	98,8	Spełnione
7	Dziecko wie, kiedy ktoś żartuje, a kiedy jest zdenerwowany. Identyfikuje komunikat po tonie głosu.	409	95,6	Spełnione

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
8	Dziecko potrafi odczytać intencję drugiej osoby w wypowiedzi typu „Może odłożymy zabawki na miejsce?”.	412	96,3	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria Porozumiewanie się – odbieranie – wiadomości niewerbalne

Kategoria ta obejmuje pięć pozycji dotyczących rozumienia gestów, mimiki oraz prostych symboli graficznych, a także wykorzystywania sygnałów niewerbalnych w komunikacji. Wszystkie spełniły kryterium włączenia ($\geq 85\%$ TAK), a odsetek potwierdzeń wahał się między 96,5% a 99,3%. Najwyższe wyniki uzyskano dla rozumienia gestów oraz prostych symboli (po 99,3%), bardzo wysokie – dla interpretowania mimiki (97,7%) i używania gestów/mimiki do wyrażania emocji i oczekiwań (96,5%).

Tabela 20. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii Porozumiewanie się – odbieranie – wiadomości niewerbalne w obszarze Porozumiewanie się

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko rozumie gesty, intencje wyrażane przez opiekuna/rówieśników w trakcie codziennych aktywności, np. przerywa działanie, gdy ktoś podnosi rękę w geście: „Zwróć na mnie uwagę” lub przykładając palec do ust, nakazuje ciszę.	425	99,3	Spełnione
2	Dziecko reaguje na gesty wskazujące, np. patrzy w kierunku wskazanym przez nauczyciela lub rówieśnika.	424	99,1	Spełnione
3	Dziecko rozpoznaje i interpretuje mimikę, np. uśmiecha się, gdy ktoś się do niego uśmiecha; zatrzymuje się, widząc groźną minę.	418	97,7	Spełnione
4	Dziecko rozumie znaczenie prostych symboli, np. rozpoznaje znaki/symbole w przedszkolu, takie jak toaleta, zakaz, nakaz, znaki bezpieczeństwa.	425	99,3	Spełnione
5	Dziecko za pomocą gestów i mimiki potrafi zwrócić na siebie uwagę, domagać się czegoś, wyrazić swoje emocje i oczekiwania.	413	96,5	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria *Mówienie*

W kategorii *Mówienie* znajduje się sześć pozycji dotyczących spontanicznej aktywności werbalnej dziecka, budowania wypowiedzi, zadawania i rozumienia pytań, poprawnego użycia zaimków oraz adekwatnego wyrażania potrzeb, uczuć i opinii. Wszystkie pozycje zostały zakwalifikowane do dalszych analiz, a odsetek odpowiedzi TAK mieścił się w zakresie 91,6%–99,1%. Najwyższy wynik (99,1%) uzyskało stwierdzenie dotyczące poprawnego używania zaimków osobowych, natomiast najniższy (91,6%) – odnoszące się do swobodnego zabierania głosu w obecności rówieśników i osób, które dziecko zna.

Tabela 21. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Mówienie* w obszarze *Porozumiewanie się*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko chętnie zabiera głos w obecności osób znanych, bliskich, rówieśników.	392	91,6	Spełnione
2	Dziecko wypowiada się pełnymi zdaniami, opowiada o tym, co się wydarzyło lub wydarzy. Używa czasu przeszłego i przyszłego, poprawnych form gramatycznych, zachowuje logiczny ciąg zdarzeń.	400	93,5	Spełnione
3	Dziecko zadaje pytania i odpowiada na pytania zadane przez dorosłych i rówieśników – zrozumiale i na temat.	410	95,8	Spełnione
4	Dziecko adekwatnie używa zaimków <i>ja, ty, my</i> itp.	424	99,1	Spełnione
5	Dziecko wyraża swoje potrzeby, uczucia i opinie – jasno i adekwatnie.	398	93,0	Spełnione
6	Dziecko swobodnie posługuje się słownictwem z różnych kategorii tematycznych, używa słownictwa odpowiedniego do sytuacji.	398	93,0	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria *Śpiewanie*

Kategoria *Śpiewanie* obejmuje trzy pozycje opisujące umiejętności śpiewania prostych piosenek, odtwarzania melodii i rytmu oraz intonowania głosu w sposób wyrażający emocje. Wszystkie trzy pozycje spełniły kryterium włączenia – odsetek potwierdzeń wynosił 97,2%–97,7%.

Tabela 22. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Śpiewanie* w obszarze *Porozumiewanie się*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko śpiewa proste piosenki (z repertuaru przedszkolnego).	416	97,2	Spełnione
2	Dziecko odtwarza melodię, rytm.	416	97,2	Spełnione
3	Dziecko intonuje głos, wyrażając emocje.	418	97,7	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria *Tworzenie wiadomości niewerbalnych*

Kategoria *Tworzenie wiadomości niewerbalnych* składa się z dwóch pozycji odnoszących się do wykorzystywania gestów, mimiki, postawy ciała oraz innych akceptowalnych społecznie sposobów (np. rysowania, wskazywania) w sytuacjach, gdy dziecko nie potrafi wypowiedzieć się werbalnie lub czuje, że nie jest rozumiane. Obie pozycje pozostały w narzędziu, a odsetek odpowiedzi TAK wyniósł 94,2%–95,6%.

Tabela 23. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Tworzenie wiadomości niewerbalnych* w obszarze *Porozumiewanie się*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko wspomaga się zachowaniami niewerbalnymi (gestami, postawą, mimiką), gdy nie wie, jak coś powiedzieć, lub zauważa, że ktoś go nie rozumie.	409	95,6	Spełnione
2	Dziecko szuka różnych akceptowalnych społecznie sposobów (np. rysowanie, wskazywanie, gesty obrazujące) przekazania informacji o przedmiocie lub czynności, kiedy nie potrafi tego zrobić werbalnie.	403	94,2	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria *Rozmowa*

Kategoria *Rozmowa* obejmuje dziewięć pozycji. Wszystkie z nich spełniły kryterium włączenia ($\geq 85\%$ TAK), a odsetek odpowiedzi TAK mieścił się w przedziale 90,2%–98,1%. Relatywnie niższe wyniki odnotowano dla rozmowy w grupie rówieśniczej z pełnym przestrzeganiem zasad dialogu (90,2%), co może wskazywać, że sytuacje grupowe są nieco bardziej wymagające. Najwyższe częstości potwierdzeń dotyczyły adekwatnej reakcji na zakończenie rozmowy przez rozmówcę (98,1%) i dzielenia się wrażeniami (96,7%).

Tabela 24. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii Rozmowa w obszarze Porozumiewanie się

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko inicjuje rozmowę z dorosłym lub rówieśnikiem (zadaje pytania w celu nawiązania kontaktu, zgłasza się, gdy chce coś powiedzieć w grupie).	400	93,5	Spełnione
2	Dziecko utrzymuje kontakt wzrokowy podczas rozmowy.	404	94,4	Spełnione
3	Dziecko rozmawia z opiekunem i osobami, które zna. Przestrzega zasad dialogu – słucha, czeka na swoją kolej. Rozmowa ma charakter naprzemienny.	394	92,1	Spełnione
4	Dziecko rozmawia w grupie rówieśniczej. Przestrzega zasad dialogu – słucha, czeka na swoją kolej. Rozmowa ma charakter naprzemienny.	386	90,2	Spełnione
5	Dziecko zadaje pytania, opowiada o tym, co widziało, co się wydarzyło. Dzieli się swoimi wrażeniami.	414	96,7	Spełnione
6	Dziecko w trakcie rozmowy nawiązuje do wypowiedzi rozmówcy.	401	93,7	Spełnione
7	Dziecko zachowuje odpowiedni ton głosu i właściwą mimikę podczas rozmowy.	411	96,0	Spełnione
8	Dziecko potrafi zakończyć rozmowę w sposób uprzejmy (np. „Do widzenia”; „To już wszystko”; „Muszę iść”).	401	93,7	Spełnione
9	Dziecko reaguje adekwatnie na zakończenie rozmowy przez rozmówcę.	420	98,1	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Podsumowanie obszaru Porozumiewanie się

W obszarze *Porozumiewanie się* przeanalizowano łącznie 33 pozycje. Zgodnie z przyjętym kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK) wszystkie z nich pozostały w narzędziu. Odsetki potwierdzeń były bardzo wysokie – w zależności od kategorii mieściły się między ok. 90% a niemal 100%.

Pozycje z obszaru *Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna*

Kategoria Zmianianie podstawowej pozycji ciała, utrzymywanie pozycji ciała, przemieszczanie się

Kategoria ta obejmuje umiejętności związane z kontrolą postawy i podstawową mobilnością – swobodne zmienianie pozycji ciała, utrzymywanie równowagi oraz sprawne przemieszczanie się w przestrzeni. Każda z sześciu pozycji spełniła kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK). Odsetek odpowiedzi TAK mieścił się w przedziale 96%–100%. Najwyższy wynik (100%) uzyskała pozycja „Dziecko dowolnie zmienia pozycje ciała”, wskazująca pełną swobodę w przyjmowaniu różnych ułożeń ciała. Bardzo wysokie częstości potwierdzeń odnotowano również dla stwierdzeń dotyczących sprawnego przemieszczania się po podłodze oraz kontroli pozycji ciała podczas wykonywanych zadań (98,6%–98,8%). Najniższy, ale wciąż bardzo wysoki odsetek potwierdzeń (96%) dotyczył utrzymywania równowagi w pozycjach wymagających większej stabilizacji (takich jak stanie, stanie na jednej nodze, klęk), co odzwierciedla większy poziom trudności tych zadań.

Tabela 25. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Zmianianie podstawowej pozycji ciała, utrzymywanie pozycji ciała, przemieszczanie się w obszarze Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko dowolnie zmienia pozycje ciała.	428	100,0	Spełnione
2	Dziecko utrzymuje równowagę.	415	97,0	Spełnione
3	Dziecko potrafi przyjąć pozycję adekwatną do zabawy: siada, kładzie się, czołga się, klęka, sięga po coś itp.	423	98,8	Spełnione
4	Dziecko potrafi utrzymać pozycję, siedząc, stojąc, stojąc na jednej nodze, klęcząc.	411	96,0	Spełnione
5	Dziecko podczas zabaw ruchowych sprawnie przemieszcza się po podłodze, przesiada się z miejsca na miejsce.	423	98,8	Spełnione
6	Dziecko kontroluje pozycję ciała podczas wykonywanych zadań i czynności.	422	98,6	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria Podnoszenie i przenoszenie przedmiotów oraz poruszanie nimi

Wszystkie cztery pozycje z tej kategorii spełniły kryterium włączenia – odsetek odpowiedzi TAK wyniósł od 98,8% do 100%. Odsetki potwierdzeń dla dwóch stwierdzeń – „Dziecko przenosi przedmioty z jednego miejsca na drugie” oraz „Dziecko odkłada przedmioty na wyznaczone miejsce” – wynosiły odpowiednio 100% i 98,8%, co wskazuje, że dla większości badanych dzieci są to czynności typowe i w pełni zautomatyzowane. Równie wysokie wartości (99,1%–99,3%) odnotowano dla przenoszenia przedmiotów o różnej wielkości i różnym ciężarze oraz kopania piłki do celu.

Tabela 26. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii Podnoszenie i przenoszenie przedmiotów oraz poruszanie nimi w obszarze Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko przenosi przedmioty z jednego miejsca do drugiego (np. przestawia krzeselko do innego stolika).	428	100,0	Spełnione
2	Dziecko odkłada przedmioty (np. ubrania, zabawki, krzesła, przybory itp.) na wyznaczone miejsce.	423	98,8	Spełnione
3	Dziecko przenosi przedmioty o różnej wielkości i różnym ciężarze – od drobnych do dużych, od lekkich do ciężkich.	425	99,3	Spełnione
4	Dziecko kopie piłkę do celu. Ustalona jest dominacja nogi.	424	99,1	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria Chodzenie, inne sposoby poruszania się, poruszanie się w różnych miejscach

Wszystkie siedem pozycji spełniło kryterium włączenia ($\geq 85\%$ TAK), odsetki pozytywne odpowiedzi mieściły się w zakresie 92,8%–99,3%. Najwyższe wartości uzyskano dla pozycji opisujących bieganie, skakanie, czołganie się i wspinanie (99,3%) oraz pokonywanie toru przeszkód (98,6%). Wynika z tego, że tego typu aktywności zostały przez badane dzieci bardzo dobrze opanowane. Najniższy odsetek potwierdzeń (92,8%) odnotowano dla pozycji „Dziecko podczas aktywności motorycznych wykonuje ruchy skoordynowane, płynne, zgrabne”, co sugeruje większe zróżnicowanie indywidualne w zakresie jakości i płynności ruchu, mimo że większość dzieci nie przejawia trudności w tej kwestii.

Tabela 27. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Chodzenie, inne sposoby poruszania się, poruszanie się w różnych miejscach w obszarze Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko chodzi po różnych powierzchniach, zachowując równowagę.	414	96,7	Spełnione
2	Dziecko pokonuje tor przeszkód.	422	98,6	Spełnione
3	Dziecko biega, skacze, czołga się, wspina.	425	99,3	Spełnione
4	Dziecko sprawnie korzysta z drabinek, huśtawek, zjeżdżalni na placu zabaw.	417	97,4	Spełnione
5	Dziecko podczas aktywności motorycznych wykonuje ruchy skoordynowane, płynne, zgrabne.	397	92,8	Spełnione
6	Dziecko sprawnie porusza się po domu, terenie przedszkola, placu zabaw.	422	98,6	Spełnione
7	Dziecko spontanicznie wykazuje dużą aktywność ruchową, która jest celowa. Samo wymyśla zabawy ruchowe, jest coraz precyzyjniejsze w wykonywaniu czynności.	410	95,8	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria *Precyzyjne używanie ręki, używanie rąk i ramion*

Każda z sześciu pozycji spełniła kryterium włączenia, a odsetek odpowiedzi TAK wahał się od 98,4% do 100%. Dwie pozycje – dotyczące wykorzystywania rąk do podporu przy zmianie pozycji oraz dopasowywania chwytu do przedmiotu – osiągnęły 99,5%, z kolei pozycja odnosząca się do używania rąk i ramion w czynnościach samoobsługowych – 100%. Najniższy (ale nadal bardzo wysoki) wynik 98,4% uzyskało stwierdzenie o skoordynowanym posługiwaniu się przedmiotami i narzędziami.

Tabela 28. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Precyzyjne używanie ręki, używanie rąk i ramion w obszarze Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko dopasowuje chwyt dłoni adekwatnie do wielkości, kształtu i ciężaru przedmiotów, przyborów.	426	99,5	Spełnione

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
2	Dziecko wykorzystuje ręce do podporu przy zmianie pozycji, np. przy wstawaniu od stołka, z podłogi czy podczas wspinania się.	426	99,5	Spełnione
3	Dziecko wykorzystuje ręce przy przytrzymywaniu się, np. podczas wchodzenia na schody, schodzenia ze schodów, drabinki, urządzeń na placu zabaw.	427	99,8	Spełnione
4	Dziecko używa rąk i ramion podczas rutynowych czynności, takich jak ubieranie się, rozbieranie się, jedzenie, toaleta.	428	100,0	Spełnione
5	Dziecko wykonuje skoordynowane ruchy podczas posługiwania się przedmiotami, przyborami i narzędziami (np. wycina, łapie, rysuje, manipuluje).	421	98,4	Spełnione
6	U dziecka obserwuje się dominację jednej ręki i współdziałanie drugiej.	422	98,6	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Podsumowanie obszaru *Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna*

W obszarze *Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna* przeanalizowano łącznie 23 pozycje z czterech kategorii – wszystkie spełniły przyjęte kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK). Odsetki odpowiedzi TAK były bardzo wysokie – w zależności od pozycji mieściły się w zakresie 92,8%–100%. Najwyższe wartości (bliskie 100%) odnotowano dla pozycji opisujących swobodne zmienianie pozycji ciała, przenoszenie i odkładanie przedmiotów, używanie rąk w czynnościach samoobsługowych oraz sprawne poruszanie się po domu i terenie przedszkola. Nieco niższe częstości, jednak wciąż wysokie, dotyczyły pozycji odnoszących się do utrzymywania równowagi w bardziej wymagających pozycjach oraz koordynacji i płynności ruchów podczas aktywności motorycznych (np. „Dziecko podczas aktywności motorycznych wykonuje ruchy skoordynowane, płynne, zgrabne” – 92,8%). Świadczy to o pewnym zróżnicowaniu jakości podejmowanych przez dzieci aktywności przy ogólnie dobrym poziomie sprawności.

Pozycje z obszaru *Dbanie o siebie*

Kategoria Mycie się, pielęgnowanie poszczególnych części ciała

Zgodnie z przyjętym kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK) wszystkie pięć pozycji z tej kategorii pozostało w narzędziu. Odsetek odpowiedzi TAK wahał się od 97,2% do 99,8%, co wskazuje, że czynności te są w badanej grupie w dużej

mierze zautomatyzowane i stanowią aspekt typowego funkcjonowania dziecka w zakresie samoobsługi.

Tabela 29. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Mycie się, pielęgnowanie poszczególnych części ciała w obszarze Dbanie o siebie*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko samodzielnie myje ręce (wie, kiedy to zrobić: po skorzystaniu z toalety, przed jedzeniem).	426	99,5	Spełnione
2	Dziecko używa mydła i wody w odpowiedni sposób.	425	99,3	Spełnione
3	Dziecko samodzielnie wyciera ręce ręcznikiem.	427	99,8	Spełnione
4	Dziecko kontroluje czynności podczas mycia.	424	99,1	Spełnione
5	Dziecko reaguje na potrzebę umycia się po zabrudzeniu (np. po posiłku lub zabawie).	416	97,2	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria *Korzystanie z toalety*

Pozycje w tej kategorii opisują samodzielność dziecka w zakresie czynności toaletowych, takich jak sygnalizowanie potrzeby skorzystania z toalety, korzystanie z niej w pełnym zakresie oraz przestrzeganie zasad higieny (spuszczanie wody, mycie rąk). Wszystkie trzy pozycje spełniły kryterium włączenia, a odsetek odpowiedzi TAK wynosił od 97,9% do 99,8%. Wyniki te sugerują bardzo wysoki poziom samodzielności i utrwalenie nawyków higienicznych w tej sferze.

Tabela 30. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Korzystanie z toalety w obszarze Dbanie o siebie*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko sygnalizuje w sposób akceptowalny społecznie potrzebę skorzystania z toalety.	427	99,8	Spełnione
2	Dziecko korzysta z toalety (w pełnym zakresie).	425	99,3	Spełnione
3	Dziecko przestrzega higieny podczas korzystania z toalety (np. spuszcza wodę, myje ręce itp.).	419	97,9	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria *Ubieranie się*

Kategoria *Ubieranie się* odnosi się do umiejętności rozpoznawania własnych ubrań, samodzielnego wkładania i zdejmowania odzieży we właściwej kolejności, wkładania i zdejmowania obuwia, zapinania elementów garderoby (guzików, suwaka, rzepów) oraz przestrzegania porządku podczas ubierania i rozbierania się. Każda z pięciu pozycji spełniła kryterium włączenia – odsetek odpowiedzi TAK wahał się od 97,2% do 99,8%.

Tabela 31. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Ubieranie się* w obszarze *Dbanie o siebie*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko rozpoznaje swoje ubrania.	426	99,5	Spełnione
2	Dziecko samodzielnie i we właściwej kolejności wkłada i zdejmuje ubrania, odróżniając ich przód od tyłu.	423	98,8	Spełnione
3	Dziecko samodzielnie wkłada i zdejmuje buty (np. kaptcie w szatni).	427	99,8	Spełnione
4	Dziecko zapina guziki, suwak, rzepy (z niewielką pomocą).	424	99,1	Spełnione
5	Dziecko przestrzega porządku i zasad podczas ubierania i rozbierania się.	416	97,2	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria *Jedzenie i picie*

Pozycje z tej kategorii opisują samoobsługę podczas posiłków, w tym posługiwanie się sztućcami, picie z kubka lub butelki bez zalewania się, przestrzeganie zasad przy stole oraz dbanie o porządek (korzystanie z serwetki, wycieranie po rozlaniu). Każda z czterech pozycji pozostała w narzędziu zgodnie z kryterium włączenia, a odsetek odpowiedzi TAK mieścił się w przedziale 96,7%–99,8%.

Tabela 32. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Jedzenie i picie* w obszarze *Dbanie o siebie*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko spożywa posiłki, używając sztućców.	426	99,5	Spełnione
2	Dziecko pije z kubka lub butelki, nie zalewając się.	427	99,8	Spełnione

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
3	Dziecko przestrzega zasad podczas posiłków.	417	97,4	Spełnione
4	Dziecko dba o porządek podczas posiłku, np. korzysta z serwetki, wyciera, gdy coś się rozleje itp.	414	96,7	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Kategoria Troska o własne zdrowie

Kategoria *Troska o własne zdrowie* dotyczy ogólniejszych aspektów dbania o własne potrzeby i bezpieczeństwo: społecznie akceptowalnego sygnalizowania potrzeb fizjologicznych (potrzeby skorzystania z toalety, głodu, pragnienia), potrzeby zmiany ubrania, troski o wygląd, sygnalizowania potrzeby odpoczynku, poszukiwania wsparcia w trudnych sytuacjach oraz unikania zachowań mogących prowadzić do urazu. Wszystkie sześć pozycji spełniło kryterium włączenia, odsetek odpowiedzi TAK wahał się od 93,2% do 99,5%. Nieco niższe wartości, jednak wciąż wysokie, odnotowano dla pozycji związanych z proszeniem o wsparcie i rozpoznawaniem niebezpiecznych sytuacji, co może odzwierciedlać większą złożoność tych zachowań.

Tabela 33. Częstości odpowiedzi na pozycje z kategorii *Troska o własne zdrowie* w obszarze *Dbanie o siebie*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko sygnalizuje potrzeby fizjologiczne (np. potrzebę skorzystania z toalety, głód, pragnienie) w sposób akceptowalny społecznie.	426	99,5	Spełnione
2	Dziecko sygnalizuje potrzebę zmiany ubrania (np. kiedy jest mu zimno lub gorąco) w sposób akceptowalny społecznie.	425	99,3	Spełnione
3	Dziecko troszczy się o swój wygląd.	412	96,3	Spełnione
4	Dziecko wyraża potrzebę odpoczynku, gdy odczuwa zmęczenie.	420	98,1	Spełnione
5	Dziecko potrafi sygnalizować potrzebę wsparcia w trudnych sytuacjach (np. gdy doświadczą bólu, smutku, zmęczenia, niepowodzenia, lęku).	405	94,6	Spełnione
6	Dziecko unika podejmowania działań mogących prowadzić do urazu i potrafi rozpoznać potencjalnie niebezpieczne sytuacje.	399	93,2	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Podsumowanie obszaru *Dbanie o siebie*

W obszarze *Dbanie o siebie* przeanalizowano łącznie 23 pozycje z pięciu kategorii. Zgodnie z przyjętym kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK) wszystkie pozycje pozostały w narzędziu. Odsetki odpowiedzi TAK były bardzo wysokie – w zależności od pozycji mieściły się w zakresie ok. 93,2%–99,8%. Najwyższe wartości uzyskano w kategoriach *Mycie się*, *Korzystanie z toalety*, *Ubieranie się* oraz *Jedzenie i picie*, co świadczy o wysokim poziomie samodzielności badanych dzieci w podstawowych czynnościach samoobsługowych i higienicznych. Nieco niższe odsetki, choć nadal wysokie, dotyczyły niektórych pozycji z kategorii *Troska o własne zdrowie*, powiązanych z bardziej złożonymi zachowaniami, takimi jak sygnalizowanie potrzeby wsparcia emocjonalnego czy rozpoznawanie potencjalnie niebezpiecznych sytuacji.

Pozycje z obszaru *Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie*

Każda z 10 pozycji z tego obszaru spełniła kryterium włączenia. Odsetek odpowiedzi TAK wahał się od 88,8% do 98,1%. Najwyższe wartości odnotowano dla pozycji dotyczących udziału w zabawach grupowych, właściwego zachowania podczas uroczystości oraz rozumienia i wykonywania poleceń (98,1%–97,9%). Wskazuje to wysoki poziom podstawowych kompetencji społecznych. Najniższy, ale nadal wysoki odsetek (88,8%) dotyczył pozycji „Dziecko nie dokucza innym dzieciom”, co może odzwierciedlać większe zróżnicowanie zachowań w tym obszarze przy zasadniczo prawidłowym funkcjonowaniu.

Tabela 34. Częstości odpowiedzi na pozycje w obszarze *Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko bierze udział w zabawach i zajęciach grupowych, współdziała z innymi.	419	97,9	Spełnione
2	Dziecko inicjuje i podtrzymuje zabawy z rówieśnikami.	406	94,9	Spełnione
3	Dziecko rozpoznaje oraz nazywa emocje swoje i innych.	411	96,0	Spełnione
4	Dziecko szanuje emocje i uczucia innych.	394	92,1	Spełnione
5	Dziecko rozumie potrzeby innych.	398	93,0	Spełnione
6	Dziecko kulturalnie wyraża swoje potrzeby. Używa zwrotów grzecznościowych.	401	93,7	Spełnione
7	Dziecko nie dokucza innym dzieciom.	380	88,8	Spełnione

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
8	Dziecko wie, jak należy się zachować w teatrze, w kinie i podczas uroczystości, np. w trakcie przedstawienia.	420	98,1	Spełnione
9	Dziecko skupia uwagę na innych, reaguje na to, co mówią lub robią.	413	96,5	Spełnione
10	Dziecko rozumie i wykonuje polecenia.	420	98,1	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Pozycje z obszaru *Życie domowe*

W obszarze *Życie domowe* przeanalizowano dwie pozycje odnoszące się do codziennego funkcjonowania dziecka w przestrzeni domowej. Pierwsza dotyczy samodzielnego porządkowania miejsca zabawy i odkładania zabawek po zakończonej aktywności, druga – wykonywania prostych, codziennych obowiązków domowych, takich jak porządkowanie, nakrywanie do stołu czy pomoc przy przygotowaniu posiłków i podczas robienia zakupów. Obie pozycje spełniły przyjęte kryterium włączenia – odsetek odpowiedzi TAK wyniósł 94,4% dla samodzielnego porządkowania miejsca zabawy oraz 98,6% dla udziału w codziennych czynnościach domowych.

Tabela 35. Częstości odpowiedzi na pozycje w obszarze *Życie domowe*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko samodzielnie porządkuje miejsce zabawy – odkłada zabawki na miejsce po zakończonej aktywności. Dbą o swoje miejsce.	404	94,4	Spełnione
2	Dziecko uczestniczy i pomaga w codziennych czynnościach domowych, np. porządkuje zabawki, nakrywa do stołu, wykonuje proste czynności podczas przygotowania posiłków, robienia zakupów itp.	422	98,6	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Pozycje z obszaru *Edukacja przedszkolna*

W obszarze *Edukacja przedszkolna* przeanalizowane zostały trzy pozycje opisujące funkcjonowanie dziecka w kontekście realizacji obowiązku rocznego przygotowania szkolnego. Pozycje te dotyczą:

- regularnego uczestnictwa w zajęciach w celu realizacji obowiązku przygotowania szkolnego;

- aktywnego udziału w zajęciach wynikających z programu nauczania oraz przyjmowania informacji zwrotnych wspierających postępy w uczeniu się;
- kończenia programu wychowania przedszkolnego w sposób umożliwiający płynne przejście do etapu edukacji szkolnej.

Zgodnie z przyjętym kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK) wszystkie trzy pozycje pozostały w narzędziu. Odsetek odpowiedzi TAK wyniósł odpowiednio 99,1%, 98,6% i 98,1%.

Tabela 36. Częstości odpowiedzi na pozycje w obszarze *Edukacja przedszkolna*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko realizuje obowiązek rocznego przygotowania szkolnego – regularnie uczestniczy w zajęciach.	424	99,1	Spełnione
2	Dziecko aktywnie uczestniczy w zajęciach wynikających z programu nauczania oraz przyjmuje informacje zwrotne wspierające jego postępy w uczeniu się.	422	98,6	Spełnione
3	Dziecko kończy program wychowania przedszkolnego w sposób umożliwiający płynne przejście do etapu edukacji szkolnej.	420	98,1	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Pozycje z obszaru *Życie w społeczności lokalnej*

W obszarze *Życie w społeczności lokalnej* przeanalizowano dwie pozycje dotyczące udziału dziecka w aktywnościach w najbliższym otoczeniu społecznym. Pierwsza pozycja odnosi się do uczestnictwa w różnych zabawach (zarówno swobodnych, jak i zorganizowanych) i rekreacji – w przedszkolu, domu oraz poza nimi, a druga – do brania udziału w uroczystościach przedszkolnych i domowych oraz okazjonalnych spotkaniach z rówieśnikami (np. urodzinach, wyjazdach). Obie pozycje spełniły warunek pozostania w narzędziu – odsetek odpowiedzi TAK wyniósł 99,8%.

Tabela 37. Częstości odpowiedzi na pozycje w obszarze *Życie w społeczności lokalnej*

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
1	Dziecko uczestniczy w różnych zabawach (zarówno swobodnych, jak i zorganizowanych) oraz rekreacji – w przedszkolu, domu i poza nimi.	427	99,8	Spełnione

ID	Treść pozycji	N odpowiedzi TAK	% odpowiedzi TAK	Kryterium włączenia
2	Dziecko uczestniczy w uroczystościach przedszkolnych i domowych, okazjonalnych spotkaniach z rówieśnikami (bierze udział we wspólnych zabawach, wyjazdach, chodzi na urodziny itp.).	427	99,8	Spełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Wnioski

W przeprowadzonych analizach przyjęto, że pozycje kwalifikujące się do dalszego wykorzystania w narzędziu powinny opisywać umiejętności typowe dla większości dzieci w badanej grupie wiekowej, a jednocześnie umożliwiać wyodrębnienie dzieci potencjalnie zagrożonych trudnościami. Za kryterium włączenia uznano przedział 85%–100% odpowiedzi TAK. Oznacza to, że daną umiejętność posiada co najmniej ok. 85% dzieci, a brakuje jej maksymalnie ok. 15% badanych, co jest zbliżone do klasycznej granicy jednego odchylenia standardowego poniżej normy wykorzystywanej w narzędziach przesiewowych.

Kwestionariusz w wersji wyjściowej obejmował 226 pozycji, w tym: 109 w obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy*, 21 w obszarze *Ogólne zadania i obowiązki*, 33 w obszarze *Porozumiewanie się*, 23 w obszarze *Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna*, 23 w obszarze *Dbanie o własne zdrowie*, 10 w obszarze *Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie*, dwie w obszarze *Życie domowe*, trzy w obszarze *Edukacja przedszkolna* oraz dwie w obszarze *Życie w społeczności lokalnej*.

Na podstawie przyjętego kryterium włączenia 220 spośród 226 pozycji (97,3%) pozostało w narzędziu, natomiast sześć pozycji (2,7%) zostało wykluczonych jako rzadziej obserwowane w badanej grupie dzieci.

W obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy* przeanalizowano 109 pozycji; 106 z nich (97,2%) uzyskało wymagany próg odpowiedzi TAK, a trzy (2,8%) wykluczono. Pozycje niespełniające kryterium włączenia dotyczyły wymagających umiejętności w zakresie słuchania i przygotowania do nauki pisania:

- „Dziecko uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela, rówieśników, innych osób z otoczenia – nie rozprasza się, nie przerywa” – 82,7% odpowiedzi TAK;
- „Dziecko identyfikuje głoski na początku, na końcu lub w środku wyrazu” – 81,8% odpowiedzi TAK;
- „Dziecko rysuje wzory ze słuchu podczas dyktanda kresek. Stosuje pojęcia orientacji przestrzennej na kartce” – 83,2% odpowiedzi TAK.

W obszarze *Ogólne zadania i obowiązki* przeanalizowano 21 pozycji; 18 z nich (85,7%) uzyskało wymagany próg włączenia, natomiast trzy (14,3%) – wszystkie z kategorii *Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi* – zostały wykluczone:

- „Dziecko podejmuje próby radzenia sobie ze stresem, emocjami w trudnych sytuacjach, np. mówi do siebie *Spróbuję jeszcze raz* lub robi przerwę, by się uspokoić, zamiast krzyczeć czy płakać, prosi o pomoc” – 82,7% odpowiedzi TAK;
- „Dziecko zachowuje się adekwatnie w sytuacjach rywalizacji lub porażki (np. akceptuje przegraną w grze)” – 83,4% odpowiedzi TAK;
- „Dziecko nie wycofuje się z grupy podczas trudnych sytuacji – pozostaje aktywne i zaangażowane” – 78,7% odpowiedzi TAK.

W pozostałych obszarach – *Porozumiewanie się* (33 pozycje), *Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna* (23 pozycje), *Dbanie o własne zdrowie* (23 pozycje), *Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie* (10 pozycji), *Życie domowe* (dwie pozycje), *Edukacja przedszkolna* (trzy pozycje) oraz *Życie w społeczności lokalnej* (dwie pozycje) – wszystkie pozycje mieściły się w przedziale 85%–100% odpowiedzi TAK, zatem zostały utrzymane w narzędziu.

Tabela 38. Pozycje, które nie spełniły kryterium włączenia

Obszar	Kategoria	Treść pozycji	% odpowiedzi TAK	Decyzja
Uczenie się i stosowanie wiedzy	Słuchanie	Dziecko uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela, rówieśników, innych osób z otoczenia – nie rozprasza się, nie przerywa.	82,7	Niespełnione
Uczenie się i stosowanie wiedzy	Słuchanie	Dziecko identyfikuje głoski na początku, na końcu lub w środku wyrazu.	81,8	Niespełnione
Uczenie się i stosowanie wiedzy	Uczenie się pisanania	Dziecko rysuje wzory ze słuchu podczas dyktanda kresek. Stosuje pojęcia orientacji przestrzennej na kartce.	83,2	Niespełnione
Ogólne zadania i obowiązki	Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi	Dziecko podejmuje próby radzenia sobie ze stresem, emocjami w trudnych sytuacjach, np. mówi do siebie „Spróbuję jeszcze raz” lub robi przerwę, by się uspokoić, zamiast krzyczeć czy płakać, prosi o pomoc.	82,7	Niespełnione

Obszar	Kategoria	Treść pozycji	% odpowiedzi TAK	Decyzja
Ogólne zadania i obowiązki	Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi	Dziecko zachowuje się adekwatnie w sytuacjach rywalizacji lub porażki (np. akceptuje przegraną w grze).	83,4	Niespełnione
Ogólne zadania i obowiązki	Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi	Dziecko nie wycofuje się z grupy podczas trudnych sytuacji – pozostaje aktywne i zaangażowane.	78,7	Niespełnione

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Łącznie uzyskano więc rekomendowaną strukturę narzędzia obejmującą 220 pozycji odzwierciedlających typowe, często obserwowane u dzieci kończących edukację przedszkolną umiejętności w różnych obszarach funkcjonowania (uczenie się, zadania i obowiązki, komunikacja, motoryka, samoobsługa, relacje społeczne, funkcjonowanie domowe i edukacyjne, uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej). Zachowana została jednocześnie możliwość wyodrębnienia dzieci, u których brak danej umiejętności może sygnalizować podwyższone ryzyko trudności rozwojowych, co stanowi kluczową kwestię z perspektywy narzędzia przesiewowego.

Tabela 39. Rekomendowana struktura narzędzia

Obszar	Kategoria	Liczba pozycji (po analizie)
Uczenie się i stosowanie wiedzy	Patrzenie	12
	Słuchanie	15
	Celowe posługiwanie się innymi zmysłami	3
	Naśladowanie, uczenie się przez działanie z przedmiotami	8
	Przyswajanie informacji, języka i mowy	8
	Powtarzanie	4
	Przyswajanie pojęć	13
	Uczenie się czytania	8
	Uczenie się pisania	9
	Uczenie się liczenia	6
	Skupianie i ukierunkowywanie uwagi	6
	Myślenie	7

Obszar	Kategoria	Liczba pozycji (po analizie)
	Nabywanie umiejętności i rozwiązywanie problemów	3
	Podjęcie decyzji	4
Ogólne zadania i obowiązki	Podjęcie pojedynczego zadania	4
	Realizowanie dziennego rozkładu zajęć, kierowanie własnym zachowaniem	12
	Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi	2
Porozumiewanie się	Porozumiewanie się – odbieranie – wiadomości ustne	8
	Porozumiewanie się – odbieranie – wiadomości niewerbalne	5
	Mówienie	6
	Śpiewanie	3
	Tworzenie wiadomości niewerbalnych	2
	Rozmowa	9
Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna	Zmianianie podstawowej pozycji ciała, utrzymywanie pozycji ciała, przemieszczanie się	6
	Podnoszenie i przenoszenie przedmiotów oraz poruszanie nimi	4
	Chodzenie, inne sposoby poruszania się, poruszanie się w różnych miejscach	7
	Precyzyjne używanie ręki, używanie rąk i ramion	6
Dbanie o siebie	Mycie się, pielęgnowanie poszczególnych części ciała	5
	Korzystanie z toalety	3
	Ubieranie się	5
	Jedzenie i picie	4
	Troska o własne zdrowie	6
Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie	Podstawowe i złożone kontakty międzyludzkie	10
Życie domowe	Dbanie o swoje miejsce, wykonywanie prac domowych	2
Edukacja przedszkolna	Edukacja przedszkolna	3
Życie w społeczności lokalnej	Życie w społeczności lokalnej – rekreacja i organizacja czasu wolnego	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

2.4. Analiza na poziomie obszarów

W tej części raportu przedstawiono wyniki analizy funkcjonowania dzieci w dziewięciu obszarach ocenianych za pomocą narzędzia. Każdy obszar obejmuje zestaw szczegółowych czynności, dla których zliczano odpowiedzi twierdzące, by następnie przeliczyć je na wartości procentowe. Dzięki temu możliwe było określenie, jak często poszczególne umiejętności pojawiają się w badanej grupie oraz w jakich obszarach dzieci mogą potrzebować dodatkowego wsparcia.

Dla każdego obszaru zaprezentowano minimalne i maksymalne wyniki, średnią oraz rozpiętość procentową. Takie zestawienie pozwala dostrzec zarówno ogólny poziom funkcjonowania dzieci, jak i indywidualne różnice pomiędzy nimi. Obszary o wysokich średnich bliskich wartościom maksymalnym wskazują, że duża część grupy badanej sprawnie wykonuje konkretne zadania. Większe rozpiętości i niższe wartości minimalne ujawniają natomiast miejsca, w których pojawia się większa różnorodność i potencjalnie większa potrzeba wsparcia. W rozdziale opisano osobno każdy z dziewięciu obszarów, przedstawiono ponadto profil końcowy, który syntetyzuje wyniki ze wszystkich części narzędzia. Umożliwiło to uchwycenie zarówno mocnych stron badanej grupy, jak i tych obszarów, które wymagają dodatkowej uwagi.

Obszar *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

Tabela 40. Statystyki opisowe dla obszaru *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

Obszar funkcjonowania	Min. (suma TAK)	Max. (suma TAK)	Średnia (suma TAK)	Min. (%)	Max. (%)	Średnia (%)
Patrzenie	7	12	11,72	58,33	100,00	97,70
Słuchanie	9	15	14,36	60,00	113,33	106,67
Celowe posługiwanie się innymi zmysłami	1	3	2,89	33,33	100,00	96,21
Naśladowanie, uczenie się przez działanie z przedmiotami	5	8	7,81	62,50	100,00	97,58
Przyswajanie informacji, języka i mowy	1	8	7,55	12,50	100,00	94,38
Powtarzanie	1	4	3,84	25,00	100,00	96,05
Przyswajanie pojęć	7	13	12,60	53,85	100,00	96,93
Uczenie się czytania	1	8	7,44	12,50	100,00	92,96
Uczenie się pisania	4	9	8,59	44,44	100,00	95,45
Uczenie się liczenia	2	6	5,85	33,33	100,00	97,48
Skupianie i ukierunkowywanie uwagi	1	6	5,53	16,67	100,00	92,17

Obszar funkcjonowania	Min. (suma TAK)	Max. (suma TAK)	Średnia (suma TAK)	Min. (%)	Max. (%)	Średnia (%)
Myślenie	2	7	6,66	28,57	100,00	95,13
Nabywanie umiejętności i rozwiązywanie problemów	0	3	2,80	0,00	100,00	93,17
Podjęcie decyzji	1	4	3,83	25,00	100,00	95,66
Wynik łączny	67	106	101,46	63,21	100,00	95,71

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Zebrane dane świadczą o bardzo zróżnicowanym poziomie funkcjonowania dzieci w zakresie poszczególnych umiejętności poznawczych i szkolnych. W wielu czynnościach większość badanych osiągała wyniki bliskie wartościom maksymalnym, co odzwierciedlają zarówno średnie sumy odpowiedzi pozytywne, jak i szeroki zakres wartości minimalnych i maksymalnych.

Najwyższe średnie odnotowano w takich obszarach, jak patrzenie, słuchanie, celowe posługiwanie się zmysłami, naśladowanie oraz przyswajanie pojęć – w tych zadaniach większość dzieci uzyskała wyniki znajdujące się blisko górnych granic skali, a minimalne wyniki były stosunkowo wysokie. Podobnie wysokie wskaźniki uzyskały pozycje dotyczące uczenia się pisania i uczenia się liczenia – średnie procentowe odpowiedzi twierdzących przekraczały 95%.

Większą rozpiętość wyników zaobserwowano w obszarach wymagających bardziej złożonej regulacji poznawczej, takich jak skupianie uwagi, uczenie się czytania, nabywanie umiejętności i rozwiązywanie problemów oraz przyswajanie informacji. W tych obszarach minimalne wartości procentowe były istotnie niższe (od 0% do 16,7%), co wskazuje, że w grupie znajdowały się także dzieci z wyraźnymi trudnościami w tym zakresie.

Wynik zbiorczy dla całego obszaru *Uczenie się i stosowanie wiedzy* – średnio 101,46 pkt na możliwe 106 (95,7%) – świadczy o tym, że w analizowanej grupie większość tematycznych umiejętności poznawczych i szkolnych realizowano na wysokim poziomie. Jednocześnie minimalna wartość procentowa na poziomie 63,2% ukazuje zróżnicowanie funkcjonowania dzieci, zwłaszcza w zadaniach wymagających większej samodzielności poznawczej lub koncentracji.

Obszar Ogólne zadania i obowiązki

Tabela 41. Statystyki opisowe dla obszaru *Ogólne zadania i obowiązki*

Obszar funkcjonowania	Min. (suma TAK)	Max. (suma TAK)	Średnia (suma TAK)	Min. (%)	Max. (%)	Średnia (%)
Podjęcie pojedynczego zadania	1	4	3,83	25,00	100,00	95,71

Obszar funkcjonowania	Min. (suma TAK)	Max. (suma TAK)	Średnia (suma TAK)	Min. (%)	Max. (%)	Średnia (%)
Realizowanie dziennego rozkładu zajęć, kierowanie własnym zachowaniem	5	12	11,27	41,67	100,00	93,88
Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi	0	2	1,76	0,00	100,00	88,20
Wynik łączny	8	18	16,86	44,44	100,00	93,65

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Z zebranych danych wynika, że większość dzieci funkcjonowała bez większych trudności, szczególnie w zakresie podejmowania pojedynczych zadań oraz realizowania codziennego planu aktywności. Dla obu tych pozycji średnia liczba odpowiedzi pozytywnych (TAK) była wysoka (odpowiednio 3,83 oraz 11,27 pkt), a wartości procentowe najczęściej przekraczały 90%.

Największe zróżnicowanie odnotowano w zakresie radzenia sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi. Chociaż średnia odsetka odpowiedzi pozytywnych wyniosła 88,2%, rozpiętość wyników była wysoka – od 0% do 100%. Oznacza to, że część badanych nie wykazywała trudności, ale w grupie znalazły się także dzieci wymagające wyraźnie zwiększonego wsparcia.

Wynik łączny dla całego obszaru *Ogólne zadania i obowiązki* utrzymywał się na wysokim poziomie (średnio 93,65%), jednocześnie świadczy on jednak o większej heterogeniczności niż w obszarach związanych z uczeniem się, co sugeruje, że codzienna organizacja zachowań i radzenie sobie z obciążeniami psychicznymi mogą stanowić obszar, w którym dzieci potrzebują bardziej zróżnicowanego i elastycznego wsparcia.

Obszar Porozumiewanie się

Tabela 42. Statystyki opisowe dla obszaru Porozumiewanie się

Obszar funkcjonowania	Min. (suma TAK)	Max. (suma TAK)	Średnia (suma TAK)	Min. (%)	Max. (%)	Średnia (%)
Porozumiewanie się – odbieranie – wiadomości ustne	4	8	7,82	50,00	100,00	97,72
Porozumiewanie się – odbieranie – wiadomości niewerbalne	1	5	4,91	20,00	100,00	98,26
Mówienie	1	6	5,65	16,67	100,00	94,14

Obszar funkcjonowania	Min. (suma TAK)	Max. (suma TAK)	Średnia (suma TAK)	Min. (%)	Max. (%)	Średnia (%)
Śpiewanie	1	3	2,91	33,33	100,00	97,10
Tworzenie wiadomości niewerbalnych	0	2	1,90	0,00	100,00	94,88
Rozmowa	1	9	8,47	11,11	100,00	94,16
Wynik łączny	16	33	31,66	48,48	100,00	95,95

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

W obszarze *Porozumiewanie się* zauważono wysoki poziom sprawności komunikacyjnych w większości analizowanych zadań. Najwyższe średnie odsetki odpowiedzi pozytywnych odnotowano w odbieraniu komunikatów niewerbalnych oraz w śpiewaniu – obie te pozycje osiągają średnio ok. 97%–98% odpowiedzi TAK. Umiejętności związane z percepcją i ekspresją niewerbalną rzadko zatem wiązały się z trudnościami.

W zakresie mówienia, rozpoczynania rozmowy i tworzenia wiadomości niewerbalnych również zaobserwowano wysokie średnie wartości procentowe (ok. 94%–95%), jednak rozpiętość wyników jest w nich większa. Rozkłady od minimum do maksimum (np. od 0% do 100% w tworzeniu komunikacji niewerbalnej) sugerują, że część dzieci funkcjonuje w tym zakresie bardzo sprawnie, podczas gdy inne wymagają dodatkowego wsparcia. Odbieranie wiadomości ustnych także osiąga wysoką średnią (97,72%), lecz zakres wyników (50%–100%) wskazuje istotne zróżnicowanie – niektóre dzieci nie mają z tą umiejętnością problemów, inne zaś uzyskują niższe wyniki.

Wynik łączny dla obszaru *Porozumiewanie się* wynosi średnio 95,95%, co potwierdza, że w tej próbie komunikacja – zarówno werbalna, jak i niewerbalna – jest zasadniczo obszarem dobrze opanowanym, choć z wyraźnymi różnicami indywidualnymi w poszczególnych zadaniach.

Obszar Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna

Tabela 43. Statystyki opisowe dla obszaru Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna

Obszar funkcjonowania	Min. (suma TAK)	Max. (suma TAK)	Średnia (suma TAK)	Min. (%)	Max. (%)	Średnia (%)
Zmienianie podstawowej pozycji ciała, utrzymywanie pozycji ciała, przemieszczanie się	1	6	5,89	16,67	100,00	98,11

Obszar funkcjonowania	Min. (suma TAK)	Max. (suma TAK)	Średnia (suma TAK)	Min. (%)	Max. (%)	Średnia (%)
Podnoszenie i przenoszenie przedmiotów oraz poruszanie nimi	2	4	3,97	50,00	100,00	99,33
Chodzenie, inne sposoby poruszania się, poruszanie się w różnych miejscach	0	7	6,78	0,00	100,00	96,91
Precyzyjne używanie ręki, używanie rąk i ramion	4	6	5,96	66,67	100,00	99,26
Wynik łączny	12	23	22,60	52,17	100,00	98,26

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Wyniki z obszaru *Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna* świadczą o bardzo wysokim poziomie sprawności w większości zadań. Najwyższe średnie odsetki odpowiedzi pozytywnych odnotowano w zakresie podnoszenia i przenoszenia przedmiotów (99,33%) oraz precyzyjnego używania rąk i ramion (99,26%). W badanej grupie dzieci zatem zadania wymagające kontroli manualnej i podstawowej siły fizycznej zazwyczaj nie wiązały się z trudnościami.

Nieco większe zróżnicowanie zaobserwowano w obszarach związanych z przemieszczaniem się. W stwierdzeniu dotyczącym zmiany pozycji ciała średni wynik procentowy jest bardzo wysoki (98,11%), ale z rozpiętości wyników (16,67%–100%) wypływa wniosek, że część dzieci radzi sobie z tym zadaniem wyraźnie słabiej niż większość. Podobnie sytuacja wygląda w zakresie pozycji dotyczącej chodzenia – średnia odpowiedzi pozytywnych wynosi 96,91%, lecz zakres wyników (0%–100%) sugeruje obecność pojedynczych dzieci wymagających większego wsparcia.

Łączny wynik dla całego obszaru *Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna* (98,26%) wskazuje, że badana grupa bardzo dobrze opanowała aktywność ruchową zarówno w zakresie dużej, jak i małej motoryki, choć w czynnościach związanych z poruszaniem się widoczne są większe różnice indywidualne niż w zadaniach manualnych.

Obszar Dbanie o siebie

Tabela 44. Statystyki opisowe dla obszaru Dbanie o siebie

Obszar funkcjonowania	Min. (suma TAK)	Max. (suma TAK)	Średnia (suma TAK)	Min. (%)	Max. (%)	Średnia (%)
Mycie się, pielęgnowanie poszczególnych części ciała	2	5	4,95	40,00	100,00	99,02
Korzystanie z toalety	1	3	2,97	33,33	100,00	99,03

Obszar funkcjonowania	Min. (suma TAK)	Max. (suma TAK)	Średnia (suma TAK)	Min. (%)	Max. (%)	Średnia (%)
Ubieranie się	3	5	4,94	60,00	100,00	98,89
Jedzenie i picie	1	4	3,94	25,00	100,00	98,44
Troska o własne zdrowie	2	6	5,81	33,33	100,00	96,88
Wynik łączny	12	23	22,62	52,17	100,00	98,33

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Wyniki z obszaru *Dbanie o siebie* wskazują bardzo wysoki poziom samodzielności badanych dzieci w większości ocenianych czynności. Najwyższe średnie odsetki odpowiedzi pozytywnej dotyczą mycia się (99,02%) oraz korzystania z toalety (99,03%). Zakres wyników od 33%–40% do 100% sugeruje jednak, że poza grupą dzieci, które nie miały trudności z tymi zadaniami, były również pojedyncze dzieci wymagające większego wsparcia.

Podobne zależności występują w przypadku ubierania się oraz jedzenia i picia – średnie wartości procentowe utrzymują się na poziomie ok. 98%–99%. Minimalne wartości (od 25% do 60%) sugerują, że wśród badanych dzieci znalazły się takie, która miały w tym zakresie pewne trudności. Dzieci te stanowiły jednak mniejszość.

Najszerze zróżnicowanie zaobserwowano w kategorii *Troska o własne zdrowie*, obejmującej bardziej złożone elementy samoobsługi (np. dbanie o zdrowie, higienę ogólną, reagowanie na potrzeby fizjologiczne). Średnia procentowa odpowiedzi pozytywnej wyniosła 96,88% przy dużej rozpiętości (33,33%–100%), co może świadczyć o tym, że zakres wymaganego wsparcia w tej kategorii jest bardziej zróżnicowany niż w czynnościach podstawowych. Wynik łączny dla całego obszaru *Dbanie o siebie* (średnio 98,33%) potwierdza, że zasadniczo badana próba opanowała czynności związane z samoobsługą na wysokim poziomie, choć w obrębie bardziej złożonych działań pojawiały się wyraźniejsze różnice indywidualne.

Obszar Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie

Tabela 45. Statystyki opisowe dla obszaru Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie

Obszar funkcjonowania	Min. (suma TAK)	Max. (suma TAK)	Średnia (suma TAK)	Min. (%)	Max. (%)	Średnia (%)
Podstawowe i złożone kontakty międzyludzkie	1	10	9,49	10,00	100,00	94,92
Wynik łączny	1	10	9,49	10,00	100,00	94,92

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Z badań wynika, że większość dzieci sprawnie funkcjonowała w zakresie podstawowych i bardziej złożonych interakcji społecznych. Średnia odpowiedzi pozytywnych była wysoka (94,92%), co sugeruje, że w grupie dominowały dzieci, które zwykle dobrze radziły sobie z nawiązywaniem i utrzymywaniem kontaktów. Jednocześnie zakres wyników był szeroki – od 10% do 100% – z czego wypływa wniosek, że w próbie znalazły się również dzieci potrzebujące większego wsparcia, mimo że dla większości obszar ten nie wiązał się z trudnościami.

Łączny wynik w obszarze *Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie* wskazuje na wysoki, lecz niejednorodny poziom kompetencji społecznych.

Obszar Życie domowe

Tabela 46. Statystyki opisowe dla obszaru Życie domowe

Obszar funkcjonowania	Min. (suma TAK)	Max. (suma TAK)	Średnia (suma TAK)	Min. (%)	Max. (%)	Średnia (%)
Dbanie o swoje miejsce, wykonywanie prac domowych	0	2	1,93	0,00	100,00	96,44
Wynik łączny	0	2	1,93	0,00	100,00	96,44

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

W obszarze *Życie domowe* analizowano umiejętności dbania o swoje miejsce i wykonywania podstawowych prac domowych. Średnie wyniki były bardzo wysokie (96,44%), co oznacza, że większość dzieci w badanej próbie nie miała z tymi zadaniami większych trudności.

Zakres od 0% do 100% wskazuje jednak dużą różnorodność – wśród dzieci znalazły się zarówno takie, które wykonywały te czynności w pełni samodzielnie, jak i takie, które wymagały znacznej pomocy. Łączny wynik dla obszaru *Życie domowe* jest zgodny z tym wzorcem i sugeruje, że choć zadania domowe zwykle nie stanowiły dużego obciążenia, stopień samodzielności był zróżnicowany.

Obszar Edukacja przedszkolna

Tabela 47. Statystyki opisowe dla obszaru Edukacja przedszkolna

Obszar funkcjonowania	Min. (suma TAK)	Max. (suma TAK)	Średnia (suma TAK)	Min. (%)	Max. (%)	Średnia (%)
Edukacja przedszkolna	0	3	2,96	0,00	100,00	98,59
Wynik łączny	0	3	2,96	0,00	100,00	98,59

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

W obszarze *Edukacja przedszkolna* średni odsetek odpowiedzi pozytywnych był bardzo wysoki (98,59%). Większość dzieci dobrze odnajdywała się w zadaniach związanych z funkcjonowaniem w środowisku przedszkolnym. Zakres wyników od 0% do 100% świadczy jednak o tym, że poziom samodzielności nie był całkowicie jednolity – pojedyncze dzieci potrzebowały wyraźnie większego wsparcia. Mimo tej zmienności wynik ogólny potwierdza sprawne wykonywanie przez badaną grupę czynności typowych dla edukacji przedszkolnej.

Obszar Życie w społeczności lokalnej

Tabela 48. Statystyki opisowe dla obszaru Życie w społeczności lokalnej

Obszar funkcjonowania	Min. (suma TAK)	Max. (suma TAK)	Średnia (suma TAK)	Min. (%)	Max. (%)	Średnia (%)
Życie w społeczności lokalnej – rekreacja i organizacja czasu wolnego	0	2	2,00	0,00	100,00	99,78
Wynik łączny	0	2	2,00	0,00	100,00	99,78

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Średni wynik procentowy dla obszaru *Życie w społeczności lokalnej – rekreacja i organizacja czasu wolnego* był najwyższy spośród wszystkich obszarów (99,78%). Dzieci z badanej grupy zazwyczaj dobrze radziły sobie z aktywnościami w otoczeniu społecznym, takimi jak uczestniczenie w rekreacji czy organizowanie czasu wolnego.

Jednocześnie rozpiętość wyników od 0% do 100% świadczy o tym, że niektóre z badanych dzieci wymagały intensywniejszego wsparcia w tym obszarze. Ogólny obraz jest jednak bardzo stabilny – funkcjonowanie w środowisku społecznym poza domem i szkołą wypadło w tej próbie wyjątkowo korzystnie.

Profil końcowy

Tabela 49. Statystyki opisowe – profil końcowy

Profil	Min. (suma TAK)	Max. (suma TAK)	Średnia (suma TAK)	Min. (%)	Max. (%)	Średnia (%)
Profil końcowy poziomu wsparcia	167	220	211,57	75,91	100,00	96,17

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Profil końcowy poziomu wsparcia stanowi syntetyczne zestawienie funkcjonowania dzieci we wszystkich badanych obszarach. Średnia liczba odpowiedzi

pozytywnych wyniosła 211,57 (na maksymalne 220), co przekłada się na średni wynik procentowy równy 96,17%. Zakres wyników procentowych w całej próbie wahał się od 75,91% do 100% – większość dzieci osiągała bardzo wysokie wyniki. Wśród badanych znalazły się jednak również osoby potrzebujące w kilku obszarach silniejszego wsparcia. Profil końcowy dobrze odzwierciedla wzorzec widoczny w analizach poszczególnych obszarów: dominuje wysoki poziom samodzielności, szczególnie w zadaniach ruchowych, samoobsługowych i komunikacyjnych, natomiast bardziej zróżnicowane wyniki obserwuje się w obszarach związanych z regulacją emocji i radzeniem sobie ze stresem.

Z analizy dziewięciu obszarów funkcjonowania wynika, że u badanych dzieci dominował wysoki poziom sprawności i samodzielności. W większości obszarów odnotowano średnie wartości procentowe przekraczające 95%, a w niektórych – zwłaszcza w zakresie mobilności, samoobsługi oraz funkcjonowania społecznego – wyniki zbliżały się do maksimum skali. Jednocześnie w kilku obszarach pojawiła się większa różnorodność indywidualna. Największe rozpiętości wyników dotyczyły radzenia sobie ze stresem oraz niektórych zadań związanych z organizacją codziennych czynności i stosowaniem komunikacji niewerbalnej. Wynika z tego, że mimo ogólnego wysokiego poziomu funkcjonowania część dzieci potrzebowała dodatkowego wsparcia w bardziej wymagających obszarach.

Na podstawie zestawienia wyników wszystkich obszarów z profilem końcowym można stwierdzić, że obraz funkcjonowania badanych dzieci jest stabilny i korzystny, choć niejednorodny. W badanej próbie przeważają dzieci, które nie przejawiają trudności w wykonywaniu większości zadań; dzieci wymagają elastyczniejszego podejścia i zindywidualizowanego wsparcia tylko w pojedynczych obszarach.

2.5. Porównania międzygrupowe ze względu na płeć

Różnice między dziewczynkami a chłopcami w dziewięciu obszarach funkcjonowania ocenianych kwestionariuszem rozpatrywano z wykorzystaniem wielowymiarowej analizy wariancji (MANOVA). Do analizy włączono sumaryczne wyniki w następujących obszarach: *Uczenie się i stosowanie wiedzy, Ogólne zadania i obowiązki, Porozumiewanie się, Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna, Dbanie o siebie, Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie, Życie domowe, Edukacja przedszkolna oraz Życie w społeczności lokalnej*. Zmienną grupującą stanowiła płeć.

W pierwszym kroku przeprowadzono MANOVĘ, aby ocenić, czy profil wyników w łącznie dziewięciu obszarach różni się w zależności od płci. Ze względu na możliwe naruszenia założeń jednorodności macierzy kowariancji (typowe przy dużych próbach i wielu zmiennych zależnych) interpretowano przede wszystkim wskaźnik Pillai's Trace, uznawany za najbardziej odporny na tego typu zakłócenia. Wyniki MANOVY wykazały istotny efekt główny płci: Pillai's Trace = 0,044; $F(9, 418) = 2,16$; $p = 0,024$. Wynika z tego, że biorąc pod uwagę wszystkie obszary jednocześnie, profil funkcjonowania dziewczynek i chłopców różni się istotnie statystycznie, choć efekt ten ma niewielką siłę.

Następnie zostały przeprowadzone jednoczynnikowe analizy wariancji (ANOVA) dla każdego obszaru osobno z płcią jako czynnikiem stałym. Dla wszystkich zmierzanych zmiennych zależnych obliczono średnie i odchylenia standardowe w grupie dziewczynek i chłopców, a także przeprowadzono test Levene'a dla jednorodności wariancji. W kilku obszarach (takich jak *Uczenie się i stosowanie wiedzy*, *Ogólne zadania i obowiązki*, *Porozumiewanie się*, *Dbanie o siebie*, *Życie domowe*, *Życie w społeczności lokalnej*) test ten wykazał niejednorodność wariancji, dlatego wyniki ANOVY interpretowano z ostrożnością, koncentrując się także na wielkości efektu.

Z analiz jednoczynnikowych wynika, że dziewczynki uzyskały istotnie wyższe wyniki niż chłopcy w czterech obszarach:

- **Obszar *Uczenie się i stosowanie wiedzy***
 - Dziewczynki: $M = 102,36$; $SD = 6,15$;
 - Chłopcy: $M = 100,82$; $SD = 7,17$;
 - $F(1, 426) = 5,64$; $p = 0,018$.
- **Obszar *Ogólne zadania i obowiązki***
 - Dziewczynki: $M = 17,13$; $SD = 1,79$;
 - Chłopcy: $M = 16,60$; $SD = 2,22$;
 - $F(1, 426) = 7,43$; $p = 0,007$.
- **Obszar *Porozumiewanie się***
 - Dziewczynki: $M = 32,03$; $SD = 2,12$;
 - Chłopcy: $M = 31,38$; $SD = 3,02$;
 - $F(1, 426) = 6,75$; $p = 0,010$.
- **Obszar *Dbanie o siebie***
 - Dziewczynki: $M = 22,80$; $SD = 0,82$;
 - Chłopcy: $M = 22,41$; $SD = 1,44$;
 - $F(1, 426) = 11,69$; $p < 0,001$.

W pozostałych obszarach – *Aktywność ruchowa*, *Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie*, *Życie domowe*, *Edukacja przedszkolna* oraz *Życie w społeczności lokalnej* – różnice między dziewczynkami i chłopcami nie były istotne statystycznie (wszystkie: $p > 0,05$). Świadczy to o bardzo podobnym poziomie funkcjonowania obu płci w tych obszarach.

Ze względu na przeprowadzenie dziewięciu jednoczynnikowych analiz ANOVA zastosowana została korekta Holma–Bonferroniego w celu kontroli kumulacji błędów pierwszego rodzaju. Po zastosowaniu korekty istotna różnica między dziewczynkami a chłopcami utrzymała się jedynie w obszarze *Dbanie o siebie* (p skorygowane = 0,009). Różnice w obszarach *Uczenie się i stosowanie wiedzy*, *Ogólne zadania i obowiązki*, *Porozumiewanie się* po korekcie nie osiągnęły już skorygowanego poziomu istotności (p skorygowane $\geq 0,056$). Oznacza to, że spośród analizowanych obszarów najstabilniejsze i najodporniejsze na korektę wielokrotnych porównań różnice płciowe dotyczą przede wszystkim samoobsługi i dbania o siebie.

Dodatkowo oszacowano wielkości efektów z wykorzystaniem cząstkowego współczynnika η^2 (*partial eta-squared*). Na poziomie wielowymiarowym efekt płci

miął małą siłę ($\eta^2p \approx 0,04$). W jednoczynnikowych analizach ANOVA dla poszczególnych obszarów cząstkowe η^2 dla efektu płci mieściło się w przedziale od ok. 0,01 do 0,03. Największą – choć nadal małą – wielkość efektu odnotowano w obszarze *Dbanie o siebie* ($\eta^2p \approx 0,03$). W obszarach *Uczenie się i stosowanie wiedzy*, *Ogólne zadania i obowiązki*, *Porozumiewanie się* efekty te również były niewielkie ($\eta^2p \approx 0,01-0,02$). W pozostałych obszarach wielkość efektu płci była znikoma (η^2p bliskie 0), co potwierdza brak istotnych, znaczących różnic między dziewczynkami a chłopcami.

Podsumowując, wyniki sugerują, że różnice ze względu na płeć w badanych obszarach funkcjonowania są zasadniczo niewielkie. Najbardziej wyraźne różnice, utrzymujące się również po uwzględnieniu korekty wielokrotnych porównań, dotyczą obszaru *Dbanie o siebie*, w którym dziewczynki osiągają nieco wyższe wyniki niż chłopcy.

2.6. Analiza poziomów wsparcia

W tej części raportu przedstawiono profil poziomu wsparcia, który pozwala ocenić, jak często w poszczególnych obszarach funkcjonowania wskazywano trudności. Wynik opiera się na odsetku odpowiedzi twierdzących dotyczących konkretnych stwierdzeń przypisanych do poszczególnych obszarów. Na tej podstawie każde dziecko otrzymało profil od 0 do 4. Niższe wartości profilu oznaczają bardzo sporadyczne trudności, z kolei wyższe wskazują silniejszą potrzebę wsparcia:

- profil 0: 96%–100%;
- profil 1: 75%–95%;
- profil 2: 51%–74%;
- profil 3: 5%–50%;
- profil 4: 0%–4%.

Takie zestawienie umożliwi identyfikację obszarów wymagających jedynie symbolicznego wsparcia, a także tych, w których trudności pojawiają się częściej, przez co powinny stać się punktem dalszej obserwacji.

Poziom wsparcia – obszar *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

Tabela 50. Poziom wsparcia – obszar *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

Obszar funkcjonowania	Brak trudności (%)	Nieznaczące trudności (%)	Umiarkowane trudności (%)	Znaczące trudności (%)	Skrajne trudności (%)
Patrzenie	86,0	12,9	1,1	–	–
Słuchanie	60,1	34,7	5,1	–	–
Celowe posługiwanie się innymi zmysłami	90,6	–	7,3	2,0	–

Obszar funkcjonowania	Brak trudności (%)	Nieznaczne trudności (%)	Umiarkowane trudności (%)	Znaczne trudności (%)	Skrajne trudności (%)
Naśladowanie, uczenie się przez działanie z przedmiotami	87,5	10,7	1,8	–	–
Przyswajanie informacji, języka i mowy	80,6	13,1	1,6	4,7	–
Powtarzanie	86,6	11,4	–	2,0	–
Przyswajanie pojęć	80,8	16,5	2,7	–	–
Uczenie się czytania	71,3	21,2	4,5	3,1	–
Uczenie się pisania	70,4	22,0	5,8	1,8	–
Uczenie się liczenia	89,8	6,9	2,2	1,1	–
Skupianie i ukierunkowywanie uwagi	74,8	12,0	6,9	6,2	–
Myślenie	81,5	10,0	6,5	2,0	–
Nabywanie umiejętności i rozwiązywanie problemów	85,3	–	9,4	4,9	0,4
Podejmowanie decyzji	87,1	9,4	–	3,6	–
Poziom wsparcia obszaru	70,2	28,0	0,2	1,6	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Z danych przedstawionych w tabeli 50 wynika, że w badanej grupie zdecydowana większość dzieci nie zgłaszała problemów w zakresie podstawowych funkcji poznawczych i szkolnych. Najwyższy odsetek braku trudności odnotowano w obszarach, takich jak celowe posługiwanie się zmysłami (90,6%), uczenie się liczenia (89,8%), naśladowanie (87,5%), podejmowanie decyzji (87,1%) czy patrzenie (86%). W tych kategoriach trudności umiarkowane lub znaczne pojawiały się rzadko.

Większe zróżnicowanie wyników odnotowano w obszarach wymagających bardziej złożonych procesów poznawczych. W zakresie słuchania 34,7% badanych dzieci doświadczało nieznacznych trudności, a 5,1% – umiarkowanych. Wyraźniejsze trudności zaobserwowano w czynnościach związanych z pracą z tekstem: w czytaniu nieznaczne trudności deklarowało 21,2% badanych, a umiarkowane – 4,5%. W pisaniu było to odpowiednio 22% i 5,8%. W obszarze skupiania uwagi trudności nieznaczne odnotowano u 12% dzieci, umiarkowane – u 6,9% badanych, a znaczne – u 6,2%. W kategorii *Nabywanie umiejętności i rozwiązywanie problemów* większość dzieci (85,3%) nie zgłaszała problemów, jednak 9,4% badanych doświadczało trudności umiarkowanych, a 4,9% – znacznych; u niewielkiego odsetka (0,4%) wystąpiły skrajne trudności.

Podsumowując, w analizowanej próbie najwięcej problemów dotyczyło obszarów związanych z przetwarzaniem językowym, pracą z tekstem oraz utrzymaniem uwagi. Pozostałe funkcje – zwłaszcza percepcyjne – sprawiały badanym dzieciom mniej problemów. Dane zaprezentowane w tabeli 50 wskazują, że 70,2% dzieci nie wymagało dodatkowej pomocy, natomiast 28% badanych potrzebowało nieznacznego wsparcia, a niewielka część – intensywniejszego.

Poziom wsparcia – obszar *Ogólne zadania i obowiązki*

Tabela 51. Poziom wsparcia – obszar *Ogólne zadania i obowiązki*

Obszar funkcjonowania	Brak trudności (%)	Nieznaczone trudności (%)	Umiarkowane trudności (%)	Znaczne trudności (%)	Skrajne trudności (%)
Podejmowanie pojedynczego zadania	87,3	9,1	–	3,6	–
Realizowanie dziennego rozkładu zajęć, kierowanie własnym zachowaniem	72,2	21,4	4,0	2,4	–
Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi	–	–	–	98,2	1,8
Poziom wsparcia obszaru	64,1	26,9	–	8,5	0,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

W analizowanej grupie największą samodzielność odnotowano w obszarze podejmowania pojedynczego zadania – 87,3% dzieci nie zgłaszało żadnych trudności, a jedynie 9,1% doświadczało nieznaczących trudności. Znaczne trudności z kolei pojawiały się sporadycznie (3,6%). Podobnie wysokie wyniki dotyczące braku trudności badani uzyskali w zakresie realizowania dziennego rozkładu zajęć i kierowania własnym zachowaniem, choć tutaj częściej obserwowano nieznaczące trudności (21,4%) oraz umiarkowane (4%).

Najbardziej wymagającym obszarem okazało się radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi. W tej kategorii zdecydowana większość badanych dzieci (98,2%) doświadczała znacznych trudności, a 1,8% – skrajnych. Taki wynik wyraźnie odróżnia ten obszar funkcjonowania od pozostałych pozycji ocenianych w sekcji. Jak wynika z tabeli 51, 64,1% dzieci w badanej grupie nie potrzebowało dodatkowego wsparcia w zakresie ogólnych zadań i obowiązków, natomiast 26,9% wymagało nieznaczącej pomocy. Znaczne trudności zgłosiło 8,5% dzieci, a skrajnie duże – 0,4%.

Poziom wsparcia – obszar Porozumiewanie się

Tabela 52. Poziom wsparcia – obszar Porozumiewanie się

Obszar funkcjonowania	Brak trudności (%)	Nieznaczne trudności (%)	Umiarkowane trudności (%)	Znaczne trudności (%)	Skrajne trudności (%)
Porozumiewanie się – odbieranie – wiadomości ustne	88,2	10,5	0,9	0,4	–
Porozumiewanie się – odbieranie – wiadomości niewerbalne	94,0	4,2	1,1	0,7	–
Mówienie	81,5	10,5	2,7	5,3	–
Śpiewanie	92,9	–	5,6	1,6	–
Tworzenie wiadomości niewerbalnych	92,0	–	–	5,8	2,2
Rozmowa	77,5	15,4	4,5	2,7	–
Poziom wsparcia obszaru	75,1	21,4	3,3	0,2	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Odnotowano, że większość dzieci nie przejawiała trudności w podstawowej komunikacji. Trudności – niezależnie od ich nasilenia – pojawiały się w tej kategorii sporadycznie. Najwyższy odsetek braku trudności dotyczył odbierania wiadomości niewerbalnych (94%). Podobne wyniki zaobserwowano także w innych kategoriach obszaru *Porozumiewanie się*: 92,9% dzieci nie doświadczyło problemów związanych ze śpiewaniem, 92% – związanych z tworzeniem wiadomości niewerbalnych, a 88,2% – związanych z odbieraniem komunikatów ustnych.

Większe zróżnicowanie wyników pojawiło się w obszarach związanych z inicjowaniem i formułowaniem wypowiedzi. W kategorii *Mówienie* brak trudności stwierdzono u 81,5% dzieci, natomiast u pozostałych badanych pojawiały się trudności o nasileniu nieznacznym (10,5%), umiarkowanym (2,7%) lub znacznym (5,3%). Jeśli chodzi o kategorię *Rozmowa*, to odsetek dzieci funkcjonujących bez trudności wynosił 77,5%. Nieznaczne trudności odnotowano u 15,4% badanych, umiarkowane – u 4,5%, z kolei znaczne – u 2,7%.

Zbiórca wskaźnik wskazuje, że 75,1% dzieci nie wymagało dodatkowego wsparcia w zakresie komunikacji, podczas gdy 21,4% potrzebowało wsparcia nieznacznego, a 3,3% – umiarkowanego. Znaczne trudności stwierdzano wyjątkowo rzadko (0,2%).

Podsumowując, w badanej grupie najczęściej identyfikowano trudności dotyczące czynnych umiejętności językowych (mówienia, inicjowania rozmowy). Umiejętności odbiorcze i niewerbalne natomiast sprawiały najmniej problemów.

Poziom wsparcia – obszar *Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna*

Tabela 53. Poziom wsparcia – obszar *Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna*

Obszar funkcjonowania	Brak trudności (%)	Nieznaczne trudności (%)	Umiarkowane trudności (%)	Znaczne trudności (%)	Skrajne trudności (%)
Zmienianie podstawowej pozycji ciała, utrzymywanie pozycji ciała, przemieszczanie się	94,4	2,0	2,4	1,1	–
Podnoszenie i przenoszenie przedmiotów oraz poruszanie nimi	97,6	2,2	–	0,2	–
Chodzenie, inne sposoby poruszania się, poruszanie się w różnych miejscach	90,2	3,8	4,7	1,1	0,2
Precyzyjne używanie ręki, używanie rąk i ramion	96,0	3,6	0,4	–	–
Poziom wsparcia obszaru	91,4	6,4	2,1	–	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Z badań wynika, że większość badanych dzieci sprawnie funkcjonuje w obszarze podstawowych aktywności ruchowych. U 97,6% dzieci stwierdzono brak trudności w zakresie podnoszenia i przenoszenia przedmiotów, a u 96% – w zakresie precyzyjnego używania ręki. W tych obszarach problemy o większym nasileniu pojawiały się jedynie incydentalnie.

Podobnie wysoki poziom sprawności odnotowano w zakresie zmieniania i utrzymywania pozycji ciała oraz przemieszczania się – 94,4% dzieci nie doświadczyło trudności w tych kwestiach. Nieżnacne lub umiarkowane trudności stwierdzono u niewielu badanych.

Największe zróżnicowanie widoczne było w kategorii *Chodzenie, inne sposoby poruszania się, poruszanie się w różnych miejscach*, w której trudności nie

przejawiało 90,2% dzieci. U 3,8% badanych odnotowano z kolei nieznaczne trudności, a u 4,7% – umiarkowane. Znaczne i skrajne trudności pojawiały się w tym obszarze sporadycznie.

Z podsumowującego wskaźnika wynika, że większość dzieci (91,4%) nie wymagała dodatkowej pomocy w zakresie mobilności i aktywności manualnej, z kolei 6,4% badanych potrzebowało wsparcia nieznacznego, a 2,1% – umiarkowanego. Ogólnie rzecz biorąc, dane wskazują, że w badanej grupie aktywność ruchowa i manipulacyjna przebiegała na ogół bez trudności, a wyzwania, o ile się pojawiały, dotyczyły przede wszystkim bardziej złożonych form lokomocji.

Poziom wsparcia – obszar *Dbanie o siebie*

Tabela 54. Poziom wsparcia – obszar *Dbanie o siebie*

Obszar funkcjonowania	Brak trudności (%)	Nieznaczne trudności (%)	Umiarkowane trudności (%)	Znaczne trudności (%)	Skrajne trudności (%)
Mycie się, pielęgnowanie poszczególnych części ciała	96,2	3,1	0,2	0,4	–
Korzystanie z toalety	97,6	–	2,0	0,4	–
Ubieranie się	95,5	3,3	1,1	–	–
Jedzenie i picie	95,1	3,8	–	1,1	–
Troska o własne zdrowie	87,8	7,8	2,7	1,8	–
Poziom wsparcia obszaru	91,1	7,6	1,2	–	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

W badanej próbie większość ocen świadczy o sprawnym funkcjonowaniu dzieci w obszarze samoobsługi. Najwyższy odsetek braku trudności dotyczył korzystania z toalety (97,6%) oraz mycia i pielęgnowania ciała (96,2%), a pozostałe wskazania mieściły się głównie w zakresie trudności nieznacznych lub umiarkowanych.

Podobnie wysokie wyniki dzieci uzyskały w kategoriach *Ubieranie się* (95,5%) oraz *Jedzenie i picie* (95,1%). W obu tych obszarach trudności o większym nasileniu pojawiały się sporadycznie.

Najbardziej zróżnicowane rezultaty odnotowano w kategorii *Troska o własne zdrowie*, obejmującej ogólne dbanie o zdrowie i samopoczucie. Brak trudności stwierdzono u 87,8% dzieci, natomiast u 7,8% badanych zaobserwowano nieznaczne trudności, u 2,7% – umiarkowane, a u 1,8% – znaczne.

Wskaźnik zbiorczy potwierdza ogólną tendencję – 91,1% dzieci nie wymagało dodatkowego wsparcia w zakresie samoobsługi, natomiast 7,6% potrzebowało

wsparcia nieznacznego, a 1,2% – umiarkowanego. Podsumowując, w obszarze dbania o siebie większość funkcji oceniono jako dobrze opanowane, a trudności – jeśli występowały – dotyczyły najczęściej bardziej złożonych aspektów związanych z ogólną troską o zdrowie.

Poziom wsparcia – obszar Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie

Tabela 55. Poziom wsparcia – obszar Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie

Obszar funkcjonowania	Brak trudności (%)	Nieznaczne trudności (%)	Umiarkowane trudności (%)	Znaczne trudności (%)	Skrajne trudności (%)
Podstawowe i złożone kontakty międzyludzkie	79,5	11,4	6,7	2,4	–
Poziom wsparcia obszaru	79,5	11,4	6,7	2,4	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Z badań wynika, że większość dzieci nie miało trudności w obszarze podstawowych i bardziej złożonych kontaktów międzyludzkich. Brak trudności odnotowano u 79,5% dzieci, natomiast u 11,4% stwierdzono nieznaczne trudności. Umiarkowane trudności zaobserwowano u 6,7% badanych, z kolei znaczne – u 2,4%.

Wskaźnik zbiorczy dokładnie odzwierciedla ten rozkład: większość dzieci nie wymagała dodatkowego wsparcia w zakresie relacji społecznych, natomiast część potrzebowała wsparcia w niewielkim lub umiarkowanym zakresie. Podsumowując, w obszarze kontaktów społecznych zidentyfikowane problemy dotyczyły przede wszystkim nawiązywania i podtrzymywania relacji, choć w badanej grupie pojawiały się one stosunkowo rzadko.

Poziom wsparcia – obszar Życie domowe

Tabela 56. Poziom wsparcia – obszar Życie domowe

Obszar funkcjonowania	Brak trudności (%)	Nieznaczne trudności (%)	Umiarkowane trudności (%)	Znaczne trudności (%)	Skrajne trudności (%)
Dbanie o swoje miejsce, wykonywanie prac domowych	93,5	–	–	5,8	0,7
Poziom wsparcia obszaru	93,5	–	–	5,8	0,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

W badanej próbie większość dzieci funkcjonowała bez trudności w obszarze związanym z dbaniem o swoje miejsce i wykonywaniem podstawowych prac domowych. Brak trudności odnotowano u 93,5% dzieci. Znaczne trudności zaobserwowano u 5,8% badanych, a skrajne – jedynie u 0,7% dzieci.

Ten sam rozkład potwierdza wskaźnik zbiorczy – w obszarze życia domowego zatem zdecydowana większość dzieci nie wymagała dodatkowej pomocy, a potrzeba wsparcia dotyczyła jedynie niewielkiej części grupy. Podsumowując, w zakresie codziennych aktywności domowych trudności obserwowano rzadko, co świadczy o stabilnym funkcjonowaniu dzieci w tym obszarze.

Poziom wsparcia – obszar Edukacja przedszkolna

Tabela 57. Poziom wsparcia – obszar Edukacja przedszkolna

Obszar funkcjonowania	Brak trudności (%)	Nieznaczne trudności (%)	Umiarkowane trudności (%)	Znaczne trudności (%)	Skrajne trudności (%)
Edukacja przedszkolna	96,9	–	2,4	0,2	0,4
Poziom wsparcia obszaru	96,9	–	2,4	0,2	0,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Zdecydowana większość badanych dzieci nie przejawiała trudności w obszarze edukacji przedszkolnej. Brak trudności odnotowano u 96,9% dzieci, a umiarkowane trudności – u 2,4%. Znaczne i skrajne trudności pojawiały się jedynie incydentalnie (zaobserwowano je u odpowiednio 0,2% oraz 0,4% badanych).

Wskaźnik zbiorczy odzwierciedla identyczny rozkład, co oznacza, że większość dzieci nie wymagała dodatkowego wsparcia w zakresie funkcjonowania w środowisku przedszkolnym, a potrzeba pomocy dotyczyła niewielkiego odsetka grupy. Ogólnie rzecz biorąc, w obszarze edukacji przedszkolnej wyniki świadczą o stabilnym poziomie funkcjonowania dzieci – trudności odnotowano u niewielu badanych.

Poziom wsparcia – obszar Życie w społeczności lokalnej

Tabela 58. Poziom wsparcia – obszar Życie w społeczności lokalnej

Obszar funkcjonowania	Brak trudności (%)	Nieznaczne trudności (%)	Umiarkowane trudności (%)	Znaczne trudności (%)	Skrajne trudności (%)
Życie w społeczności lokalnej – rekreacja i organizacja czasu wolnego	99,8	–	–	–	0,2

Obszar funkcjonowania	Brak trudności (%)	Nieznaczne trudności (%)	Umiarkowane trudności (%)	Znaczne trudności (%)	Skrajne trudności (%)
Poziom wsparcia obszaru	99,8	–	–	–	0,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

W tym obszarze niemal wszystkie dzieci z badanej grupy funkcjonują swobodnie – zarówno w zakresie rekreacji, jak i organizacji czasu wolnego. Brak trudności odnotowano u 99,8% dzieci, a skrajne trudności pojawiły się jedynie u 0,2% badanych.

Z badań wynika, że zdecydowana większość dzieci nie wymagała dodatkowej pomocy w obszarze *Życie w społeczności lokalnej*. Wyniki sugerują, że aktywności związane z codziennym funkcjonowaniem w społeczności lokalnej były przez badaną grupę realizowane bez większych problemów.

Profil końcowy – poziom wsparcia

Tabela 59. Profil końcowy – poziom wsparcia

Obszar funkcjonowania	Brak trudności (%)	Nieznaczne trudności (%)	Umiarkowane trudności (%)	Znaczne trudności (%)	Skrajne trudności (%)
Profil końcowy – poziom wsparcia	70,8	29,2	–	–	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.

Według danych z profilu końcowego, który syntetyzuje informacje ze wszystkich wcześniejszych obszarów, ok. 71% dzieci z badanej grupy nie wymaga dodatkowego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Prawie 30% badanych potrzebuje jednak nieznaczonej pomocy. Nie odnotowano przypadków umiarkowanych, znacznych ani skrajnych trudności, co wskazuje, że w ujęciu całościowym poziom funkcjonowania badanych dzieci jest stosunkowo dobry.

Zestawienie wyników ze wszystkich domen przedstawia dość spójny obraz. W większości obszarów – od uczenia się, komunikacji, aktywności ruchowej, dbania o siebie, poprzez kontakty społeczne, po życie domowe i funkcjonowanie w społeczności – zdecydowana większość dzieci nie doświadczała przeciwności, a pojawiające się problemy były zazwyczaj nieznaczące. Umiarkowane i znaczne trudności odnotowywano rzadko – dotyczyły one wybranych kategorii, głównie związanych z radzeniem sobie ze stresem, koncentracją uwagi lub bardziej złożonymi zadaniami. Profil końcowy poziomu wsparcia potwierdza te obserwacje: większość dzieci nie przejawiała większych trudności, a te, które potrzebowały wsparcia, wymagały go zwykle w niewielkim zakresie.

2.7. Podsumowanie badań walidacyjnych

Cel przeprowadzonych analiz stanowiła wstępna ocena przydatności opracowywanego narzędzia, tj. kwestionariusza obserwacji aktywności dziecka kończącego edukację przedszkolną w zakresie przygotowania do szkoły. Badaniem objęto 428 dzieci z rocznika 2018 pochodzących z różnych województw i miejscowości o zróżnicowanej wielkości. Struktura płci była praktycznie zrównoważona (49,8% dziewczynek, 50,2% chłopców), a zróżnicowanie regionalne i zasięg terytorialny (wieś, małe, średnie i duże miasta) sprzyjały ostrożnemu uogólnianiu wyników na populację dzieci w wieku przedszkolnym w Polsce.

W analizach przyjęto, że pozycje wchodzące do ostatecznej wersji narzędzia powinny opisywać umiejętności typowe dla zdecydowanej większości dzieci w danym wieku, a jednocześnie umożliwiać wyodrębnienie grupy dzieci potencjalnie zagrożonych trudnościami. Zastosowano zatem kryterium włączenia oparte na częstości potwierdzeń: pozycja pozostawała w narzędziu, jeśli odsetek odpowiedzi TAK mieścił się w przedziale 85%–100%.

Łącznie przeanalizowano 226 pozycji w dziewięciu następujących obszarach: *Uczenie się i stosowanie wiedzy*, *Ogólne zadania i obowiązki*, *Porozumiewanie się*, *Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna*, *Dbanie o siebie*, *Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie*, *Życie domowe*, *Edukacja przedszkolna*, *Życie w społeczności lokalnej*. Kryterium włączenia spełniło 220 z 226 pozycji, natomiast sześć pozycji zostało wykluczonych.

W największym obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy* zdecydowana większość pozycji osiągnęła bardzo wysokie odsetki potwierdzeń, zwykle przekraczające 90%–95%, co wskazuje, że pozycje te opisują kompetencje dobrze opanowane przez dzieci w końcowej fazie edukacji przedszkolnej. Wyłączono trzy pozycje: dwie z kategorii *Słuchanie* (dotyczące długotrwałego, nieprzerwanego słuchania bez rozpraszania się oraz zaawansowanej analizy głoskowej w wyrazie) oraz jedną z kategorii *Uczenie się pisania* (dotyczącej rysowania wzorów ze słuchu z wykorzystaniem złożonych pojęć orientacji przestrzennej). Pozycje te odnosiły się do relatywnie bardziej zaawansowanych, wymagających umiejętności i uzyskały niższy odsetek potwierdzeń.

W obszarze *Ogólne zadania i obowiązki* większość pozycji dotyczących podejmowania pojedynczych zadań oraz realizowania dziennego rozkładu zajęć i kierowania własnym zachowaniem spełniła kryterium włączenia. Wykluczono natomiast trzy pozycje z kategorii *Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi*, które uzyskały odsetek potwierdzeń poniżej 85%. Dotyczyły one sytuacji stosunkowo trudnych i obciążających emocjonalnie (np. funkcjonowania pod presją czasu, stresu egzaminacyjnego/konkursowego), co sugeruje, że wymagania tych pozycji mogą wykraczać poza typowe doświadczenia dzieci w wieku przedszkolnym.

W pozostałych obszarach – *Porozumiewanie się*, *Aktywność ruchowa, poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna*, *Dbanie o siebie*, *Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie*, *Życie domowe*, *Edukacja przedszkolna* oraz *Życie*

w społeczności lokalnej – wszystkie analizowane pozycje spełniły kryterium włączenia ($\geq 85\%$ odpowiedzi TAK). Oznacza to, że obejmując m.in. umiejętności językowe i komunikacyjne, zdolności lokomocyjne i manualne, samodzielność w czynnościach samoobsługowych, podstawowe i złożone kontakty rówieśnicze i rodzinne, udział w życiu domowym, funkcjonowanie w przedszkolu oraz uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej, dobrze odzwierciedlają typowy zakres funkcjonowania dzieci w końcowej fazie wychowania przedszkolnego.

Dodatkowo zostały przeprowadzone analizy porównań między dziewczynkami a chłopcami na poziomie sumarycznych wyników w dziewięciu obszarach. Wielowymiarowy test (Pillai's Trace = 0,044, $p = 0,024$) wskazał istotny statystycznie, choć niewielki globalny efekt płci. W analizach jednoczynnikowych istotne różnice pojawiły się w obszarach: *Uczenie się i stosowanie wiedzy*, *Ogólne zadania i obowiązki*, *Porozumiewanie się* oraz *Dbanie o siebie*, w których dziewczynki uzyskiwały nieco wyższe wyniki niż chłopcy. Wielkości efektów były jednak małe (cząstkowe η^2 w przedziale 0,013–0,027), co oznacza, że płeć determinuje jedynie niewielką część różnicowania wyników. W pozostałych obszarach (*Aktywność ruchowa*, *poruszanie się, w tym mobilność i aktywność manualna*, *Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie*, *Życie domowe*, *Edukacja przedszkolna*, *Życie w społeczności lokalnej*) różnice między płciami nie osiągnęły istotności statystycznej.

Podsumowując, z przeprowadzonych analiz wynika, że zdecydowana większość pozycji spełnia przyjęte kryteria i dobrze opisuje typowe kompetencje dzieci w końcowej fazie edukacji przedszkolnej. Opracowane narzędzie – w rekomendowanej wersji obejmującej 220 pozycji pogrupowanych w dziewięć obszarów – ma potencjał, aby pełnić funkcję narzędzia przesiewowego, które z jednej strony odzwierciedla szerokie spektrum codziennego funkcjonowania dzieci, a z drugiej umożliwia wyodrębnienie dzieci mogących wymagać dodatkowego wsparcia.

3. SRMD A OCENA GOTOWOŚCI SZKOLNEJ – KORELACJA BADAŃ EMPIRYCZNYCH Z OBSZARAMI I KATEGORIAMI SRMD

Gotowość szkolna to pojęcie wielowymiarowe odnoszące się do stopnia przygotowania dziecka do podjęcia nauki w warunkach szkolnych. Współcześnie odchodzi się od wąskiego rozumienia gotowości szkolnej jako poziomu opanowania określonych umiejętności akademickich (np. czytania, pisania czy liczenia) na rzecz podejścia funkcjonalnego i biopsychospołecznego. W tym ujęciu gotowość szkolna obejmuje zdolność dziecka do aktywnego uczestnictwa w środowisku szkolnym, regulowania własnego zachowania, komunikowania się, nawiązywania relacji społecznych oraz uczenia się w sposób dostosowany do wymagań systemu edukacyjnego. W literaturze przedmiotu gotowość szkolna definiowana jest jako wynik interakcji kompetencji dziecka, wymagań szkoły oraz wsparcia środowiska rodzinnego i edukacyjnego.

Kwestionariusz SRMD dla dzieci kończących edukację przedszkolną bezpośrednio wpisuje się we współczesny paradygmat badania gotowości szkolnej. Należę do tego nie bada gotowości szkolnej w sposób testowy ani selekcyjny, lecz umożliwia ocenę funkcjonalną obszarów rozwoju i aktywności, które zgodnie z wynikami badań naukowych warunkują powodzenie dziecka na początku edukacji szkolnej. SRMD operacjonalizuje ocenę gotowości szkolnej poprzez systematyczną obserwację funkcjonowania dziecka w naturalnych sytuacjach dnia codziennego, obejmując obszary, które odpowiadają kluczowym komponentom gotowości szkolnej.

Aktywności poznawcze i kompetencje edukacyjne – obszar *Uczenie się i stosowanie wiedzy*

Badania nad gotowością szkolną wykazują, że istotne znaczenie mają nie tyle konkretne umiejętności edukacyjne, ile zdolność dziecka do uczenia się, rozwiązywania problemów i elastycznego reagowania na nowe wymagania. Umiejętności takie jak naśladowanie, koncentracja uwagi, wytrwałość w wykonywaniu zadań oraz rozumowanie przyczynowo-skutkowe stanowią podstawę rozwoju kompetencji szkolnych. Z badań nad gotowością szkolną jednoznacznie wynika, że sukces edukacyjny dziecka nie zależy od opanowania wiedzy szkolnej, ale od sprawności procesów poznawczych leżących u podstaw uczenia.

Greg Duncan i in. (2007) przedstawili analizy danych longitudinalnych dotyczących umiejętności dzieci w momencie rozpoczęcia nauki w szkole w odniesieniu do późniejszych ocen i wyników testów z czytania oraz matematyki. Wyniki metaanalizy wskazują, że wczesne umiejętności matematyczne, takie jak np. znajomość liczb, stanowią najsilniejsze predyktory późniejszych sukcesów w uczeniu się. Mniej znaczącymi, ale również spójnymi czynnikami prognostycznymi okazały się wczesne umiejętności językowe, takie jak posiadanie pewnego zasobu słownictwa, znajomość liter, różnicowanie początkowych i końcowych głosek w wyrazach, a także koncentracji uwagi. Co więcej, umiejętności związane z koncentracją uwagi wiążą się, wprawdzie w niewielkim stopniu, ale konsekwentnie z wynikami w nauce. Wnioski z tych badań wskazują, że umiejętności matematyczne oraz umiejętność czytania w momencie rozpoczęcia nauki w szkole są ściśle powiązane z wyższym poziomem osiągnięć edukacyjnych w późniejszych klasach. Szczególnie imponująca jest siła predykcyjna wczesnych umiejętności matematycznych.

Kategorie w obszarze *Uczenie się i stosowanie wiedzy* w Kwestionariuszu SRMD, w tym celowe posługiwanie się zmysłami (wzrokiem, słuchem, dotykiem), skupienie i ukierunkowywanie uwagi, naśladowanie i uczenie się przez działanie z przedmiotami, myślenie, rozwiązywanie problemów, podejmowanie decyzji, przyswajanie pojęć, uczenie się czytania, pisanie i liczenia, odpowiadają opisywanym w badaniach predyktorom gotowości szkolnej, takim jak funkcje wykonawcze, pamięć robocza, uwaga selektywna oraz zdolność do uczenia się intencjonalnego (m.in. Blair, Raver, 2015; Blair, Razza, 2007; Bull, Lee, 2014). SRMD pozwala ocenić nie tylko obecność tych umiejętności, lecz także sposób ich wykorzystywania w sytuacjach zadaniowych.

Samoregulacja i funkcjonowanie zadaniowe – obszar *Ogólne zadania i obowiązki*

Jeden z najsilniejszych predyktorów powodzenia szkolnego stanowi zdolność dziecka do samoregulacji emocjonalnej i behawioralnej. Jest ona wynikiem dynamicznych interakcji między biologicznymi predyspozycjami a doświadczeniami środowiskowymi, w tym jakością opieki rodzicielskiej, poziomem stresu oraz kontekstem społeczno-ekonomicznym. Samoregulacja to zdolność do modulowania uwagi, emocji i zachowania w odpowiedzi na zmieniające się okoliczności oraz cele (Blair, Raver, 2015). Z neurobiologicznego punktu widzenia między samokontrolą a gotowością szkolną występuje silny związek. Dzieci są gotowe do rozpoczęcia nauki w szkole, gdy osiągną etap rozwoju, na którym są w stanie w wystarczającym stopniu radzić sobie z bodźcami, skupiać uwagę i regulować emocje, co z kolei umożliwia im długotrwałe angażowanie się w czynności związane z nauką. Samoregulacja, obejmująca m.in. takie cechy jak skupianie i utrzymywanie uwagi, regulowanie emocji i fizjologicznej reakcji na stres, refleksja nad informacjami i doświadczeniami oraz angażowanie się w trwałe pozytywne relacje społeczne z nauczycielami i rówieśnikami, ma oczywiste znaczenie dla sukcesów w szkole. Dzieci mające wysoki poziom samoregulacji szybciej osiągają gotowość szkolną (Eisenberg, Spinrad, Eggum, 2010).

Wyniki badań przytoczone przez Clancy Blair i C. Cybele Raver (2015) wykazały, że poziom rozwoju funkcji wykonawczych (takich jak kontrola uwagi, hamowanie reakcji, elastyczność poznawcza oraz pamięć robocza) jest jednym z najsilniejszych predyktorów sukcesu szkolnego w klasach I–III. Dzieci, które na starcie edukacji szkolnej wykazują trudności w zakresie samoregulacji i organizacji zachowania, częściej doświadczają problemów adaptacyjnych i edukacyjnych, niezależnie od poziomu zdolności intelektualnych. Jeden z głównych wniosków z tych badań stanowi stwierdzenie, że dla wczesnych sukcesów w szkole funkcje wykonawcze są tak samo ważne jak ogólna inteligencja. Dowodem tej zależności były badania korelacyjne, w których wykazano, że pomiary pamięci roboczej i elastycznego przenoszenia uwagi niezależnie od siebie przewidują wczesne osiągnięcia w matematyce, przewyższając pomiary umiejętności czytania i IQ (Bull, Scerif, 2001). Z innych badań wynika wyraźny związek funkcji wykonawczych z sukcesem w zakresie uczenia się matematyki i czytania (Clark, Pritchard, Woodward, 2010; Espy i in., 2004) oraz to, że kontrola hamowania funkcji wykonawczych u dzieci w wieku przedszkolnym koreluje z wczesnymi umiejętnościami matematycznymi i umiejętnością czytania (Blair, Razza, 2007). Umiejętności związane z funkcjami wykonawczymi mają kluczowe znaczenie dla wyników wielu działań edukacyjnych, w których uczestniczą dzieci w przedszkolu i w pierwszych klasach szkoły podstawowej, ale najwyraźniej jest to widoczne w matematyce i w czytaniu. Rolę funkcji wykonawczych w zadaniach matematycznych podkreślają analizy koncepcyjne i merytoryczne wczesnych zadań matematycznych dla małych dzieci (Blair, Knipe, Gamson, 2008; Bull, Lee, 2014).

Blair i Raver (2015) podkreślili, że rola funkcji wykonawczych w gotowości szkolnej i wczesnych sukcesach edukacyjnych jest również zauważalna w motywacji do nauki i zaangażowaniu w uczenie się. Funkcje wykonawcze są ważne dla zrozumienia złożonych informacji, ale pamięć robocza i kontrola hamowania działają słabiej, gdy złożoność przekazu jest zbyt duża oraz gdy poziom stresu jest zbyt wysoki. Oznacza to, że funkcje wykonawcze w każdym wieku, szczególnie u małych dzieci, u których dopiero się rozwijają, są zależne od odpowiedniego poziomu skomplikowania informacji i wsparcia w regulacji stresu. Gdy informacje są zbyt złożone, a otoczenie zbyt stresujące, funkcje wykonawcze wyłączają się; gdy informacje są zbyt proste, a otoczenie nieciekawe, funkcje wykonawcze nie są wykorzystywane. Autorzy zwracają uwagę na to, że zależność między zdolnościami poznawczymi a złożonością informacji stanowi podstawę koncepcji Lwa Wygotskiego dotyczącej strefy najbliższego rozwoju. Jeśli informacje są przedstawiane w sposób spójny z informacjami nabytymi wcześniej i mieszczą się w zakresie wcześniejszej wiedzy dziecka, wówczas funkcje wykonawcze są wykorzystywane częściej. Jednak wraz ze wzrostem złożoności informacji, a co za tym idzie – trudności, funkcje wykonawcze są rzadziej wykorzystywane, co może prowadzić do dezorientacji i obniżenia motywacji.

Adele Diamond (2013) podkreślała znaczenie pomagania małym dzieciom w rozwijaniu funkcji wykonawczych. Według niej właściwy rozwój tych funkcji we wczesnym okresie życia może mieć wpływ na osiągnięcia, zdrowie i jakość życia w przyszłości. Istotne jest, że funkcje te można trenować i poprawiać w każdym wieku.

Wyniki przytoczonych badań pozostają w bezpośredniej korelacji z obszarem *Ogólne zadania i obowiązki* oraz jego kategoriami:

- podejmowaniem i kończeniem zadań;
- realizowaniem dziennego rozkładu zajęć;
- kierowaniem własnym zachowaniem;
- radzeniem sobie ze stresem i obciążeniami psychicznymi.

Funkcjonalna obserwacja tych zachowań w środowisku przedszkolnym pozwala na wcześniejsze wyodrębnienie dzieci zagrożonych trudnościami szkolnymi.

Wskazane kategorie odpowiadają naukowym koncepcjom dojrzałości szkolnej rozumianej jako zdolność dziecka do funkcjonowania w strukturze szkolnej, podporządkowania się regułom oraz radzenia sobie z frustracją i porażką.

Kompetencje językowe i komunikacyjne – obszar *Porozumiewanie się*

Kompetencje językowe i komunikacyjne są jednym z kluczowych fundamentów gotowości szkolnej, ponieważ warunkują zarówno uczenie się, jak i relacje społeczne. Analizy rozwoju dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym wskazują, że kompetencje językowe pełnią funkcję mediatora pomiędzy zdolnościami poznawczymi a osiągnięciami szkolnymi. Od ucznia rozpoczynającego naukę w I klasie oczekuje się m.in. poprawnego wymawiania wszystkich głosek, opisywania obrazków, wypowiedzi pełnymi i poprawnie zbudowanymi zdaniami oraz gotowości do uczenia się czytania i pisania.

Grażyna Krasowicz-Kupis wskazała silne powiązanie umiejętności czytania i pisania z podstawowymi umiejętnościami językowymi, akcentując, że czytanie i pisanie stanowią:

1. czynność językową (formę komunikacji opartej na języku);
2. czynność metajęzykową opartą na:
 - świadomości pisma, głównie relacji druk – słowo;
 - świadomości relacji głoska – litera;
 - świadomości środków językowych użytych do formowania wypowiedzi i ich kontroli;
3. czynność metapoznawczą, wymagającą świadomej kontroli procesów poznawczych zaangażowanych w czytanie, a dokładniej rozumienie tekstu;
4. czynność pragmatyczną i metapragmatyczną – wymagającą umiejętności celowego posługiwania się tekstami pisаныmi i kontroli ich zastosowań z punktu widzenia celów osobistych i ponadindywidualnych (2006, s. 3–4).

Krasowicz-Kupis (2006, s. 3–4) podkreśliła, że opanowanie systemu językowego ma fundamentalne znaczenie dla czytania i pisania. Za kluczowe dla nauki czytania uznała podstawowe fonologiczne umiejętności językowe: słuch fonematyczny, analizę i syntezę sylabową, rozpoznawanie rymów, dostrzeganie podobieństw między słowami, analizę i syntezę głoskową. Dla nauki pisania kluczowe są z kolei funkcje morfologiczno-składniowe, m.in. budowa i odmiana wyrazów oraz budowa i stosowanie zdań. Niebagatelne znaczenie mają również

umiejętności semantyczne, powiązane z aspektem leksykalnym, oraz umiejętności pragmatyczne.

Z uwagi na znaczenie opanowania systemu językowego opóźnienia i nieprawidłowości w rozwoju mowy i języka mogą prowadzić do problemów w zakresie czytania i pisania, a szerzej – do trudności w rozwoju poznawczym. Stanowią również wyzwanie w sferze społeczno-emocjonalnej, mogą bowiem utrudniać kontakt z otoczeniem, co z kolei może być przyczyną opóźnień w rozwoju słowno-pojęciowym. Poza tym, jak wskazała Beata Wołoskiuk (2016), takie nieprawidłowości mogą także powodować problemy w kontaktach z rówieśnikami. Dzieci z problemami z werbalnym porozumiewaniem się często czują się wykluczone ze środowiska rówieśniczego. Nie do przecenienia jest tu rola logopedy w placówce przedszkolnej. Stymulowanie rozwoju mowy poprzez zajęcia grupowe i indywidualne stanowi szczególnie ważną kwestię w ostatnim roku edukacji w przedszkolu. Kluczowy jest również kontakt logopedy z nauczycielami i rodzicami. Współpraca w triadzie rodzice – dziecko – specjaliści zwiększa szansę na udane początki w szkole i zdobywanie w niej pozytywnych doświadczeń (Woźniak, Lipiec, Mężyk, 2018).

Dzieci z opóźnieniami w rozwoju mowy lub trudnościami w komunikacji funkcjonalnej częściej doświadczają problemów w nauce czytania, pisania oraz w relacjach społecznych. Fakt ten znajduje odzwierciedlenie w Kwestionariuszu SRMD w obszarze *Porozumiewanie się*, który obejmuje zarówno rozumienie komunikatów, jak i aktywne uczestnictwo w dialogu społecznym. Empiryczne dane potwierdzają zasadność oceny komunikacji w sposób funkcjonalny, a nie wyłącznie strukturalny (np. poprawności artykulacyjnej).

Kwestionariusz SRMD obejmuje w tym zakresie:

- rozumienie komunikatów werbalnych i niewerbalnych;
- mówienie i budowanie wypowiedzi;
- rozmowę i dialog społeczny;
- tworzenie komunikatów niewerbalnych.

Taki zakres oceny jest zgodny z wynikami badań, które wskazują, że trudności komunikacyjne na początku szkoły często leżą u podłoża problemów edukacyjnych i adaptacyjnych nawet przy prawidłowym poziomie zdolności poznawczych.

Funkcjonowanie emocjonalno-społeczne – obszar *Wzajemne kontakty i relacje społeczne*

Gotowość szkolna obejmuje zdolność dziecka do funkcjonowania w grupie rówieśniczej, współpracy oraz regulowania emocji. Z badań z zakresu psychologii rozwojowej i pedagogiki wynika, że kompetencje społeczno-emocjonalne, takie jak zdolność do współpracy, regulowania emocji, rozwiązywania konfliktów i budowania relacji, mają istotny wpływ na adaptację szkolną dziecka. Trudności w tym obszarze często poprzedzają problemy edukacyjne lub z nimi współwystępują, prowadząc do wtórnych trudności motywacyjnych i obniżonej samooceny ucznia.

Paulo A. Graziano i in. (2007) na próbie 325 pięcioletnich dzieci przeprowadziła badania nad rolą umiejętności regulacji emocji u dzieci w wieku przedszkolnym

w osiągnięciu sukcesów w nauce. Badania te zostały powtórzone, kiedy badane dzieci rozpoczęły naukę w szkole. Badacze postawili hipotezę, że dzieci wykazujące wyższy poziom regulacji emocji będą odnosiły większe sukcesy edukacyjne w klasie i testach standaryzowanych. Ponadto badanie miało na celu określenie i porównanie mechanizmów, za pomocą których regulacja emocji wiąże się z sukcesami edukacyjnymi. Przyjęto, że mechanizmami wyjaśniającymi związek między regulacją emocji a sukcesami edukacyjnymi mogą być problemy z zachowaniem dzieci (czynnik indywidualny) oraz jakość relacji uczeń – nauczyciel (czynnik relacyjny). W badaniach wykorzystano wypełnione przez rodziców kwestionariusze regulacji emocji oraz oceny zachowań dzieci oraz wypełnione przez nauczycieli skale osiągnięć edukacyjnych i skale relacji uczeń – nauczyciel. Zastosowano również test osiągnięć edukacyjnych (Wechsler Individual Achievement Test) oraz skalę inteligencji Wechslera.

Wyniki wykazały, że regulacja emocji jest pozytywnie skorelowana z opiniami nauczycieli na temat sukcesów dzieci w nauce oraz wynikami testów z zakresu czytania, pisanie i umiejętności matematycznych we wczesnym wieku. Dzieci z lepszymi umiejętnościami regulacji emocji miały mniej problemów z zachowaniem i lepsze relacje z nauczycielami, natomiast dzieci z poważniejszymi trudnościami w zachowaniu osiągały gorsze wyniki w nauce zarówno w klasie, jak i w standaryzowanych testach umiejętności matematycznych oraz wczesnego czytania i pisanie. Dzieci, które miały bardziej satysfakcjonujące relacje z nauczycielami, uzyskiwały lepsze wyniki w nauce nie tylko w klasie, ale także w standaryzowanych testach matematycznych i testach wczesnego czytania i pisanie. Co ciekawe, ani relacja uczeń – nauczyciel, ani problemy z zachowaniem nie pośredniczyły między regulacją emocji a standaryzowanymi miarami osiągnięć w matematyce i wczesnym rozwoju umiejętności czytania i pisanie. Regulacja emocji zapewniła jednoznacznie wariację w kierunku przewidywania wyników w matematyce i wczesnym rozwoju umiejętności czytania i pisanie, po uwzględnieniu IQ dzieci, problemów z zachowaniem i relacji uczeń – nauczyciel. Umiejętność regulacji emocji ułatwia dzieciom rozwój pozytywnych kontaktów z nauczycielem oraz przetwarzanie poznawcze i samodzielne uczenie się, które są ważne dla motywacji i sukcesu w nauce.

Clancy Blair (2002) sugerował, że nieefektywna regulacja emocji fizjologicznie hamuje u dziecka wykorzystywanie niektórych procesów poznawczych (np. pamięci roboczej, uwagi i planowania) w klasie. Jedną z konsekwencji zaburzenia procesów poznawczych stanowi niezdolność do skupienia się na nowych informacjach przekazywanych przez nauczyciela i niemożność ich zapamiętania. Ponadto jakość relacji dzieci z nauczycielami coraz częściej uznaje się za istotny czynnik wpływający na wczesną adaptację szkolną. Wysokiej jakości relacja uczeń – nauczyciel (przejawiająca się np. pochwałami, zachętami, wskazówkami od nauczyciela i stosowaniem przez niego dyscypliny) wspiera dziecko w nowym, trudnym środowisku edukacyjnym, do którego musi się przystosować.

Obszar *Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie* w SRMD odpowiada opisanym ustaleniom empirycznym, umożliwiając ocenę zachowań dziecka w realnych interakcjach rówieśniczych i relacjach dorosły – dziecko, co zwiększa trafność predykcyjną wyników.

Kwestionariusz SRMD operacjonalizuje ten obszar poprzez ocenę:

- inicjowania i podtrzymywania relacji;
- rozpoznawania i nazywania emocji;
- respektowania norm społecznych;
- współdziałania w grupie.

Kategorie te są spójne z naukowymi modelami gotowości szkolnej, które podkreślają znaczenie kompetencji społecznych jako warunku adaptacji szkolnej dziecka i jego dobrostanu.

Sprawność ruchowa i samoobsługa – obszary *Aktywność ruchowa* oraz *Dbanie o siebie*

Choć sprawność ruchowa i samoobsługowa bywa w badaniach uznawana za czynnik drugorzędny, analizy empiryczne wskazują jej istotny związek z funkcjonowaniem szkolnym. W badaniach Davida Grissera i in. (2010) umiejętności z zakresu motoryki małej okazały się silnym predyktorem późniejszych osiągnięć szkolnych. Badacze wykazali m.in., że koncentracja uwagi, rozwinięta motoryka mała i wiedza ogólna znacznie silniej wiążą się z późniejszymi wynikami w matematyce, czytaniu i naukach przyrodniczych niż wyniki z matematyki i czytania na wczesnym etapie nauki.

Z kolei Elna de Waal (2019) opisała, że podstawowe umiejętności motoryczne u pięcio- i sześciolletnich dzieci, szczególnie równowaga dynamiczna i statyczna, istotnie korelują z wynikami w nauce. Autorka podkreśliła, że dzieci w fazie podstawowego rozwoju ruchowego powinny mieć możliwość uczestniczenia w zajęciach obejmujących ćwiczenia równowagi, stymulację układu przedsionkowego, integrację dwustronną i orientację przestrzenną. Z kolei analizy dotyczące funkcji wykonawczych i umiejętności motorycznych przeprowadzone przez Megan M. McClelland i Claire E. Cameron (2019) wskazują szczególną rolę integracji wzrokowo-ruchowej na wczesnych etapach uczenia się i jej powiązanie z wynikami w testach umiejętności czytania i pisanie oraz umiejętności matematycznych.

Należy zatem przyjąć, że poziom rozwoju motorycznego i samoobsługi wpływa na funkcjonowanie dziecka w szkole w sposób pośredni, ale istotny. Trudności w zakresie małej motoryki, koordynacji czy samodzielności mogą mieć wpływ na tempo pracy, poziom frustracji oraz zaangażowanie dziecka w aktywności szkolne. Ujęcie tych aspektów w obszarach *Aktywność ruchowa* oraz *Dbanie o siebie* w SRMD wpisuje się w holistyczne podejście do gotowości szkolnej, uwzględniające zarówno wymagania edukacyjne, jak i organizacyjne środowiska szkolnego.

Kwestionariusz SRMD uwzględnia:

- koordynację ruchową;
- sprawność manualną i grafomotoryczną;
- samodzielność w czynnościach dnia codziennego.

Kategorie te korelują z gotowością dziecka do wykonywania czynności szkolnych, takich jak pisanie, organizacja pracy czy samodzielne funkcjonowanie w środowisku klasy.

4. SRMD JAKO NARZĘDZIE FUNKCJONALNEJ OCENY GOTOWOŚCI SZKOLNEJ

Przegląd badań empirycznych potwierdza zasadność funkcjonalnego, wielowymiarowego podejścia do oceny gotowości szkolnej, które prezentuje Kwestionariusz SRMD. Dokładne zestawienie zostało przedstawione w tabeli 60.

Tabela 60. Korelacja badań empirycznych z obszarami i kategoriami SRMD

Kluczowy obszar badań empirycznych i analiz	Główne wnioski z badań	Odpowiedni obszar SRMD	Przykładowe kategorie SRMD
Funkcje wykonawcze i samoregulacja (Bull, Scerif, 2001; Espy i in., 2004; Blair, Razza, 2007; Blair i in., 2008; Clark i in., 2010; Eisenberg i in., 2010; Diamond, 2013; Bull, Lee, 2014; Blair, Raver, 2015)	Samoregulacja i kontrola zachowania silnie przewidują sukces szkolny	Ogólne zadania i obowiązki	Podjęmowanie i kończenie zadań; kierowanie zachowaniem; radzenie sobie ze stresem
Uwaga i gotowość do uczenia się (Blair, Razza, 2007; Duncan i in., 2007; Bull, Lee, 2014; Blair, Raver, 2015)	Uwaga i elastyczność poznawcza ważniejsze niż wiedza szkolna	Uczenie się i stosowanie wiedzy	Koncentracja uwagi; naśladowanie; rozwiązywanie problemów
Kompetencje językowe (McClelland i in., 2007; Krasowicz-Kupis, 2006; Wołosiuk, 2016; Woźniak i in., 2018)	Język jako mediator uczenia się i relacji społecznych	Porozumiewanie się	Rozumienie komunikatów; mówienie; dialog społeczny
Kompetencje społeczno-emocjonalne (Graziano i in., 2007; Blair, 2002)	Regulacja emocji wpływa na adaptację szkolną i motywację	Wzajemne kontakty i relacje społeczne	Inicjowanie relacji; współdziałanie; przestrzeganie norm

Kluczowy obszar badań empirycznych i analiz	Główne wnioski z badań	Odpowiedni obszar SRMD	Przykładowe kategorie SRMD
Adaptacja do środowiska szkolnego (Rimm-Kaufman, Pianta, 2000)	Znaczenie kontekstu i ciągłości środowisk	Życie szkolne i społeczne	Funkcjonowanie w grupie; uczestnictwo w aktywnościach
Sprawność motoryczna i samoobsługa (WHO, 2007; Grissmer i in., 2010; de Waal, 2019; McClelland, Cameron, 2019)	Motoryka i samodzielność wspierają uczestnictwo szkolne	Aktywność ruchowa; dbanie o siebie	Koordynacja; manipulacja; samoobsługa

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy literatury oraz Kwestionariusza SRMD.

Zestawienie wyników badań empirycznych z obszarami i kategoriami Kwestionariusza SRMD potwierdza jego dużą zgodność z aktualnym stanem wiedzy na temat gotowości szkolnej. Obszary i kategorie narzędzia odpowiadają kluczowym predyktorom powodzenia szkolnego identyfikowanym w badaniach longitudinalnych i rozwojowych, operacjonalizując je w postaci obserwowalnych zachowań funkcjonalnych dziecka. SRMD jest tym samym narzędziem spójnym z aktualnym stanem wiedzy, które umożliwi wczesne, rzetelne i użyteczne rozpoznanie potrzeb rozwojowych dzieci kończących edukację przedszkolną. W związku z tym narzędzie to stanowi rzetelną podstawę do oceny gotowości szkolnej rozumianej jako zdolność dziecka do aktywnego, samodzielnego i adaptacyjnego uczestnictwa w środowisku szkolnym. Korelacja struktury i treści Kwestionariusza SRMD z naukowymi podstawami badania gotowości szkolnej wskazuje, że narzędzie to w pełni odpowiada współczesnemu, wielowymiarowemu rozumieniu gotowości do szkoły. SRMD umożliwia odejście od redukcyjnego myślenia o gotowości szkolnej na rzecz podejścia rozwojowego, funkcjonalnego i wspierającego, co czyni kwestionariusz szczególnie wartościowym w procesie transycji dziecka z przedszkola do szkoły.

W świetle tych zależności SRMD można uznać za narzędzie oceny funkcjonalnej aktywności i uczestnictwa potwierdzające gotowość szkolną, które:

- obejmuje kluczowe komponenty gotowości szkolnej opisane w literaturze;
- pozwala na ocenę dziecka w naturalnych warunkach, a nie w sytuacji testowej;
- umożliwia identyfikację zarówno zasobów, jak i obszarów wymagających wsparcia;
- sprzyja planowaniu indywidualnego wsparcia zamiast selekcji dzieci.

SRMD nie zastępuje tradycyjnych narzędzi diagnostycznych, lecz stanowi ich funkcjonalne uzupełnienie, wpisując się w model wczesnego reagowania i ciągłości wsparcia edukacyjnego.

5. ROLA NAUCZYCIELA KLASY I–III W TRANZYJCJI DZIECKA Z PRZEDSZKOŁA DO SZKOŁY NA PODSTAWIE DANYCH Z SRMD

Nauczyciel klasy I szkoły podstawowej odgrywa kluczową rolę w procesie adaptacji dziecka do nowego etapu edukacyjnego. Jest pierwszą osobą w środowisku szkolnym, która na co dzień obserwuje funkcjonowanie ucznia w warunkach zorganizowanego nauczania, a jednocześnie odpowiada za tworzenie bezpiecznego, sprzyjającego rozwojowi środowiska edukacyjnego. Wykorzystanie danych pochodzących z Kwestionariusza SRMD znacząco wzmacnia tę rolę, umożliwiając nauczycielowi świadome i celowe planowanie działań już od pierwszych tygodni nauki w szkole.

Profil funkcjonalny dziecka opracowany na zakończenie edukacji przedszkolnej dostarcza nauczycielowi klasy I uporządkowanych informacji o sposobie funkcjonowania dziecka w najważniejszych obszarach aktywności i uczestnictwa. Dzięki temu nauczyciel nie rozpoczyna pracy z dzieckiem wyłącznie na podstawie bieżących obserwacji czy intuicyjnych ocen, lecz ma punkt odniesienia do wcześniejszych doświadczeń rozwojowych ucznia. Pozwala to na lepsze zrozumienie zachowań dziecka, jego reakcji na nowe wymagania oraz tempa adaptacji do środowiska szkolnego.

W praktyce dydaktycznej dane z SRMD wspierają nauczyciela klasy I przede wszystkim w zakresie organizacji pracy w klasie. Informacje dotyczące koncentracji uwagi, samoregulacji, funkcjonowania emocjonalno-społecznego czy sprawności motorycznej umożliwiają dostosowanie metod nauczania, tempa pracy oraz form aktywności do możliwości uczniów. Nauczyciel może świadomie modyfikować strukturę zajęć, dobierać strategie pracy indywidualnej i grupowej oraz tworzyć warunki sprzyjające aktywnemu uczestnictwu dziecka w procesie uczenia się.

Istotnym aspektem roli nauczyciela klasy I jest także wczesne rozpoznawanie trudności szkolnych. Dane z SRMD pozwalają odróżnić komplikacje adaptacyjne wynikające ze zmiany środowiska od trudności o charakterze rozwojowym, obecnych już na etapie przedszkolnym. Dzięki temu nauczyciel może szybciej reagować na sygnały świadczące o potrzebie wsparcia, inicjować konsultacje ze specjalistami oraz współuczestniczyć w planowaniu działań pomocowych, zanim trudności się utrwalą i negatywnie wpłyną na motywację dziecka do nauki.

Ważną rolę nauczyciela klasy I jest również współpraca z rodzicami. Profil funkcjonalny dziecka oparty na SRMD stanowi obiektywną podstawę do rozmów z rodzicami na temat funkcjonowania dziecka w szkole. Odwoływanie się

do konkretnych obszarów aktywności i obserwowalnych zachowań sprzyja partnerskiemu dialogowi, ogranicza napięcia oraz pozwala wspólnie ustalać priorytety wsparcia dziecka w domu i w szkole.

W kontekście ciągłości oceny funkcjonalnej nauczyciel klasy I pełni także istotną funkcję w przejściu od danych z SRMD do dalszego monitorowania rozwoju ucznia z wykorzystaniem Kwestionariusza Szkolnej Oceny Funkcjonalnej (KSZOF). Porównanie profilu funkcjonalnego z przedszkola z obserwacjami szkolnymi umożliwi analizę zmian w funkcjonowaniu dziecka, ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz planowanie dalszego wsparcia na kolejnych etapach edukacji wczesnoszkolnej.

Podsumowując, wykorzystanie danych z SRMD wzmacnia profesjonalną rolę nauczyciela klasy I jako osoby nie tylko realizującej program nauczania, lecz także świadomie wspierającej rozwój dziecka w procesie adaptacji szkolnej. Dostęp do rzetelnych informacji o wcześniejszym funkcjonowaniu dziecka pomaga w podejmowaniu trafnych decyzji edukacyjnych, budowaniu spójności oddziaływań oraz tworzeniu warunków sprzyjających sukcesowi szkolnemu i dobrostanowi ucznia. Wykorzystanie Kwestionariusza SRMD dla dzieci kończących edukację przedszkolną w połączeniu z KSZOF w klasach I–III stanowi wartościowe rozwiązanie wspierające płynne przejście dziecka do szkoły. Model ten umożliwia zachowanie ciągłości oddziaływań edukacyjnych i terapeutycznych, zwiększa trafność podejmowanych decyzji oraz sprzyja wczesnemu reagowaniu na potrzeby rozwojowe ucznia, co w dłuższej perspektywie przekłada się na jego sukces edukacyjny i dobrostan psychospołeczny.

PODSUMOWANIE

Zastosowanie Kwestionariusza SRMD dla dzieci kończących edukację przedszkolną wpisuje się w aktualne założenia wczesnego wspomaganie rozwoju, które podkreślają znaczenie funkcjonalnej, środowiskowej i wielowymiarowej oceny dziecka. Narzędzie to wykracza poza tradycyjne, punktowe ujęcie gotowości szkolnej, oferując całościowy obraz funkcjonowania dziecka w obszarach kluczowych dla adaptacji szkolnej i społecznej.

Analiza struktury SRMD wskazuje, że szczególną wartość narzędzia stanowi oparcie go na obserwacji aktywności dziecka w naturalnych sytuacjach dnia codziennego. Pozwala to przede wszystkim na rejestrowanie rzeczywistych zachowań dziecka, a nie jedynie jego reakcji w warunkach zadaniowych czy testowych. Takie podejście zwiększa trafność funkcjonalną wyników oraz ich użyteczność w planowaniu dalszych działań edukacyjnych i wspierających.

Wyniki uzyskiwane za pomocą SRMD umożliwiają identyfikację nie tylko deficytów, ale także mocnych stron dziecka, które mogą stanowić zasób w procesie adaptacji szkolnej. Jest to szczególnie istotne w pracy z dziećmi z grupy podwyższonego ryzyka trudności szkolnych, ponieważ koncentracja wyłącznie na brakach może prowadzić do obniżenia motywacji i poczucia własnej skuteczności dziecka.

Na uwagę zasługuje również to, że struktura SRMD umożliwia analizę spójności rozwoju dziecka pomiędzy poszczególnymi obszarami funkcjonowania. Niejednokrotnie trudności szkolne ujawniają się bowiem nie jako izolowane deficyty poznawcze, lecz jako efekt współwystępowania problemów w zakresie samoregulacji, komunikacji, kompetencji społecznych lub motorycznych. SRMD pozwala na uchwycenie tych zależności i uniknięcie fragmentarycznego podejścia do oceny dziecka.

W kontekście przejścia z edukacji przedszkolnej do szkolnej Kwestionariusz SRMD może pełnić funkcję narzędzia pomostowego wspierającego ciągłość oddziaływań edukacyjnych i specjalistycznych. Dane uzyskane w przedszkolu mogą stanowić punkt odniesienia dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej oraz specjalistów, umożliwiając bardziej świadome planowanie pracy z dzieckiem na początku edukacji szkolnej.

Z perspektywy praktyki edukacyjnej i specjalistycznej Kwestionariusz SRMD dla dzieci kończących edukację przedszkolną znajduje szerokie zastosowanie.

Narzędzie to może być wykorzystywane jako element systematycznego monitorowania rozwoju dziecka w ostatnim roku wychowania przedszkolnego. Regularna obserwacja umożliwi wczesne wychwycenie trudności, które mogą negatywnie wpłynąć na adaptację szkolną, oraz zaplanowanie adekwatnych działań jeszcze przed rozpoczęciem nauki w szkole.

Kwestionariusz SRMD może wspierać pracę zespołów interdyscyplinarnych, stanowiąc wspólny język opisu funkcjonowania dziecka dla nauczycieli, pedagogów, psychologów, terapeutów i rodziców. Ujednolicona struktura obszarów i kategorii sprzyja spójności działań oraz ogranicza ryzyko rozbieżnych interpretacji potrzeb dziecka.

Istotną implikacją praktyczną jest również możliwość wykorzystania wyników z Kwestionariusza SRMD w procesie przekazywania informacji pomiędzy przedszkolem a szkołą. Profil funkcjonalny dziecka może stanowić cenne źródło wiedzy dla nauczyciela klasy I, a także wspierać organizację środowiska edukacyjnego i dostosowanie wymagań do indywidualnych możliwości dziecka na początku edukacji szkolnej.

Wreszcie zastosowanie SRMD sprzyja budowaniu kultury refleksyjnej praktyki wśród nauczycieli i specjalistów. Narzędzie to nie tylko dostarcza danych o dziecku, lecz także skłania do systematycznej analizy własnych działań edukacyjnych i wychowawczych oraz ich wpływu na funkcjonowanie dziecka.

BIBLIOGRAFIA

- Blair, C. (2002). School Readiness: Integrating Cognition and Emotion in a Neurobiological Conceptualization of Children's Functioning at School Entry. *American Psychologist*, 57(2), 111–127. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0003-066X.57.2.111>
- Blair, C., Knipe, K., Gamson, D. (2008). Is There a Role for Executive Functions in the Development of Mathematics Ability? *Mind, Brain, and Education*, 2(2), 80–89. <https://doi.org/10.1111/j.1751-228X.2008.00036.x>
- Blair, C., Raver, C. (2015). School Readiness and Self-Regulation: A Developmental Psychobiological Approach. *Annual Review of Psychology*, 66, 711–731. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010814-015221>
- Blair, C., Razza, R.P. (2007). Relating Effortful Control, Executive Function, and False-Belief Understanding to Emerging Math and Literacy Ability in Kindergarten. *Child Development*, 78(2), 647–663. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2007.01019.x>
- Bronfenbrenner, U., Morris, P.A. (2006). The Bioecological Model of Human Development. W: R.M. Lerner (red.), *Handbook of Child Psychology* (wyd. 6, t. 1, s. 793–828). Hoboken: John Wiley & Sons.
- Brzezińska, A.I., Czub, M. (2015). Dziecko w systemie edukacji. Podejście systemowo-transakcyjne. *Kultura i Edukacja*, 1(107), 11–33. <https://doi.org/10.15804/kie.2015.01.01>
- Bull, R., Lee, K. (2014). Executive Functioning and Mathematics Achievement. *Child Development Perspectives*, 8(1), 36–41. <https://doi.org/10.1111/cdep.12059>
- Bull, R., Scerif, G. (2001). Executive Functioning as a Predictor of Children's Mathematics Ability: Inhibition, Switching, and Working Memory. *Developmental Neuropsychology*, 19(3), 273–293. https://doi.org/10.1207/S15326942DN1903_3
- Clark, C.A., Pritchard, V.E., Woodward, L.J. (2010). Preschool Executive Functioning Abilities Predict Early Mathematics Achievement. *Developmental Psychology*, 46(5), 1176–1191. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0019672>
- Diamond, A. (2013). Executive Functions. *Annual Review of Psychology*, 64, 135–168. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-113011-143750>
- Duncan, G.J., Dowsett, Ch.J., Claessens, A., Magnuson, K., Huston, A.C., Klebanov, P., ..., Pagani, L.S. (2007). School Readiness and Later Achievement. *Developmental Psychology*, 43(6), 1428–1446. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.43.6.1428>
- Eisenberg, N., Spinrad, T.L., Eggum, N.D. (2010). Emotion-Related Self-Regulation and Its Relation to Children's Maladjustment. *Annual Review of Clinical Psychology*, 6(1), 495–525. <https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.121208.131208>

- Espy, K.A., McDiarmid, M.M., Cwik, M.F., Stalets, M.M., Hamby, A., Senn, T.E. (2004). The Contribution of Executive Functions to Emergent Mathematic Skills in Preschool Children. *Developmental Neuropsychology*, 26(1), 465–486. https://doi.org/10.1207/s15326942dn2601_6
- Gajdzica, Z., Widawska, E., Byra, S., Domagała-Zyśk, E., Jachimczak, B., Piotrowicz, R., Neroj, E. (2025). *Ocena funkcjonalna dziecka w okresie wczesnego i średniego dzieciństwa – skrining rozwoju małego dziecka (SRMD) – założenia, pomiar, zastosowanie*. Katowice: Wydawnictwo AT.
- Graziano, P.A., Reavis, R.D., Keane, S.P., Calkins, S.D. (2007). The Role of Emotion Regulation in Children’s Early Academic Success. *Journal of School Psychology*, 45(1), 3–19. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2006.09.002>
- Grissmer, D., Grimm, K.J., Aiyer, S.M., Murrah, W.M., Steele, J.S. (2010). Fine Motor Skills and Early Comprehension of the World: Two New School Readiness Indicators. *Developmental Psychology*, 46(5), 1008–1017. <https://doi.org/10.1037/a0020104>
- High, P. (2008). School Readiness. *Pediatrics*, 121(4), e1008–e1015. <https://doi.org/10.1542/peds.2008-0079>
- Krasowicz-Kupis, G. (2006). *Rozwój i ocena umiejętności czytania dzieci sześciolatek. Doradca nauczyciela sześciolatek. Materiały metodyczne dla nauczycieli opracowane w wyniku projektu „Badanie gotowości szkolnej sześciolatek” zrealizowanego w Centrum Metodycznym Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej (z. 5)*. Warszawa: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej.
- McClelland, M.M., Cameron, C.E. (2019). Developing Together: The Role of Executive Function and Motor Skills in Children’s Early Academic Lives. *Early Childhood Research Quarterly*, 46, 142–151. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2018.03.014>
- McClelland, M.M., Cameron, C.E., Connor, C.M., Farris, C.L., Jewkes, A.M., Morrison, F.J. (2007). Links between Behavioral Regulation and Preschoolers’ Literacy, Vocabulary, and Math Skills. *Developmental Psychology*, 43(4), 947–959. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.43.4.947>
- Michalak, R. (2022). Gotowość szkolna w perspektywie wczesnodziecięcych doświadczeń. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 3(265), 71–91. <https://doi.org/10.31338/2657-6007.kp.2022-3.4>
- Rimm-Kaufman, S.E., Pianta, R.C. (2000). An Ecological Perspective on the Transition to Kindergarten. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 21(5), 491–511. [https://doi.org/10.1016/S0193-3973\(00\)00051-4](https://doi.org/10.1016/S0193-3973(00)00051-4)
- Stefańska-Klar, R. (2005). Późne dzieciństwo. Młodszy wiek szkolny. W: B. Harwas-Napierała, J. Trempała (red.), *Psychologia rozwoju człowieka. Charakterystyka okresów życia człowieka* (s. 130–162). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Szuman, S. (1962). O dojrzałości szkolnej dzieci siedmioletnich. *Nowa Szkoła*, 6, 16–24.
- UNESCO. (2016). *Early Childhood Care and Education*. UNESCO Publishing.
- de Waal, E. (2019). Fundamental Movement Skills and Academic Performance of 5- to 6-year-Old Preschoolers. *Early Childhood Education Journal*, 47(6), 1–10. <https://doi.org/10.1007/s10643-019-00936-6>
- Wiliński, P. (2005). Wiek szkolny. Jak rozpoznać ryzyko i jak pomagać? W: A.I. Brzezińska (red.), *Psychologiczne portrety człowieka* (s. 303–343). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

- Wołoszuk, B. (2016). Zaburzenia mowy a gotowość podjęcia nauki szkolnej. *Studia Edukacyjne*, 41, 273–287. <https://doi.org/10.14746/se.2016.41.17>
- World Health Organization. (2007). *International Classification of Functioning, Disability and Health: Children & Youth Version (ICF-CY)*. WHO Press.
- Woźniak, A., Lipiec, D., Mężyk, A. (2018). Profilaktyka logopedyczna w wychowaniu przedszkolnym w kontekście gotowości szkolnej. W: S. Śniatkowski, D. Emiluta-Roza, K.I. Bieńkowska (red.), *Norma i zaburzenia komunikacji językowej w kontekście edukacyjnym* (s. 205–215). Warszawa: Wydawnictwo APS.

SKRINING ROZWOJU MAŁEGO DZIECKA (SRMD)

Kwestionariusz obserwacji aktywności i uczestnictwa dziecka kończącego edukację przedszkolną w zakresie przygotowania do szkoły

(R. Piotrowicz, M. Walkiewicz-Krutak, K. Wereszka, 2025)

Instrukcja

Skrining Rozwoju Małego Dziecka (SRMD) to zestaw 10 kwestionariuszy służących do monitorowania rozwoju dziecka w okresie wczesnego dzieciństwa (od 6 do 36 miesięcy) oraz średniego dzieciństwa (od 3 do 6 lat). SRMD stanowi opis funkcjonowania dziecka w obszarach rozwoju zdefiniowanych w Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF).

Kwestionariusz obserwacji aktywności i uczestnictwa dla dzieci kończących edukację przedszkolną stanowi ostatni zamykający pakiet kwestionariuszy SRMD. Kwestionariusz jest zestawieniem kluczowych kompetencji rozwojowych dla procesu uczenia się na etapie szkolnym. Ukierunkowany jest na ocenę głównych kompetencji warunkujących gotowość dziecka do podjęcia nauki w szkole. Jest to strategiczne działanie o charakterze przesiewowym, którego celem jest całościowa ocena funkcjonowania dziecka w odniesieniu do wymagań rozwojowych i edukacyjnych, charakterystycznych dla kolejnego etapu kształcenia: na poziomie klas I–III szkoły podstawowej. Działania te mają na celu wsparcie dziecka w okresie przejścia z edukacji przedszkolnej do edukacji szkolnej. Informacja o dziecku dotycząca jego potencjału i uzdolnień, warunków dostosowania procesu edukacyjnego do jego indywidualnych potrzeb i predyspozycji stanowi wstępny etap planowania działań wspierających rozwój dziecka realizowany przez nauczyciela i zespół szkolny w momencie rozpoczęcia edukacji w szkole, m.in. w celu ograniczenia ryzyka niepowodzeń szkolnych.

Kwestionariusz przypisany jest do wieku metrykalnego dziecka 6–7 lat i więcej, do momentu zakończenia edukacji na poziomie przedszkolnym.

W każdym kwestionariuszu sprecyzowano obszary rozwoju, które są skorelowane z obszarami aktywności w Kwestionariuszu Szkolnej Oceny Funkcjonalnej na etapie klas I–III w szkole podstawowej. W każdym obszarze rozwoju wyodrębniono zdefiniowane kategorie aktywności i uczestnictwa zgodnie z klasyfikacją ICF. Określonej kategorii aktywności przypisane są zachowania dziecięce, które zostały zweryfikowane i których zgodność została określona w badaniu walidacyjnym. Wskazane zachowania dziecięce podlegają obserwacji funkcjonalnej i ocenie dychotomicznej: TAK – występuje; NIE – nie występuje. Zachowaniu ocenionemu na TAK nadaje się 1 pkt, natomiast ocenionemu na NIE – 0 pkt.

Jak poprawnie wykonać SRMD – kwestionariusze obserwacji aktywności i uczestnictwa dziecka kończącego edukację przedszkolną

- 1) Zapoznaj się z całym kwestionariuszem i zakresem aktywności do obserwacji. Kwestionariusz jest ostatnim w pakiecie SRMD arkuszem podsumowującym edukację przedszkolną dziecka. Stanowi wynik wcześniejszych obserwacji dziecka przy użyciu Kwestionariusza SRMD dla dziecka w wieku 6 lat lub innych narzędzi wykorzystywanych w bieżącej pracy nauczyciela wychowania przedszkolnego. Zalecane jest przeprowadzenie ukierunkowanej obserwacji w trakcie całego roku szkolnego oraz dokonanie oceny w okresie kwiecień–maj w roku planowanego zakończenia edukacji w przedszkolu. Ważne jest wcześniejsze zweryfikowanie, czy dziecko miało możliwość doświadczania danej aktywności. Jeśli nie, daj dziecku szansę na pokazanie danej umiejętności.
- 2) Przeznacz czas na poznanie dziecka i uzyskanie informacji o nim od osób towarzyszących mu w rozwoju (rodziców, opiekunów, wychowawców) oraz na podstawie analizy profili funkcjonowania dziecka określonych w wyniku wcześniejszych obserwacji w tym SRMD dla dziecka 6-letniego.
- 3) Rejestruj wyniki w kwestionariuszu na podstawie obserwacji funkcjonalnej dziecka podczas naturalnych, spontanicznych aktywności, rutynowych (codziennych) czynności w domu i placówce oraz w zaaranżowanych sytuacjach zadaniowych, takich jak samodzielne zabawy, czynności samoobsługowe i zaplanowane zajęcia dydaktyczne.
- 4) W obserwacji wykorzystuj przestrzeń, w której dziecko funkcjonuje, przedmioty codziennego użytku, zabawki, z których korzysta ono na co dzień.
- 5) Czas obserwacji dostosuj do wieku i możliwości dziecka – **daj sobie czas na dokonanie obserwacji** od dwóch tygodni do miesiąca.
- 6) Warto systematycznie rejestrować w kwestionariuszu wyniki obserwacji.
- 7) Uzupełnij obserwację o informacje od rodziców, dziadków i innych osób sprawujących opiekę nad dzieckiem oraz nauczycieli, specjalistów. **Wynik obserwacji jest efektem pracy zespołowej.**

- 8) Po przeprowadzeniu obserwacji funkcjonalnej i ocenieniu wszystkich zachowań wyniki rejestruje się w Kwestionariuszu SRMD w danej kategorii oraz obszarze rozwoju. Następnie sumuje się liczbę punktów i oblicza wskaźnik procentowy zachowań dziecięcych na TAK. Kolejnym krokiem jest przeniesienie wyników z poszczególnych arkuszy do arkusza zbiorczego (suma punktów oraz wskaźnik procentowy), który stanowi profil funkcjonalny dziecka.
- 9) Na podstawie uzyskanych wyników (wskaźnika procentowego) określa się kwalifikator zgodnie z tabelą zamieszczoną w kwestionariuszu. Kwalifikator wskazuje zakres kompetencji rozwojowych dziecka oraz obszary aktywności wymagające wsparcia ze strony rodzica, opiekuna, nauczyciela lub specjalisty, a także definiuje poziom potrzebnego wsparcia:
- 96–100% – **kwalifikator 0**: Oznacza, że dziecko posiada kompetencje i umiejętności charakterystyczne dla swojej grupy wiekowej.
 - 75–95% – **kwalifikator 1 (poziom wsparcia 1)**: Oznacza, że dziecko znajduje się w procesie nabywania umiejętności i rozwijania kompetencji potrzebnych do rozpoczęcia nauki szkolnej. W wielu sytuacjach radzi sobie dobrze i dysponuje podstawowymi umiejętnościami umożliwiającymi podjęcie edukacji w klasie I. Jednocześnie w niektórych aktywnościach może jeszcze potrzebować wsparcia osoby dorosłej – większej liczby powtórzeń, dodatkowego czasu na wykonanie zadania, spokojniejszego tempa pracy, uporządkowanej przestrzeni lub krótkiej wypowiedzi ułatwiającej rozpoczęcie bądź zakończenie działania. Dlatego istotna jest uważna obserwacja dziecka oraz planowe organizowanie sytuacji sprzyjających dalszemu rozwojowi. Prezentowany poziom funkcjonowania pozwala na rozpoczęcie edukacji szkolnej.
 - 51–74% – **kwalifikator 2 (poziom wsparcia 2)**: Oznacza, że dziecko doświadcza umiarkowanych trudności rozwojowych. Wyniki SRMD wskazują na nierównomierny profil rozwoju – obok obszarów, w których dziecko funkcjonuje dobrze, widoczne są trudności mogące wpływać na gotowość do rozpoczęcia nauki w klasie I. Zalecane są uważna, intensywniejsza obserwacja funkcjonowania dziecka, zaplanowanie działań wspierających, wzmacniających umiejętności istotne dla uczenia się, a także przeprowadzenie pogłębionej obserwacji aktywności oraz określenie sfery najbliższego rozwoju z wykorzystaniem kwestionariuszy SRMD dla dzieci w wieku 4–5 lat (przy wskaźniku 51–74%). Wskazane aktywności stanowią podstawę do aranżacji przestrzeni i ćwiczenia konkretnych umiejętności zgodnie ze sferą najbliższego rozwoju. Konieczne jest również udzielenie rodzinie wsparcia przez zespół specjalistów adekwatnie do obszaru trudności – w formie instruktażu postępowania w codziennych sytuacjach, wskazówek oraz ćwiczeń wspomagających rozwój. Zasadna jest konsultacja w poradni psychologiczno-pedagogicznej w celu ustalenia najkorzystniejszych rozwiązań dotyczących rozpoczęcia edukacji szkolnej oraz doboru odpowiednich form pomocy. Analiza wyników w poszczególnych obszarach może wskazywać na potrzebę pogłębionej diagnozy i wdrożenia dodatkowych oddziaływań edukacyjnych lub specjalistycznych – realizowanych zarówno w placówce (przedszkolu lub szkole), jak i poza nią. W uzasadnionych przypadkach

wymagana może być pomoc dodatkowej osoby wspierającej (np. nauczyciela współorganizującego kształcenie, nauczyciela lub innego pracownika).

- d) **5–50% – kwalifikator 3 (poziom wsparcia 3):** Oznacza, że dziecko zмага się ze znacznymi trudnościami rozwojowymi i może wymagać intensywnego, specjalistycznego wsparcia. Wyniki Kwestionariusza SRMD wskazują na istotne trudności w obszarach kluczowych dla gotowości do podjęcia nauki w szkole. Obserwowane deficyty mogą znacząco utrudniać adaptację do wymagań edukacyjnych oraz funkcjonowanie w grupie rówieśniczej bez zapewnienia systematycznej, planowej pomocy. Rekomenduje się objęcie dziecka regularnym wsparciem specjalistycznym ukierunkowanym na rozwijanie zaburzonych funkcji. Konieczne jest dostosowanie wymagań edukacyjnych, wydłużenie czasu pracy, dzielenie zadań na etapy, stałe wzmocnienie motywacji oraz nauka strategii radzenia sobie z emocjami. Niezbędna jest ścisła współpraca z rodzicami. Zaleca się pogłębioną diagnozę oraz konsultację w poradni psychologiczno-pedagogicznej w celu podjęcia decyzji dotyczącej realizacji obowiązku szkolnego w najbardziej adekwatnej formie kształcenia oraz ustalenia kierunków terapii i wsparcia.

Ważne jest także ukierunkowanie rodziców na włączenie dziecka w proces specjalistycznego wsparcia, w tym przeprowadzenie pogłębionej oceny funkcjonalnej oraz – w razie potrzeby – diagnozy medycznej, w celu wykluczenia lub potwierdzenia rozpoznania klinicznego zgodnie z obowiązującą klasyfikacją zaburzeń. Dziecko wymaga kompleksowego, wielospecjalistycznego postępowania psychopedagogicznego i medycznego.

- e) **0–4% – kwalifikator 4 (poziom wsparcia 4):** Oznacza, że dziecko doświadcza bardzo poważnych trudności rozwojowych i wymaga pilnego, kompleksowego, wielospecjalistycznego oddziaływania medycznego oraz terapeutycznego. Niezbędne jest ukierunkowanie rodziców na jak najszybsze włączenie dziecka w system specjalistycznego wsparcia, w tym przeprowadzenie pogłębionej oceny funkcjonalnej oraz diagnozy medycznej – adekwatnie do potrzeb i stanu zdrowia – aby ustalić lub wykluczyć rozpoznanie kliniczne. Zalecana jest konsultacja w poradni psychologiczno-pedagogicznej w celu podjęcia decyzji dotyczącej realizacji obowiązku szkolnego w najbardziej odpowiedniej formie kształcenia oraz określenia kierunków terapii i wsparcia.

Kwestionariusz obserwacji aktywności i uczestnictwa dziecka kończącego edukację przedszkolną w zakresie przygotowania do szkoły

(R. Piotrowicz, M. Walkiewicz-Krutak, K. Wereszka, 2025)

OBSZAR UCZENIE SIĘ I STOSOWANIE WIEDZY

Obejmuje:

- celowe posługiwanie się zmysłami: patrzenie, słuchanie, dotykanie;
- naśladowanie;
- uczenie się przez działanie (zabawę) z przedmiotami;
- przyswajanie informacji, języka i mowy;
- powtarzanie;
- przyswajanie pojęć;
- uczenie się czytania;
- uczenie się pisania;
- uczenie się liczenia;
- nabywanie umiejętności;
- skupienie i ukierunkowywanie uwagi;
- myślenie;
- rozwiązywanie problemów;
- podejmowanie decyzji.

ID	Wiek	Patrzenie – zamierzone posługiwanie się zmysłem wzroku w celu odbioru i interpretacji bodźców wzrokowych.		
1/1	7 lat	Dziecko obserwuje to, co dzieje się wokół niego, zauważa zmiany w otoczeniu.	☐ TAK	☐ NIE
2/2	7 lat	Dziecko przygląda się osobom, ich mimice i gestom, rozpoznaje osoby i ich zachowanie.	☐ TAK	☐ NIE
3/3	7 lat	Dziecko przygląda się przedmiotom, obrazkom, symbolom graficznym (piktogramom, literom, cyfrom). Rozpoznaje je (np. wskazuje, nazywa).	☐ TAK	☐ NIE
4/4	7 lat	Dziecko zauważa różnice i podobieństwa na obrazkach i w symbolach. Różnicuje barwy, kształty, wielkość i położenie obiektów na obrazkach.	☐ TAK	☐ NIE
5/5	7 lat	Dziecko wyodrębnia z tła wskazane figury, obiekty w obrazach.	☐ TAK	☐ NIE
6/6	7 lat	Dziecko wyodrębnia w szeregu symbole graficzne według wzoru, np. figury, litery, cyfry. Zwraca uwagę na położenie, obrót symboli i ich wielkość.	☐ TAK	☐ NIE

7/7	7 lat	Dziecko patrzy na to, co robi podczas czynności dydaktycznych, np. układania wzorów/rytmów, składania obrazka z kilku elementów w całość, rysowania, pisanie, lepienia, a także zabaw ruchowych oraz czynności samoobsługowych.	☐ TAK	☐ NIE
8/8	7 lat	Dziecko zagląda do pudełka lub patrzy przez otwór, by zobaczyć, co znajduje się w środku (np. zabawa z kalejdoskopem). Ustalona jest dominacja oka.	☐ TAK	☐ NIE
9/9	7 lat	Dziecko w odpowiedzi na przesuwanie obiektu (np. ołówka) przed jego oczami od prawej strony do lewej i odwrotnie śledzi płynnym ruchem oczu przesuwany obiekt i nie porusza przy tym głową.	☐ TAK	☐ NIE
10/10	7 lat	Dziecko w odpowiedzi na przysuwanie do czubka jego nosa małego obiektu z odległości ok. 30 cm ustawia oczy zbieżnie (oczy przesuwają się symetrycznie i płynnie coraz bliżej nosa).	☐ TAK	☐ NIE
11/11	7 lat	Dziecko w codziennej aktywności nie przejawia zachowań, które świadczą o trudnościach z widzeniem, takich jak mrużenie i/lub pocieranie oczu, unikanie patrzenia na obrazki, niezauważanie przedmiotów, częste potykanie się o przeszkody, szybkie męczenie się podczas patrzenia.	☐ TAK	☐ NIE
12/12	7 lat	Dziecko w codziennej aktywności nie przejawia zachowań, które utrudniają funkcjonowanie, takich jak zbyt długie wpatrywanie się w przedmiot lub obrazki, oglądanie przedmiotów lub obrazków z bardzo bliskiej odległości (pochylenie się, przybliżanie ich do oczu).	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/12	___/100%
ID	Wiek	Słuchanie – zamierzone posługiwanie się zmysłem słuchu w celu odbioru i interpretacji bodźców słuchowych.		
1/13	7 lat	Dziecko wykazuje zainteresowanie wypowiedziami innych dzieci, np. odpowiada na pytania, komentuje, zadaje pytania.	☐ TAK	☐ NIE
2/14	7 lat	Dziecko rozpoznaje źródło dźwięków. Rozróżnia i nazywa różne dźwięki, np. odgłosy zwierząt, instrumenty muzyczne, odgłosy z otoczenia.	☐ TAK	☐ NIE
3/15	7 lat	Dziecko adekwatnie nasłuchuje, gdy dorosły lub rówieśnik mówi do niego szeptem, głośno, zmienia intonację i tempo mówienia.	☐ TAK	☐ NIE
4/16	7 lat	Dziecko powtarza ciąg dźwięków: samogłoski, sylaby.	☐ TAK	☐ NIE

5/17	7 lat	Dziecko powtarza ciąg słów określających przedmioty, czynności, cechy.	☐ TAK	☐ NIE
6/18	7 lat	Dziecko łączy wypowiedziane głoski w proste słowa (np. <i>k-o-t</i> → <i>kot</i>).	☐ TAK	☐ NIE
7/19	7 lat	Dziecko łączy wypowiedziane sylaby w proste słowa (np. <i>do-mek</i> → <i>domek</i>).	☐ TAK	☐ NIE
8/20	7 lat	Dziecko słucha historii i wierszy oraz je opowiada. Śpiewa piosenki.	☐ TAK	☐ NIE
9/21	7 lat	Dziecko potrafi wskazać, czy dwa słowa brzmią tak samo, czy inaczej, np. <i>paczka</i> – <i>kaczka</i> .	☐ TAK	☐ NIE
10/22	7 lat	Dziecko słyszy różnice w intonacji wypowiedzi wskazującej na pytanie czy oznajmienie.	☐ TAK	☐ NIE
11/23	7 lat	Dziecko potrafi powtórzyć usłyszaną informację lub instrukcję, np. zapamiętuje kolejne etapy zadania.	☐ TAK	☐ NIE
12/24	7 lat	Dziecko angażuje się w zabawy słuchowe, np. rozpoznaje dźwięki, rymy, rytmy.	☐ TAK	☐ NIE
13/25	7 lat	Dziecko reaguje adekwatnie na dźwięki z otoczenia, np. dźwięk dzwonka, muzyki, alarmu.	☐ TAK	☐ NIE
14/26	7 lat	Dziecko nie przejawia zachowań świadczących o nadwrażliwości słuchowej w codziennej aktywności, mogących utrudniać mu funkcjonowanie, takich jak zakrywanie uszu w odpowiedzi na dźwięki otoczenia, nadmierne unikanie hałasu.	☐ TAK	☐ NIE
15/27	7 lat	Dziecko nie przejawia zachowań świadczących o niedowrażliwości słuchowej w codziennej aktywności, mogących utrudniać mu funkcjonowanie, takich jak zbyt długie nasłuchiwanie, fascynacje wybranymi dźwiękami, zbyt głośne mówienie.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/15	___/100%
ID	Wiek	Celowe posługiwanie się innymi zmysłami – zamierzone posługiwanie się zmysłami (dotykiem, smakiem, węchem) w celu odbioru i interpretacji bodźców dotykowych, smakowych i węchowych.		
1/28	7 lat	Dziecko bada przedmioty, dotyka ich adekwatnie do ich struktury, kształtu. Nie unika dotyku ani nie przejawia cech nadwrażliwości lub niedowrażliwości dotykowej.	☐ TAK	☐ NIE
2/29	7 lat	Dziecko trzyma w dłoni przybory do pisania i rysowania oraz adekwatnie się nimi posługuje.	☐ TAK	☐ NIE
3/30	7 lat	Dziecko kontroluje siłę nacisku podczas rysowania i kolorowania.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/3	___/100%

ID	Wiek	<p>Naśladowanie – imitowanie lub naśladowanie jako podstawowe elementy uczenia się, np. naśladowanie wyrazu twarzy, gestykulacji, dźwięków lub kopiowanie liter alfabetu. Obejmuje: bezpośrednie naśladowanie czynności lub zachowania.</p> <p>Uczenie się przez działanie z przedmiotami – uczenie się poprzez wykonywanie prostych czynności z wykorzystaniem pojedynczego przedmiotu, dwóch lub większej liczby przedmiotów, zabawę symboliczną, zabawę na niby.</p>		
1/31	7 lat	Dziecko na polecenie naśladuje sekwencję ruchów na sobie i w przestrzeni.	☐ TAK	☐ NIE
2/32	7 lat	Dziecko odgrywa role w małych formach teatralnych.	☐ TAK	☐ NIE
3/33	7 lat	Dziecko naśladuje rysowanie wzorów, figur, liter.	☐ TAK	☐ NIE
4/34	7 lat	Dziecko naśladuje – odwzorowuje tworzenie kompozycji płaskich i przestrzennych z wykorzystaniem np. figur geometrycznych, klocków, patyczków. Zwraca uwagę na położenie i obrót elementów.	☐ TAK	☐ NIE
5/35	7 lat	Dziecko powtarza wystukany przez dorosłego prosty, 3-elementowy rytm.	☐ TAK	☐ NIE
6/36	7 lat	Dziecko uczy się nowych zadań przez bezpośrednie naśladownictwo.	☐ TAK	☐ NIE
7/37	7 lat	Dziecko wykorzystuje w zabawie układanki, karty do gry, gry dydaktyczne (zabawy logiczne).	☐ TAK	☐ NIE
8/38	7 lat	Dziecko bawi się kreatywnie. Tworzy nowe obiekty, nadaje im nazwy i opowiada o nich (zabawa symboliczna).	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/8	___/100%
ID	Wiek	<p>Przyswajanie informacji – zdobywanie wiedzy o osobach, rzeczach i zdarzeniach poprzez pytania: „Dlaczego?”, „Co?”, „Gdzie?”, „Jak?” oraz pytanie o nazwy (werbalnie lub niewerbalnie).</p> <p>Przyswajanie języka – rozwijanie umiejętności reprezentowania osób, przedmiotów, wydarzeń i uczuć za pomocą słów, symboli komunikacji niewerbalnej, fraz i zdań.</p>		
1/39	7 lat	Dziecko jest zainteresowane otoczeniem, zdobywa informacje, zadaje spontanicznie pytania o przedmioty, osoby, działania, cechy, przeznaczenie adekwatnie do sytuacji (werbalnie lub niewerbalnie).	☐ TAK	☐ NIE
2/40	7 lat	Dziecko poprawnie formułuje pytania.	☐ TAK	☐ NIE
3/41	7 lat	Dziecko potrafi opowiedzieć o tym, co się wydarzyło, czego się nauczyło.	☐ TAK	☐ NIE

4/42	7 lat	Dziecko potrafi opowiedzieć, o czym jest np. tekst, wiersz, co przedstawia obrazek.	☐ TAK	☐ NIE
5/43	7 lat	Dziecko włącza się do opowieści innej osoby.	☐ TAK	☐ NIE
6/44	7 lat	Dziecko w wypowiedzi potrafi odtworzyć historię, sekwencję wydarzeń.	☐ TAK	☐ NIE
7/45	7 lat	Dziecko dokończa wypowiedź typu: „Lubię grać w piłkę, bo...”; „Gdy pada deszcz, to...”. Tworzy logiczne i poprawne zakończenie wypowiedzi.	☐ TAK	☐ NIE
8/46	7 lat	Dziecko na podstawie 3–4 obrazków potrafi opowiedzieć prostą historię, buduje spójną narrację, opierając się na treści obrazków.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/8	___/100%
ID	Wiek	Powtarzanie – powtarzanie sekwencji zdarzeń lub symboli jako podstawowy element uczenia się, np. liczenie dziesiątkami lub ćwiczenie recytacji rymowanki bądź wiersza łącznie z gestykulacją.		
1/47	7 lat	Dziecko odtwarza treści z podstawy programowej, których wcześniej się uczyło.	☐ TAK	☐ NIE
2/48	7 lat	Dziecko recytuje wiersz lub rymowankę, gestykulując.	☐ TAK	☐ NIE
3/49	7 lat	Dziecko powtarza sekwencję 4–5 słów.	☐ TAK	☐ NIE
4/50	7 lat	Dziecko odtwarza po czasie sekwencje czynności ruchowych, technicznych, samoobsługowych, których wcześniej się uczyło.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/4	___/100%
ID	Wiek	Przyswajanie pojęć – rozwijanie umiejętności rozumienia i używania prostych oraz złożonych pojęć reprezentujących cechy rzeczy, osób i zdarzeń.		
1/51	7 lat	Dziecko przyswaja treści tematyczne z zakresu wiedzy o świecie na temat ludzi i przyrody zgodnie z podstawą programową.	☐ TAK	☐ NIE
2/52	7 lat	Dziecko rozumie i wykorzystuje pojęcia określające rozmiary obiektów (<i>duży, mały, średni, większy, mniejszy</i> itp.).	☐ TAK	☐ NIE
3/53	7 lat	Dziecko rozumie i wykorzystuje pojęcia określające kształty (<i>okrągły, kwadratowy, trójkątny, prostokątny</i>).	☐ TAK	☐ NIE
4/54	7 lat	Dziecko rozumie i wykorzystuje pojęcia określające ilość (<i>dużo, mało, mniej, więcej</i> itp.).	☐ TAK	☐ NIE
5/55	7 lat	Dziecko rozumie i wykorzystuje pojęcia określające długość (<i>długi, krótki, średniej długości, dłuższy niż, krótszy niż</i> itp.).	☐ TAK	☐ NIE

6/56	7 lat	Dziecko rozumie i wykorzystuje pojęcia czasu (godziny) oraz pojęcia kalendarzowe (dni tygodnia).	☐ TAK	☐ NIE
7/57	7 lat	Dziecko rozumie i wykorzystuje pojęcia podobieństwa (<i>taki sam</i>) i przeciwieństwa (<i>różnią się</i>).	☐ TAK	☐ NIE
8/58	7 lat	Dziecko rozumie pojęcia odnoszące się do schematu ciała i orientacji w przestrzeni. Potrafi wskazać na sobie i na drugiej osobie części ciała i kierunki (<i>górze – dół, przód – tył</i>).	☐ TAK	☐ NIE
9/59	7 lat	Dziecko kojarzy części ciała z funkcją i potrafi adekwatnie ich używać w sytuacji zadaniowej.	☐ TAK	☐ NIE
10/60	7 lat	Dziecko grupuje obiekty w kategorii. Uwzględnia cechy i funkcje obiektów.	☐ TAK	☐ NIE
11/61	7 lat	Dziecko analizuje sytuacje w otoczeniu oraz na podstawie historyjki obrazkowej potrafi określić, co może się zdarzyć.	☐ TAK	☐ NIE
12/62	7 lat	Dziecko rozumie czytane mu teksty (potrafi je opowiedzieć).	☐ TAK	☐ NIE
13/63	7 lat	Dziecko podczas opisywania obiektów używa określeń dotyczących kolorów, kształtów, wielkości i funkcji.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/13	___/100%
ID	Wiek	Uczenie się czytania – rozwijanie umiejętności płynnego i poprawnego czytania materiałów pisanych (w tym napisanych za pomocą alfabetu Braille’a lub z użyciem innych symboli), np. rozpoznawanie znaków alfabetu, poprawne wymawianie zapisanych wyrazów oraz rozumienie wyrazów i zdań.		
1/64	7 lat	Dziecko wykazuje zainteresowanie literami, tekstem, książkami.	☐ TAK	☐ NIE
2/65	7 lat	Dziecko odczytuje kolejno obrazki, symbole ułożone w szeregu.	☐ TAK	☐ NIE
3/66	7 lat	Dziecko odczytuje kolejno obrazki, symbole w ułożeniu jeden pod drugim.	☐ TAK	☐ NIE
4/67	7 lat	Dziecko odczytuje (opowiada) historyjki obrazkowe.	☐ TAK	☐ NIE
5/68	7 lat	Dziecko dzieli wyraz na sylaby i składa sylaby w wyraz.	☐ TAK	☐ NIE
6/69	7 lat	Dziecko łączy głoski w proste słowa (np. <i>k-o-t</i> → <i>kot</i>).	☐ TAK	☐ NIE
7/70	7 lat	Dziecko różnicuje głoski w słowach o podobnym brzmieniu (np. <i>k</i> i <i>g</i> , <i>p</i> i <i>b</i>).	☐ TAK	☐ NIE
8/71	7 lat	Dziecko czyta zdania obrazkowo-wyrazowe, np. „To jest...”.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/8	___/100%

ID	Wiek	Uczenie się pisania – rozwijanie umiejętności tworzenia symboli reprezentujących sylaby, słowa i zdania (z uwzględnieniem alfabetu Braille’a i innych symboli) w celu oddania ich znaczenia.		
1/72	7 lat	Dziecko wykazuje zainteresowanie zabawami graficznymi: kolorowaniem, rysowaniem, modelowaniem.	☐ TAK	☐ NIE
2/73	7 lat	Dziecko prawidłowo chwyta kredki, ołówki, długopisy i poprawnie się nimi posługuje.	☐ TAK	☐ NIE
3/74	7 lat	Dziecko odwzorowuje litery, cyfry (np. na kartce, tablicy, tacy z piaskiem, mąką itp.).	☐ TAK	☐ NIE
4/75	7 lat	Dziecko odwzorowuje (kopiuje) pojedyncze figury geometryczne: koło, kwadrat, prostokąt, trójkąt, romb.	☐ TAK	☐ NIE
5/76	7 lat	Dziecko odwzorowuje złożone wzory składające się z nakładających się figur.	☐ TAK	☐ NIE
6/77	7 lat	Dziecko łączy punkty linią według wzoru.	☐ TAK	☐ NIE
7/78	7 lat	Dziecko kreśli płynnie linie proste, faliste, łamane.	☐ TAK	☐ NIE
8/79	7 lat	Dziecko podczas rysowania i pisania mieści się w wyznaczonej linii, zachowuje właściwy kierunek pisania.	☐ TAK	☐ NIE
9/80	7 lat	Dziecko ma ustaloną jednostronną jednorodną lateralizację.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/9	___/100%
ID	Wiek	Uczenie się liczenia – rozwijanie umiejętności posługiwania się liczbami i wykonywania prostych oraz złożonych operacji matematycznych, np. używanie symboli matematycznych dodawania i odejmowania lub stosowanie właściwych działań matematycznych w celu rozwiązania zadania.		
1/81	7 lat	Dziecko liczy obiekty.	☐ TAK	☐ NIE
2/82	7 lat	Dziecko odróżnia błędne liczenie od prawidłowego.	☐ TAK	☐ NIE
3/83	7 lat	Dziecko wyznacza wynik dodawania i odejmowania (może pomagać sobie liczeniem na palcach lub na innych zbiorach zastępczych).	☐ TAK	☐ NIE
4/84	7 lat	Dziecko ustala równoliczność dwóch zbiorów, a także posługuje się liczebnikami porządkowymi.	☐ TAK	☐ NIE
5/85	7 lat	Dziecko wie, na czym polega pomiar długości i zna proste sposoby mierzenia: mierzenie krokami, stopa za stopą.	☐ TAK	☐ NIE
6/86	7 lat	Dziecko rozumie i stosuje pojęcia: <i>tyle, tyle samo, więcej, mniej, o tyle więcej, o tyle mniej</i> itp.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/6	___/100%

ID	Wiek	Skupianie uwagi – celowe skupianie się na określonym bodźcu, np. przez eliminowanie rozpraszających dźwięków. Ukierunkowywanie uwagi – celowe utrzymanie uwagi na specyficznych działaniach lub zadaniach przez odpowiednio długi czas.		
1/87	7 lat	Dziecko utrzymuje uwagę i koncentrację przez określony czas, np. pracuje w skupieniu przez kilka minut bez rozpraszania się lub przeszkadzania innym.	☐ TAK	☐ NIE
2/88	7 lat	Dziecko kieruje uwagę na osobę prowadzącą zajęcia – utrzymuje kontakt wzrokowy.	☐ TAK	☐ NIE
3/89	7 lat	Dziecko kieruje uwagę na rówieśników.	☐ TAK	☐ NIE
4/90	7 lat	Dziecko kieruje uwagę na zadanie wskazane przez opiekuna, również wówczas, kiedy nie jest ono dla niego interesujące.	☐ TAK	☐ NIE
5/91	7 lat	Dziecko kieruje uwagę na zadanie, które wykonuje w grupie.	☐ TAK	☐ NIE
6/92	7 lat	Dziecko uczestniczy w zabawach z regułami, strukturą działania i celem (np. w zabawie w berka, grze w klasy, grze planszowej), akceptuje wcześniej ustalone reguły, respektuje je.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/6	___/100%
ID	Wiek	Myślenie – formułowanie pojęć, koncepcji i wyobrażeń oraz posługiwanie się nimi podczas zabawy w „udawanie” i gier słownych.		
1/93	7 lat	Dziecko domyśla się, jaki będzie ciąg dalszy historii, wydarzeń.	☐ TAK	☐ NIE
2/94	7 lat	Dziecko określa, co można zrobić z danym przedmiotem, do czego może on służyć.	☐ TAK	☐ NIE
3/95	7 lat	Dziecko potrafi uzasadnić dobór przedmiotów z różnych kategorii tematycznych (np. piłka, but, samochód). Tworzy kolekcje.	☐ TAK	☐ NIE
4/96	7 lat	Dziecko potrafi wskazać, określić obiekt, który nie pasuje do danej grupy.	☐ TAK	☐ NIE
5/97	7 lat	Dziecko rozwiązuje zagadki słuchowe, rebusy. Identyfikuje przedmioty, obiekty na podstawie opisu ich cech, funkcji i swoich skojarzeń („Jest to podobne do...”).	☐ TAK	☐ NIE

6/98	7 lat	Dziecko potrafi wymyślić zabawę (zadanie) i zapropo- nować ją innym, potrafi nadać innym role.	☐ TAK	☐ NIE
7/99	7 lat	Dziecko potrafi uzasadnić swój wywód (dlaczego jest tak, a nie inaczej). Potrafi ocenić skutki swoich działań. Potrafi udzielić odpowiedzi na postawiony problem typu: „Co by było, gdyby...?”.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/7	___/100%
ID	Wiek	Nabywanie umiejętności – rozwijanie zdolności wykonywania prostych i złożonych, zintegrowanych czynności lub zadań, umożliwiających nabycie umie- jętności, jak np. posługiwanie się narzędziami albo zabawkami lub granie w gry. Rozwiązywanie problemów – znajdowanie odpo- wiedzi na pytania poprzez identyfikowanie i anali- zowanie problemów, ustalanie możliwych rozwiązań i ocenianie ich potencjalnych skutków, a następnie wdrażanie wybranego rozwiązania.		
1/100	7 lat	Dziecko uczy się samodzielnego wykonywania no- wych zadań, wykorzystując różne strategie nauki, samodzielnego dochodzenia do wiedzy oraz obser- wując innych.	☐ TAK	☐ NIE
2/101	7 lat	Dziecko uczy się wykonywania nowych zadań po- przez zwracanie się o pomoc do innych i zadawanie pytań. Potrafi skorzystać z podpowiedzi werbalnej.	☐ TAK	☐ NIE
3/102	7 lat	Dziecko samodzielnie podejmuje kolejną próbę rozwiązania problemu, gdy za pierwszym razem to się nie udało. Próbuje ponownie wykonać zadanie mimo niepowodzenia, nie rezygnuje od razu.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/3	___/100%
ID	Wiek	Podejmowanie decyzji – dokonywanie wyboru spośród różnych możliwości, wdrażanie i ocenianie skutków dokonanego wyboru.		
1/103	7 lat	Dziecko potrafi określić, co chce, oraz dokonać wyboru i go uzasadnić.	☐ TAK	☐ NIE
2/104	7 lat	Dziecko samodzielnie podejmuje decyzję o rodzaju zabawy w czasie wolnym.	☐ TAK	☐ NIE
3/105	7 lat	Dziecko po dokonaniu wyboru aktywności konse- kwentnie w niej uczestniczy przez określony czas.	☐ TAK	☐ NIE

4/106	7 lat	Dziecko potrafi ocenić skutki dokonanego wyboru, np.: – potrafi powiedzieć, czy jest zadowolone z efektu swojej pracy („Podoba mi się mój rysunek”); – wyciąga wnioski z podjętej decyzji („Następnym razem wybiorę inną układankę, ta była za trudna”); – potrafi przyznać się do błędu, przeprosza za swoje zachowanie.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/4	___/100%

OBSZAR OGÓLNE ZADANIA I OBOWIĄZKI

Obejmuje:

- podejmowanie pojedynczego zadania;
- realizowanie dziennego rozkładu zajęć;
- kierowanie własnym zachowaniem;
- radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi.

ID	Wiek	Podejmowanie pojedynczego zadania – wykonywanie prostych lub złożonych skoordynowanych czynności umysłowych i fizycznych będących elementami realizacji pojedynczego zadania, np. inicjowanie zadania, ustalanie czasu, miejsca i materiałów potrzebnych do wykonania zadania, planowanie jego kolejnych kroków, realizowanie, finalizowanie i kontynuowanie wykonywania zadania. Obejmuje: podejmowanie prostego lub złożonego zadania, podejmowanie pojedynczego zadania samodzielnie lub w grupie.		
1/1/107	7 lat	Dziecko samodzielnie organizuje sobie przestrzeń do zabawy lub zajęć dydaktycznych (np. do czytania, rysowania, liczenia, zabaw ruchowych, samoobsługi).	☐ TAK	☐ NIE
2/2/108	7 lat	Dziecko organizuje sobie czas wolny. Podejmuje działania samodzielnie lub w grupie.	☐ TAK	☐ NIE
3/3/109	7 lat	Dziecko przygotowuje miejsce, inicjuje działania w grupie zgodnie z ustalonymi w niej regułami, np. przestrzega zasad zabawy, współpracuje z innymi, angażuje innych, nie narusza ustalonych reguł.	☐ TAK	☐ NIE
4/4/110	7 lat	Dziecko podejmuje proste i złożone zadania oraz kończy ich realizację.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			☐ ___/4	☐ ___/100%

ID	Wiek	Realizowanie dziennego rozkładu zajęć, kierowanie własnym zachowaniem – podejmowanie prostych lub złożonych i skoordynowanych działań związanych z planowaniem, ustalaniem i wykonywaniem czynności wynikających z codziennego rozkładu zajęć i obowiązków, jak np. gospodarowanie czasem lub planowanie poszczególnych czynności wykonywanych w ciągu dnia.		
1/5/111	7 lat	Dziecko orientuje się w schemacie dnia w przedszkolu/domu. Potrafi zaplanować daną czynność zgodnie z rozkładem dnia.	☐ TAK	☐ NIE
2/6/112	7 lat	Dziecko dostosowuje się do aktywności zgodnie ze schematem dnia w przedszkolu.	☐ TAK	☐ NIE
3/7/113	7 lat	Dziecko rozumie i akceptuje konieczne modyfikacje planu dnia, spowodowane bieżącymi potrzebami i wydarzeniami.	☐ TAK	☐ NIE
4/8/114	7 lat	Dziecko adaptuje się do nowego miejsca i nowej osoby.	☐ TAK	☐ NIE
5/9/115	7 lat	Dziecko wykonuje polecenia innych osób dotyczące uczestniczenia w podstawowych codziennych czynnościach i wypełniania obowiązków.	☐ TAK	☐ NIE
6/10/116	7 lat	Dziecko rozpoczyna i kończy zadania zgodnie z poleceniem, np. po usłyszeniu polecenia samodzielnie przystępuje do pracy i kończy ją bez wielokrotnego przypominania.	☐ TAK	☐ NIE
7/11/117	7 lat	Dziecko potrafi wykonać zadania w kolejności i w ograniczonym czasie.	☐ TAK	☐ NIE
8/12/118	7 lat	Dziecko wykonuje codzienne obowiązkowe czynności w przedszkolu.	☐ TAK	☐ NIE
9/13/119	7 lat	Dziecko potrafi czekać na swoją kolej, np. w trakcie zabawy zespołowej lub podczas rozmowy w grupie nie przerywa innym, czeka, aż nadejdzie jego kolej.	☐ TAK	☐ NIE
10/14/120	7 lat	Dziecko dostosowuje zachowanie do sytuacji społecznej, np. mówi ciszej w trakcie pracy indywidualnej.	☐ TAK	☐ NIE
11/15/121	7 lat	Dziecko zachowuje się adekwatnie w relacjach z dorosłymi i rówieśnikami, np. stosuje zwroty grzecznościowe, nie obraża innych, nie przerywa dorosłym.	☐ TAK	☐ NIE
12/16/122	7 lat	Dziecko przejawia inicjatywę w organizowaniu swojego czasu lub zadań.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			☐ __/12	☐ __/100%

ID	Wiek	Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi – wykonywanie prostych lub złożonych i skoordynowanych działań związanych z kontrolowaniem obciążeń psychicznych.		
1/17/123	7 lat	Dziecko sygnalizuje i nazywa swój nastrój, lęk, stres. Potrafi opowiedzieć o tym, co jest dla niego trudne.	☐ TAK	☐ NIE
2/18/124	7 lat	Dziecko potrafi kontrolować złość lub frustrację – nie przejawia agresji wobec innych dzieci ani wobec siebie.	☐ TAK	☐ NIE
		Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT	☐ ___/2	☐ ___/100%

OBSZAR POROZUMIEWANIE SIĘ

Obejmuje:

- porozumiewanie się – odbieranie – wiadomości ustne;
- porozumiewanie się – odbieranie – wiadomości niewerbalne;
- mówienie;
- śpiewanie;
- tworzenie wiadomości niewerbalnych;
- rozmowę.

ID	Wiek	Porozumiewanie się – odbieranie – wiadomości ustne – pojmowanie dosłownego i domyślnego znaczenia wiadomości przekazywanych za pomocą języka mówionego, w tym: – rozumienie prostych komunikatów ustnych, reagowanie odpowiednio działaniem lub słownie na proste komunikaty ustne (2–3 słowa), takie jak prośby (np. „Daj mi, proszę...”) lub polecenia (np. „Nie chodź tu”); – rozumienie złożonych komunikatów ustnych, reagowanie odpowiednio działaniem lub słownie na złożone komunikaty ustne (całe zdania), takie jak pytania lub polecenia.		
1/1/125	7 lat	Dziecko słucha komunikatów opiekuna, nauczyciela i rówieśników.	☐ TAK	☐ NIE
2/2/126	7 lat	Dziecko reaguje na proste komunikaty (2–3 słowa), np. „Usiądź na krześle”.	☐ TAK	☐ NIE
3/3/127	7 lat	Dziecko odpowiada lub wykonuje odpowiednie działanie, gdy słyszy prośby typu „Proszę, podnieś rękę”; „Proszę, podaj mi piłkę”.	☐ TAK	☐ NIE

4/4/128	7 lat	Dziecko adekwatnie reaguje na polecenia typu „Stop”; „Poczekaj na swoją kolej”.	☐ TAK	☐ NIE
5/5/129	7 lat	Dziecko rozumie komunikaty zawierające instrukcję wykonania zadania, np. „Podejdź do stolika, weź kredki i kartkę, narysuj dom”.	☐ TAK	☐ NIE
6/6/130	7 lat	Dziecko rozumie, co ma zrobić, gdy polecenie zawiera warunek lub więcej informacji, np. „Kiedy skończysz rysować, odłóż kredki na miejsce”.	☐ TAK	☐ NIE
7/7/131	7 lat	Dziecko wie, kiedy ktoś żartuje, a kiedy jest zdenerwowany. Identyfikuje komunikat po tonie głosu.	☐ TAK	☐ NIE
8/8/132	7 lat	Dziecko potrafi odczytać intencję drugiej osoby w wypowiedzi typu „Może odłożymy zabawki na miejsce?”.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/8	___/100%
ID	Wiek	Porozumiewanie się – odbieranie – wiadomości niewerbalne – pojmowanie dosłownych i domyślnych znaczeń wiadomości przekazywanych za pomocą gestów, symboli lub rysunków, np. uświadamianie sobie, że inne dziecko jest zmęczone, kiedy pociera oczy.		
1/9/133	7 lat	Dziecko rozumie gesty, intencje wyrażane przez opiekuna/rówieśników w trakcie codziennych aktywności, np. przerywa działanie, gdy ktoś podnosi rękę w geście „Zwróć na mnie uwagę” lub przykładając palec do ust, nakazuje ciszę.	☐ TAK	☐ NIE
2/10/134	7 lat	Dziecko reaguje na gesty wskazujące, np. patrzy w kierunku wskazanym przez nauczyciela lub rówieśnika.	☐ TAK	☐ NIE
3/11/135	7 lat	Dziecko rozpoznaje i interpretuje mimikę, np. uśmiecha się, gdy ktoś się do niego uśmiecha; zatrzymuje się, widząc groźną minę.	☐ TAK	☐ NIE
4/12/136	7 lat	Dziecko rozumie znaczenie prostych symboli, np. rozpoznaje znaki/symbole w przedszkolu, takie jak toaleta, zakaz, nakaz, znaki bezpieczeństwa.	☐ TAK	☐ NIE
5/13/137	7 lat	Dziecko za pomocą gestów i mimiki potrafi zwrócić na siebie uwagę, domagać się czegoś, wyrazić swoje emocje i oczekiwania.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/5	___/100%

ID	Wiek	Mówienie – wypowiedanie słów, zwrotów i dłuższych komunikatów o dosłownym lub domyślnym znaczeniu, np. przedstawianie ustnie jakiegoś faktu lub opowiadanie historii.		
1/14/138	7 lat	Dziecko chętnie zabiera głos w obecności osób znanych, bliskich, rówieśników.	☐ TAK	☐ NIE
2/15/139	7 lat	Dziecko wypowiada się pełnymi zdaniami, opowiada o tym, co się wydarzyło lub wydarzy. Używa czasu przeszłego i przyszłego, poprawnych form gramatycznych, zachowuje logiczny ciąg zdarzeń.	☐ TAK	☐ NIE
3/16/140	7 lat	Dziecko zadaje pytania i odpowiada na pytania zadane przez dorosłych i rówieśników – zrozumiale i na temat.	☐ TAK	☐ NIE
4/17/141	7 lat	Dziecko adekwatnie używa zaimków <i>ja, ty, my</i> itp.	☐ TAK	☐ NIE
5/18/142	7 lat	Dziecko wyraża swoje potrzeby, uczucia i opinie – jasno i adekwatnie.	☐ TAK	☐ NIE
6/19/143	7 lat	Dziecko swobodnie posługuje się słownictwem z różnych kategorii tematycznych, używa słownictwa odpowiedniego do sytuacji.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/6	___/100%
ID	Wiek	Śpiewanie – wytwarzanie dźwięków w określonej kolejności prowadzące do powstania melodii w celu przekazania treści.		
1/20/144	7 lat	Dziecko śpiewa proste piosenki (z repertuaru przedszkolnego).	☐ TAK	☐ NIE
2/21/145	7 lat	Dziecko odtwarza melodię, rytm.	☐ TAK	☐ NIE
3/22/146	7 lat	Dziecko intonuje głos, wyrażając emocje.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/3	___/100%
ID	Wiek	Tworzenie wiadomości niewerbalnych – posługiwanie się gestami, symbolami i rytmami w celu przekazania wiadomości, np. kręcenie głową dla wyrażenia dezaprobaty lub rysowanie obrazka albo wykresu w celu przekazania jakiejś informacji lub skomplikowanego pomysłu.		
1/23/147	7 lat	Dziecko wspomaga się zachowaniami niewerbalnymi (gestami, postawą, mimiką), gdy nie wie, jak coś powiedzieć, lub zauważa, że ktoś go nie rozumie.	☐ TAK	☐ NIE

2/24/148	7 lat	Dziecko szuka różnych akceptowalnych społecznie sposobów (jak np. rysowanie, wskazywanie, gesty obrazujące) przekazania informacji o przedmiocie lub czynności, kiedy nie potrafi tego zrobić werbalnie.	☐ TAK	☐ NIE
		Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT	___/2	___/100%
ID	Wiek	Rozmowa – rozpoczynanie, kontynuowanie oraz kończenie wymiany myśli i poglądów za pomocą języka mówionego z jedną osobą lub większą liczbą ludzi znanych albo obcych w kontaktach oficjalnych lub towarzyskich.		
1/25/149	7 lat	Dziecko inicjuje rozmowę z dorosłym, rówieśnikiem, np. zadaje pytania w celu nawiązania kontaktu („Jak masz na imię?”; „Co robisz?”); zgłasza się, gdy chce coś powiedzieć w grupie.	☐ TAK	☐ NIE
2/26/150	7 lat	Dziecko utrzymuje kontakt wzrokowy podczas rozmowy.	☐ TAK	☐ NIE
3/27/151	7 lat	Dziecko rozmawia z opiekunem i osobami, które zna. Przestrzega zasad dialogu – słucha, czeka na swoją kolej. Rozmowa ma charakter naprzemienny.	☐ TAK	☐ NIE
4/28/152	7 lat	Dziecko rozmawia w grupie rówieśniczej. Przestrzega zasad dialogu – słucha, czeka na swoją kolej. Rozmowa ma charakter naprzemienny.	☐ TAK	☐ NIE
5/29/153	7 lat	Dziecko zadaje pytania, opowiada o tym, co widziało, co się wydarzyło. Dzieli się swoimi wrażeniami.	☐ TAK	☐ NIE
6/30/154	7 lat	Dziecko w trakcie rozmowy nawiązuje do wypowiedzi rozmówcy.	☐ TAK	☐ NIE
7/31/155	7 lat	Dziecko zachowuje odpowiedni ton głosu i właściwą mimikę podczas rozmowy.	☐ TAK	☐ NIE
8/32/156	7 lat	Dziecko potrafi zakończyć rozmowę w sposób uprzejmy (np. „Do widzenia”; „To już wszystko”; „Muszę iść”).	☐ TAK	☐ NIE
9/33/157	7 lat	Dziecko reaguje adekwatnie na zakończenie rozmowy przez rozmówcę.	☐ TAK	☐ NIE
		Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT	___/9	___/100%

OBSZAR AKTYWNOŚĆ RUCHOWA, PORUSZANIE SIĘ, W TYM MOBILNOŚĆ I AKTYWNOŚĆ MANUALNA

Obejmuje:

- zmienianie podstawowej pozycji ciała, utrzymywanie pozycji ciała, przemieszczanie się;
- podnoszenie i przenoszenie przedmiotów oraz poruszanie nimi;
- chodzenie;
- inne sposoby poruszania się;
- poruszanie się w różnych miejscach;
- używanie rąk i ramion.

ID	Wiek	Zmienianie podstawowej pozycji ciała, utrzymywanie pozycji ciała, przemieszczanie się – zmienianie jednej pozycji ciała na drugą i przemieszczanie się z jednego miejsca do drugiego.		
1/1/158	7 lat	Dziecko dowolnie zmienia pozycje ciała.	☐ TAK	☐ NIE
2/2/159	7 lat	Dziecko utrzymuje równowagę.	☐ TAK	☐ NIE
3/3/160	7 lat	Dziecko potrafi przyjąć pozycję adekwatną do zabawy: siada, kładzie się, czołga się, kłęka, sięga po coś itp.	☐ TAK	☐ NIE
4/4/161	7 lat	Dziecko potrafi utrzymać pozycję, siedząc, stojąc, stojąc na jednej nodze, kłęcząc.	☐ TAK	☐ NIE
5/5/162	7 lat	Dziecko podczas zabaw ruchowych sprawnie przemieszcza się po podłodze, przesiada się z miejsca na miejsce.	☐ TAK	☐ NIE
6/6/163	7 lat	Dziecko kontroluje pozycję ciała podczas wykonywanych zadań i czynności.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/6	___/100%
ID	Wiek	Podnoszenie i przenoszenie przedmiotów oraz poruszanie nimi – podnoszenie przedmiotu i przenoszenie go z jednego miejsca do drugiego, np. unoszenie filiżanki lub zabawki, przenoszenie pudełka.		
1/7/164	7 lat	Dziecko przenosi przedmioty z jednego miejsca do drugiego (np. przestawia krzeselko do innego stolika).	☐ TAK	☐ NIE
2/8/165	7 lat	Dziecko odkłada przedmioty (np. ubrania, zabawki, krzesła, przybory itp.) na wyznaczone miejsce.	☐ TAK	☐ NIE
3/9/166	7 lat	Dziecko przenosi przedmioty o różnej wielkości i różnym ciężarze – od drobnych do dużych, od lekkich do ciężkich.	☐ TAK	☐ NIE
4/10/167	7 lat	Dziecko kopie piłkę do celu. Ustalona jest dominacja nogi.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/4	___/100%

ID	Wiek	<p>Chodzenie – poruszanie się po powierzchni na stopach, krok po kroku, gdy co najmniej jedna stopa zawsze dotyka ziemi, np. spacerowanie, przechadzanie się, chodzenie do przodu, do tyłu lub bokiem. Obejmuje: chodzenie na krótkie lub długie dystanse, chodzenie po różnych powierzchniach, omijanie przeszkód.</p> <p>Inne sposoby poruszania się – przemieszczanie całego ciała z jednego miejsca do drugiego w sposób odmienny od chodzenia (w tym: wspinanie, skakanie, bieganie).</p> <p>Poruszanie się w różnych miejscach – sprawne poruszanie się po domu, terenie przedszkola, placu zabaw.</p>		
1/11/168	7 lat	Dziecko chodzi po różnych powierzchniach, zachowując równowagę.	☐ TAK	☐ NIE
2/12/169	7 lat	Dziecko pokonuje tor przeszkód.	☐ TAK	☐ NIE
3/13/170	7 lat	Dziecko biega, skacze, czołga się, wspina.	☐ TAK	☐ NIE
4/14/171	7 lat	Dziecko sprawnie korzysta z drabinek, huśtawek, zjeżdżalni na placu zabaw.	☐ TAK	☐ NIE
5/15/172	7 lat	Dziecko podczas aktywności motorycznych wykonuje ruchy skoordynowane, płynne, zgrabne.	☐ TAK	☐ NIE
6/16/173	7 lat	Dziecko sprawnie porusza się po domu, terenie przedszkola, placu zabaw.	☐ TAK	☐ NIE
7/17/174	7 lat	Dziecko spontanicznie wykazuje dużą aktywność ruchową, która jest celowa. Samo wymyśla zabawy ruchowe, jest coraz precyzyjniejsze w wykonywaniu czynności.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/7	___/100%
ID	Wiek	<p>Precyzyjne używanie ręki – wykonywanie skoordynowanych czynności związanych z posługiwaniem się przedmiotami, podnoszeniem i wypuszczaniem ich oraz manipulowaniem nimi przy użyciu jednej ręki, palców i kciuka, np. zbieranie monet ze stołu. Obejmuje: podnoszenie, chwytanie, manipulowanie i odkładanie.</p> <p>Używanie rąk i ramion – podejmowanie skoordynowanych działań, których celem jest poruszanie lub manipulowanie przedmiotami za pomocą rąk i ramion, np. obracanie gałki drzwi lub rzucanie albo łapanie jakiegoś przedmiotu.</p>		
1/18/175	7 lat	Dziecko dopasowuje chwyt dłoni adekwatnie do wielkości, kształtu i ciężaru przedmiotów, przyborów.	☐ TAK	☐ NIE
2/19/176	7 lat	Dziecko wykorzystuje ręce do podporu przy zmianie pozycji, np. przy wstawianiu od stolika, z podłogi czy podczas wspinania się.	☐ TAK	☐ NIE

3/20/177	7 lat	Dziecko wykorzystuje ręce w trakcie przytrzymywania się, np. podczas wchodzenia na schody, schodzenia ze schodów, drabinki, urządzeń na placu zabaw.	☐ TAK	☐ NIE
4/21/178	7 lat	Dziecko używa rąk i ramion podczas rutynowych czynności, takich jak ubieranie się, rozbieranie się, jedzenie, toaleta.	☐ TAK	☐ NIE
5/22/179	7 lat	Dziecko wykonuje skoordynowane ruchy podczas posługiwania się przedmiotami, przyborami i narzędziami (np. wycina, łapie, rysuje, manipuluje).	☐ TAK	☐ NIE
6/23/180	7 lat	U dziecka obserwuje się dominację jednej ręki i współdziałanie drugiej.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/6	___/100%

OBSZAR DBANIE O SIEBIE

Obejmuje:

- mycie się;
- pielęgnowanie poszczególnych części ciała;
- korzystanie z toalety;
- ubieranie się;
- jedzenie;
- picie.

ID	Wiek	<p>Mycie się – mycie i suszenie całego ciała lub jego części z użyciem wody i odpowiednich środków czyszczących i suszących oraz adekwatnych sposobów, np. kąpanie się, branie prysznica, mycie rąk i stóp, twarzy i włosów, wycieranie się ręcznikiem.</p> <p>Pielęgnowanie poszczególnych części ciała – dbanie o części ciała, które poza myciem i suszeniem wymagają więcej troski, takie jak np. skóra, skóra głowy, twarz, zęby, paznokcie itp.</p>		
1/1/181	7 lat	Dziecko samodzielnie myje ręce (wie, kiedy to zrobić: po skorzystaniu z toalety, przed jedzeniem).	☐ TAK	☐ NIE
2/2/182	7 lat	Dziecko używa mydła i wody w odpowiedni sposób.	☐ TAK	☐ NIE
3/3/183	7 lat	Dziecko samodzielnie wyciera ręce ręcznikiem.	☐ TAK	☐ NIE
4/4/184	7 lat	Dziecko kontroluje czynności podczas mycia.	☐ TAK	☐ NIE
5/5/185	7 lat	Dziecko reaguje na potrzebę umycia się po zabrudzeniu (np. po posiłku lub zabawie).	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/5	___/100%

ID	Wiek	Korzystanie z toalety – sygnalizowanie potrzeb fizjologicznych oraz oczyszczanie się po ich zaspokojeniu.		
1/6/186	7 lat	Dziecko sygnalizuje w sposób akceptowalny społecznie potrzebę skorzystania z toalety.	☐ TAK	☐ NIE
2/7/187	7 lat	Dziecko korzysta z toalety (w pełnym zakresie).	☐ TAK	☐ NIE
3/8/188	7 lat	Dziecko przestrzega higieny podczas korzystania z toalety (np. spuszcza wodę, myje ręce itp.).	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/3	___/100%
ID	Wiek	Ubieranie się – podejmowanie skoordynowanych czynności i zadań związanych z wkładaniem oraz zdejmowaniem ubrań i obuwia we właściwej kolejności.		
1/9/189	7 lat	Dziecko rozpoznaje swoje ubrania.	☐ TAK	☐ NIE
2/10/190	7 lat	Dziecko samodzielnie i we właściwej kolejności wkłada i zdejmuje ubrania, odróżniając ich przód od tyłu.	☐ TAK	☐ NIE
3/11/191	7 lat	Dziecko samodzielnie zdejmuje i wkłada buty (np. kaptcie w szatni).	☐ TAK	☐ NIE
4/12/192	7 lat	Dziecko zapina guziki, suwak, rzepy (z niewielką pomocą).	☐ TAK	☐ NIE
5/13/193	7 lat	Dziecko przestrzega porządku i zasad podczas ubierania i rozbierania się.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/5	___/100%
ID	Wiek	Jedzenie – sygnalizowanie głodu oraz podejmowanie skoordynowanych zadań i czynności związanych ze spożywaniem podanego pokarmu, podnoszenie go do ust i zjadanie w kulturowo akceptowalny sposób, krojenie lub łamanie pożywienia na kawałki, używanie sztućców podczas jedzenia, zjadanie posiłków. Picie – sygnalizowanie pragnienia, chwytanie naczynia z napojem, podnoszenie go do ust i wypijanie w kulturowo akceptowalny sposób, miksowanie, mieszanie i nalewanie napoju, picie przez słomkę.		
1/14/194	7 lat	Dziecko spożywa posiłki, używając sztućców.	☐ TAK	☐ NIE
2/15/195	7 lat	Dziecko pije z kubka lub butelki, nie zalewając się.	☐ TAK	☐ NIE
3/16/196	7 lat	Dziecko przestrzega zasad podczas posiłków.	☐ TAK	☐ NIE
4/17/197	7 lat	Dziecko dba o porządek podczas posiłku, np. korzysta z serwetki, wyciera, gdy coś się rozleje itp.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/4	___/100%

ID	Wiek	Troska o własne zdrowie – sygnalizowanie potrzeby lub zapewnienie sobie dobrych warunków bytowych, zdrowia oraz fizycznego i psychicznego dobrostanu.		
1/18/198	7 lat	Dziecko sygnalizuje potrzeby fizjologiczne (np. potrzebę skorzystania z toalety, głód, pragnienie) w sposób akceptowalny społecznie.	☐ TAK	☐ NIE
2/19/199	7 lat	Dziecko sygnalizuje potrzebę zmiany ubrania (np. kiedy jest mu zimno lub gorąco) w sposób akceptowalny społecznie.	☐ TAK	☐ NIE
3/20/200	7 lat	Dziecko troszczy się o swój wygląd.	☐ TAK	☐ NIE
4/21/201	7 lat	Dziecko wyraża potrzebę odpoczynku, gdy odczuwa zmęczenie.	☐ TAK	☐ NIE
5/22/202	7 lat	Dziecko potrafi sygnalizować potrzebę wsparcia w trudnych sytuacjach (np. gdy doświadcza bólu, smutku, zmęczenia, niepowodzenia, lęku).	☐ TAK	☐ NIE
6/23/203	7 lat	Dziecko unika podejmowania działań mogących prowadzić do urazu i potrafi rozpoznać potencjalnie niebezpieczne sytuacje.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/6	___/100%

OBSZAR WZAJEMNE KONTAKTY I ZWIĄZKI MIĘDZYLUDEK

ID	Wiek	Złożone kontakty międzyludzkie – utrzymywanie i kontrolowanie kontaktów z innymi ludźmi w sposób odpowiedni do danej sytuacji i akceptowalny społecznie. Obejmuje: zabawę z innymi, nawiązywanie i kończenie relacji, kontrolowanie zachowań w ramach kontaktów, nawiązywanie kontaktów stosownie do pełnionych ról społecznych i zachowywanie dystansu w relacjach.		
1/1/204	7 lat	Dziecko bierze udział w zabawach i zajęciach grupowych, współdziała z innymi.	☐ TAK	☐ NIE
2/2/205	7 lat	Dziecko inicjuje i podtrzymuje zabawy z rówieśnikami.	☐ TAK	☐ NIE
3/3/206	7 lat	Dziecko rozpoznaje oraz nazywa emocje swoje i innych.	☐ TAK	☐ NIE
4/4/207	7 lat	Dziecko szanuje emocje i uczucia innych.	☐ TAK	☐ NIE
5/5/208	7 lat	Dziecko rozumie potrzeby innych.	☐ TAK	☐ NIE
6/6/209	7 lat	Dziecko kulturalnie wyraża swoje potrzeby. Używa zwrotów grzecznościowych.	☐ TAK	☐ NIE
7/7/210	7 lat	Dziecko nie dokucza innym dzieciom.	☐ TAK	☐ NIE

8/8/211	7 lat	Dziecko wie, jak należy się zachować w teatrze, w kinie i podczas uroczystości, np. w trakcie przedstawienia.	☐ TAK	☐ NIE
9/9/212	7 lat	Dziecko skupia uwagę na innych, reaguje na to, co mówią lub robią.	☐ TAK	☐ NIE
10/10/213	7 lat	Dziecko rozumie i wykonuje polecenia.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/10	___/100%

OBSZAR ŻYCIE DOMOWE

Obejmuje:

- dbanie o swoje miejsce;
- wykonywanie prac domowych.

ID	Wiek	Dbanie o swoje miejsce, wykonywanie prac domowych – wykonywanie codziennych czynności i zadań domowych. Obejmuje: zaspokajanie innych potrzeb życiowych, sprzątanie oraz inne prace domowe, dbanie o własne i należące do innych osób przedmioty gospodarstwa domowego, pomaganie innym.		
1/1/214	7 lat	Dziecko samodzielnie porządkuje miejsce zabawy – odkłada zabawki na miejsce po zakończonej aktywności. Dbą o swoje miejsce.	☐ TAK	☐ NIE
2/2/215	7 lat	Dziecko uczestniczy i pomaga w codziennych czynnościach domowych, np. porządkuje zabawki, nakrywa stół, wykonuje proste czynności podczas przygotowywania posiłków, robienia zakupów itp.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/2	___/100%

OBSZAR EDUKACJA PRZEDSZKOLNA

ID	Wiek	Edukacja przedszkolna – uczenie się na początkowym poziomie zorganizowanego kształcenia, zaplanowanego głównie w celu wprowadzenia dziecka do środowiska szkolnego lub przygotowania go do obowiązkowego nauczania przez nabywanie umiejętności w warunkach opieki dziennej lub warunkach zblizonych.		
1/1/216	7 lat	Dziecko realizuje obowiązek rocznego przygotowania szkolnego – regularnie uczestniczy w zajęciach.	☐ TAK	☐ NIE

2/2/217	7 lat	Dziecko aktywnie uczestniczy w zajęciach wynikających z programu nauczania oraz przyjmuje informacje zwrotne wspierające jego postępy w uczeniu się.	☐ TAK	☐ NIE
3/3/218	7 lat	Dziecko kończy program wychowania przedszkolnego w sposób umożliwiający płynne przejście do etapu edukacji szkolnej.	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/3	___/100%

OBSZAR ŻYCIE W SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Obejmuje:

- życie w społeczności lokalnej – rekreację i organizację czasu wolnego.

ID	Wiek	Życie w społeczności lokalnej – rekreacja i organizacja czasu wolnego – udział w życiu społeczności lokalnej (np. w uroczystościach, spotkaniach); – udział w zabawach (nieformalnych lub zorganizowanych) oraz działalności związanej z rekreacją i spędzaniem czasu wolnego, np. zwiedzanie, podróżowanie dla przyjemności, uczestniczenie w zajęciach rozwijających zainteresowania.		
1/1/219	7 lat	Dziecko uczestniczy w różnych zabawach (zarówno swobodnych, jak i zorganizowanych) oraz rekreacji – w przedszkolu, domu i poza nimi.	☐ TAK	☐ NIE
2/2/220	7 lat	Dziecko uczestniczy w uroczystościach przedszkolnych i domowych, okazjonalnych spotkaniach z rówieśnikami (np. bierze udział we wspólnych zabawach, wyjazdach, chodzi na urodziny itp.).	☐ TAK	☐ NIE
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK RAZEM PKT			___/2	___/100%

PROFIL OBSZARU UCZENIE SIĘ I STOSOWANIE WIEDZY

Patrzanie – zamierzone posługiwanie się zmysłem wzroku w celu odbioru i interpretacji bodźców wzrokowych.								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/12	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4

Słuchanie – zamierzone posługiwanie się zmysłem słuchu w celu odbioru i interpretacji bodźców słuchowych.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/15	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
Celowe posługiwanie się innymi zmysłami – zamierzone posługiwanie się zmysłami (dotykem, smakiem, węchem) w celu odbioru oraz interpretacji bodźców dotykowych, smakowych i węchowych.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/3	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
Naśladowanie – imitowanie lub naśladowanie jako podstawowe elementy uczenia się, np. naśladowanie wyrazu twarzy, gestykulacji, dźwięków lub kopiowanie liter alfabetu. Obejmuje: bezpośrednie naśladowanie czynności lub zachowania. Uczenie się poprzez działanie z przedmiotami – uczenie się poprzez wykonywanie prostych czynności z wykorzystaniem pojedynczego przedmiotu, dwóch lub większej liczby przedmiotów, zabawę symboliczną, zabawę na niby.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/8	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
Przyswajanie informacji – zdobywanie wiedzy o osobach, rzeczach i zdarzeniach poprzez pytania: „Dlaczego?”, „Co?”, „Gdzie?”, „Jak?” oraz pytanie o nazwy (werbalnie lub niewerbalnie). Przyswajanie języka – rozwijanie umiejętności reprezentowania osób, przedmiotów, wydarzeń i uczuć za pomocą słów, symboli komunikacji niewerbalnej, fraz i zdań.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/8	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
Powtarzanie – powtarzanie sekwencji zdarzeń lub symboli jako podstawowy element uczenia się, np. liczenie dziesiątkami lub ćwiczenie recytacji rymowanki lub wiersza łącznie z gestykulacją.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/4	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
Przyswajanie pojęć – rozwijanie umiejętności rozumienia i używania prostych oraz złożonych pojęć reprezentujących cechy rzeczy, osób i zdarzeń.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/13	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
Uczenie się czytania – rozwijanie umiejętności płynnego i poprawnego czytania materiałów pisanych (w tym napisanych za pomocą alfabetu Braille’a lub z użyciem innych symboli), np. rozpoznawanie znaków alfabetu, poprawne wymawianie zapisanych wyrazów oraz rozumienie wyrazów i zdań.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/8	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	

Uczenie się pisania – rozwijanie umiejętności tworzenia symboli reprezentujących sylaby, słowa i zdania (włączając alfabet Braille’a i inne symbole) w celu oddania ich znaczenia.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/9	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
Uczenie się liczenia – rozwijanie umiejętności posługiwania się liczbami oraz wykonywania prostych i złożonych operacji matematycznych, np. używanie symboli matematycznych dodawania i odejmowania lub stosowanie właściwych działań matematycznych w celu rozwiązania zadania.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/6	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
Skupianie uwagi – celowe skupianie się na określonym bodźcu, np. przez eliminowanie rozpraszających dźwięków. Ukierunkowywanie uwagi – celowe utrzymanie uwagi na specyficznych działaniach lub zadaniach przez odpowiednio długi czas.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/6	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
Myślenie – formułowanie pojęć, koncepcji i wyobrażeń oraz posługiwanie się nimi podczas zabawy w „udawanie” i gier słownych.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/7	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
Nabywanie umiejętności – rozwijanie zdolności wykonywania prostych i złożonych, zintegrowanych czynności lub zadań, umożliwiających nabywanie umiejętności, jak np. posługiwanie się narzędziami lub zabawkami albo granie w gry. Rozwiązywanie problemów – znajdowanie odpowiedzi na pytania poprzez identyfikowanie i analizowanie problemów, ustalanie możliwych rozwiązań i ocenianie ich potencjalnych skutków, a następnie wdrażanie wybranego rozwiązania.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/3	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
Podejmowanie decyzji – dokonywanie wyboru spośród różnych możliwości, wdrażanie i ocenianie skutków dokonanego wyboru.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/4	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
PODSUMOWANIE: OBSZAR UCZENIE SIĘ I STOSOWANIE WIEDZY									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/106	___/100%	Poziom wsparcia	0	1	2	3		

PROFIL OBSZARU OGÓLNE ZADANIA I OBOWIĄZKI

Podejmowanie pojedynczego zadania – podejmowanie prostego lub złożonego zadania samodzielnie lub w grupie.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/4	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	

Realizowanie dziennego rozkładu zajęć, kierowanie własnym zachowaniem – podejmowanie prostych lub złożonych i skoordynowanych działań związanych z planowaniem, ustalaniem i wykonywaniem czynności wynikających z codziennego rozkładu zajęć i obowiązków, jak np. gospodarowanie czasem lub planowanie poszczególnych czynności wykonywanych w ciągu dnia.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/12	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
Radzenie sobie ze stresem i innymi obciążeniami psychicznymi – wykonywanie prostych lub złożonych i skoordynowanych działań związanych z kontrolowaniem obciążeń psychicznych.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/2	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
PODSUMOWANIE: OBSZAR OGÓLNE ZADANIA I OBOWIĄZKI									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/18	___/100%	Poziom wsparcia	0	1	2	3		

PROFIL OBSZARU POROZUMIEWANIE SIĘ

Porozumiewanie się – odbieranie – wiadomości ustne – pojmowanie dosłownego i domyślnego znaczenia wiadomości przekazywanych za pomocą języka mówionego, w tym: – rozumienie prostych komunikatów ustnych, reagowanie odpowiednio działaniem lub słownie na proste komunikaty ustne (2–3 słowa), takie jak prośby (np. „Daj mi, proszę...”) lub polecenia (np. „Nie chodź tu”); – rozumienie złożonych komunikatów ustnych, reagowanie odpowiednio działaniem lub słownie na złożone komunikaty ustne (całe zdania), takie jak pytania lub polecenia.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/8	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
Porozumiewanie się – odbieranie – wiadomości niewerbalne – pojmowanie dosłownych i domyślnych znaczeń wiadomości przekazywanych za pomocą gestów, symboli lub rysunków, np. uświadamianie sobie, że inne dziecko jest zmęczone, kiedy pociera oczy.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/5	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
Mówienie – wypowiedzianie słów, zwrotów i dłuższych komunikatów o dosłownym lub domyślnym znaczeniu, np. przedstawianie ustnie jakiegoś faktu lub opowiadanie historii.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/6	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
Śpiewanie – wytwarzanie dźwięków w określonej kolejności prowadzące do powstania melodii w celu przekazania treści.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/3	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	

Tworzenie wiadomości niewerbalnych – posługiwanie się gestami, symbolami i rysunkami w celu przekazania wiadomości, np. kręcenie głową dla wyrażenia dezaprobaty lub rysowanie obrazka albo wykresu w celu przekazania jakiejś informacji lub skomplikowanego pomysłu.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/2	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
Rozmowa – rozpoczynanie, kontynuowanie oraz kończenie wymiany myśli i poglądów za pomocą języka mówionego z jedną osobą lub większą liczbą ludzi znanych albo obcych w kontaktach oficjalnych lub towarzyskich.									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/9	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4	
PODSUMOWANIE: OBSZAR POROZUMIEWANIE SIĘ									
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/33	___/100%	Poziom wsparcia	0	1	2	3		

PROFIL OBSZARU AKTYWNOŚĆ RUCHOWA, PORUSZANIE SIĘ, W TYM MOBILNOŚĆ I AKTYWNOŚĆ MANUALNA

Zmienianie podstawowej pozycji ciała, utrzymywanie pozycji ciała, przemieszczanie się – zmienianie jednej pozycji ciała na drugą i przemieszczanie się z jednego miejsca do drugiego.								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/6	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4
Podnoszenie i przenoszenie przedmiotów oraz poruszanie nimi – podnoszenie przedmiotu i przenoszenie go z jednego miejsca do drugiego, np. unoszenie filiżanki lub zabawki, przenoszenie pudełka.								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/4	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4
Chodzenie – poruszanie się po powierzchni na stopach, krok po kroku, gdy co najmniej jedna stopa zawsze dotyka ziemi, np. spacerowanie, przechadzanie się, chodzenie do przodu, do tyłu lub bokiem. Obejmuje: chodzenie na krótkie lub długie dystanse, chodzenie po różnych powierzchniach, omijanie przeszkód. Inne sposoby poruszania się – przemieszczanie całego ciała z jednego miejsca do drugiego w sposób odmienny od chodzenia (w tym: wspinać się, skakanie, bieganie). Poruszanie się w różnych miejscach – sprawne poruszanie się po domu, terenie przedszkola, placu zabaw.								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/7	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4

<p>Precyzyjne używanie ręki – wykonywanie skoordynowanych czynności związanych z posługiwaniem się przedmiotami, podnoszeniem i wypuszczeniem ich oraz manipulowaniem nimi przy użyciu jednej ręki, palców i kciuka, np. zbieranie monet ze stołu. Obejmuje: podnoszenie, chwytanie, manipulowanie i odkładanie.</p> <p>Używanie rąk i ramion – podejmowanie skoordynowanych działań, których celem jest poruszanie lub manipulowanie przedmiotami za pomocą rąk i ramion, tak jak np. obracanie gałki drzwi lub rzucanie albo łapanie jakiegoś przedmiotu.</p>								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/6	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4
<p>PODSUMOWANIE: OBSZAR AKTYWNOŚĆ RUCHOWA, PORUSZANIE SIĘ, W TYM MOBILNOŚĆ I AKTYWNOŚĆ MANUALNA</p>								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/23	___/100%	Poziom wsparcia	0	1	2	3	

PROFIL OBSZARU DBANIE O SIEBIE

<p>Mycie się – mycie i suszenie całego ciała lub jego części z użyciem wody i odpowiednich środków czyszczących i suszących oraz adekwatnych sposobów, np. kąpanie się, branie prysznic, mycie rąk i stóp, twarzy i włosów, wycieranie się ręcznikiem.</p> <p>Pielęgnowanie poszczególnych części ciała – dbanie o części ciała, które poza myciem i suszeniem wymagają więcej troski, takie jak np. skóra, skóra głowy, twarz, zęby, paznokcie i genitalia.</p>								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/5	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4
<p>Korzystanie z toalety – sygnalizowanie potrzeb fizjologicznych oraz oczyszczanie się po ich zaspokojeniu.</p>								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/3	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4
<p>Ubieranie się – podejmowanie skoordynowanych czynności i zadań związanych z wkładaniem oraz zdejmowaniem ubrań i obuwia we właściwej kolejności.</p>								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/5	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4
<p>Jedzenie – sygnalizowanie głodu oraz podejmowanie skoordynowanych zadań i czynności związanych ze spożywaniem podanego pokarmu, podnoszenie go do ust i zjadanie w kulturowo akceptowalny sposób, krojenie lub łamanie pożywienia na kawałki, używanie sztućców podczas jedzenia, zjadanie posiłków.</p> <p>Picie – sygnalizowanie pragnienia, chwytanie naczynia z napojem, podnoszenie go do ust i wypijanie w kulturowo akceptowalny sposób, mieszanie, mieszanie i nalewanie napoju, picie przez słomkę.</p>								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/4	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4

Troska o własne zdrowie – sygnalizowanie potrzeby lub zapewnienie sobie dobrych warunków bytowych, zdrowia oraz fizycznego i psychicznego dobrostanu.								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/6	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4
PODSUMOWANIE: OBSZAR DBANIE O SIEBIE								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/23	___/100%	Poziom wsparcia	0	1	2	3	

PROFIL OBSZARU WZAJEMNE KONTAKTY I ZWIĄZKI MIĘDZYLUDEK

Złożone kontakty międzyludzkie – utrzymywanie i kontrolowanie kontaktów z innymi ludźmi w sposób odpowiedni do danej sytuacji i akceptowalny społecznie. Obejmuje: zabawę z innymi, nawiązywanie i kończenie relacji, kontrolowanie zachowań w ramach kontaktów, nawiązywanie kontaktów stosownie do pełnionych ról społecznych i zachowywanie dystansu w relacjach.								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/10	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4
PODSUMOWANIE: OBSZAR WZAJEMNE KONTAKTY I ZWIĄZKI MIĘDZYLUDEK								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/10	___/100%	Poziom wsparcia	0	1	2	3	

PROFIL OBSZARU ŻYCIE DOMOWE

Dbanie o swoje miejsce, wykonywanie prac domowych – wykonywanie codziennych czynności i zadań domowych. Obejmuje: zaspokajanie innych potrzeb życiowych, sprzątanie oraz inne prace domowe, dbanie o własne i należące do innych osób przedmioty gospodarstwa domowego, pomaganie innym.								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/2	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4
PODSUMOWANIE: OBSZAR ŻYCIE DOMOWE								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/2	___/100%	Poziom wsparcia	0	1	2	3	

PROFIL OBSZARU EDUKACJA PRZEDSZKOLNA

Edukacja przedszkolna – uczenie się na początkowym poziomie zorganizowanego kształcenia, zaplanowanego głównie w celu wprowadzenia dziecka do środowiska szkolnego lub przygotowania go do obowiązkowego nauczania przez nabywanie umiejętności w warunkach opieki dziennej lub warunkach zbliżonych.								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/3	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4

PODSUMOWANIE: OBSZAR <i>EDUKACJA PRZEDSZKOLNA</i>							
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/3	___/100%	Poziom wsparcia	0	1	2	3

PROFIL OBSZARU *ŻYCIE W SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ*

<i>Życie w społeczności lokalnej – rekreacja i organizacja czasu wolnego</i> – udział w życiu społeczności lokalnej (np. w uroczystościach, spotkaniach); – udział w zabawach (nieformalnych lub zorganizowanych) oraz działalności związanej z rekreacją i spędzaniem czasu wolnego, np. zwiedzanie, podróżowanie dla przyjemności, uczestniczenie w zajęciach rozwijających zainteresowania.														
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/2	___/100%	Kwalifikator	0	1	2	3	4						
PODSUMOWANIE: OBSZAR <i>ŻYCIE W SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ</i>														
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/2	___/100%	Poziom wsparcia	0	1	2	3							

PROFIL KOŃCOWY – PODSUMOWANIE

OBSZAR <i>UCZENIE SIĘ I STOSOWANIE WIEDZY</i>							
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/106	___/100%	Poziom wsparcia	0	1	2	3
OBSZAR <i>OGÓLNE ZADANIA I OBOWIĄZKI</i>							
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/18	___/100%	Poziom wsparcia	0	1	2	3
OBSZAR <i>POROZUMIEWANIE SIĘ</i>							
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/33	___/100%	Poziom wsparcia	0	1	2	3
OBSZAR <i>AKTYWNOŚĆ RUCHOWA, PORUSZANIE SIĘ, W TYM MOBILNOŚĆ I AKTYWNOŚĆ MANUALNA</i>							
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/23	___/100%	Poziom wsparcia	0	1	2	3
OBSZAR <i>DBANIE O SIEBIE</i>							
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/23	___/100%	Poziom wsparcia	0	1	2	3
OBSZAR <i>WZAJEMNE KONTAKTY I ZWIĄZKI MIĘDZYLUZDZKIE</i>							
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/10	___/100%	Poziom wsparcia	0	1	2	3
OBSZAR <i>ŻYCIE DOMOWE</i>							
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/2	___/100%	Poziom wsparcia	0	1	2	3

OBSZAR <i>EDUKACJA PRZEDSZKOLNA</i>								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/3	___/100%	Poziom wsparcia	0	1	2	3	
OBSZAR <i>ŻYCIE W SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ</i>								
Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/2	___/100%	Poziom wsparcia	0	1	2	3	
PODSUMOWANIE: PROFIL KOŃCOWY								
Łączny wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	___/220	___/100%	Proponowany poziom wsparcia	0	1	2	3	

Poziom wsparcia	Kod kwalifikatora	Opis	Wskaźnik aktywności dziecięcych na TAK	Wskaźnik nieprawidłowych zachowań dziecięcych
0	0	Brak trudności (żadne, nieobecne, nieistotne)	96–100%	0–4%
1	1	Nieznaczące trudności (niewielkie, małe)	75–95%	5–24%
2	2	Umiarkowane trudności (średnie, spore)	51–74%	25–49%
3	3	Znaczące trudności (wielkie, silne)	5–50%	50–95%
	4	Skrajnie duże trudności (zpełne)	0–4%	96–100%

Dodatkowe informacje o funkcjonowaniu dziecka i jego środowisku po przeprowadzonej obserwacji